

fokus

Statkraft årsrapport 2003

Hovedadministrasjon
Statkraft SF
Postboks 200 Lilleaker
0216 Oslo
Tlf.: 24 06 70 00
Faks: 24 06 70 01
Besøksadresse: Lilleakerveien 6
Internett: www.statkraft.no

Region Nord
Postboks 163
8512 Narvik
Tlf.: 76 96 40 00
Faks: 76 96 40 01
Besøksadresse: Stasjonsveien 60

Region Midt
Gaupnegrandane
6868 Gaupne
Tlf.: 57 68 92 00
Faks: 57 68 92 01

Region Vest
Postboks 233
4201 Sauda
Tlf.: 52 78 64 00
Faks: 52 78 64 01

Region Øst
Postboks 4
3880 Dalen
Tlf.: 35 07 95 00
Faks: 35 07 72 27

Statkraft Markets BV
Prof. J. H. Bavinklaan 13
NL-1183 AT Amstelveen
Nederland
Tlf.: +31 20 347 2780
Faks: +31 20 347 2799

Statkraft Markets GmbH
Niederkaaseler Lohweg 18
DE-40547 Düsseldorf
Tyskland
Tlf.: +49 211 60 244 000
Faks: +49 211 60 244 199

Statkraft Financial Energy AB
Hitechbuilding 92, Sveavägen 9
SE-101 52 Stockholm
Sverige
Tlf.: +47 24 06 70 00
Faks: +47 24 06 77 30

fokus

fokus

Statkraft årsrapport 2003

Statkraft årsrapport 2003

Rydding og design: Gøttveit/Kjell. Foto: Sten Henningsen, John Petter Reibersen, Aslak Ørveda, Inge Bank, Gøttveit/Inge, Prod.: Jonny Fiddly, Tryk.: RK Grafisk A/S.

Statkraft er Norges største produsent av elektrisk kraft, Nordens tredje største kraftprodusent og Europas nest største produsent av fornybar energi

I løpet av ett døgn produserer Statkraft 100 millioner kilowattimer. Det tilsvarer gjennomsnittsførbuket til nesten 2 millioner husstander. Statkrafts visjon er å være ledende i Europa innen miljøvennlig energi. Vårt verdigrunnlag er: **VILJE TIL VARIG VERDISKAPING.**

Fokus på økt konkurransekraft	4
Visjon og verdigrunnlag	8
Dagens virksomhet	9
Statkraft i 2003	10
Markedsforhold	14
Virksomhetsområder	22
€ Fokus på økonomi	34
♻ Fokus på miljø	40
♻ Fokus på samfunn	42
👁 Fokus på kompetanse og kultur	45
Virksomhetsstyring	50
Presentasjon av konsernledelsen	58
Presentasjon av styret	62
Årsberetning fra styret	64
Regnskap	73
Regnskapsprinsipper	76
Noter til regnskapet	80
Revisjonsberetning	101

Se også Statkrafts bærekraftrapport 2003

Økonomi

Miljø

Samfunn

Kompetanse
og kultur

Fokus

på økt konkurransekraft

Konsernsjefen

Da Statkraft gikk inn i 2003, hadde vi syv år med sterk ekspansjon bak oss. Selskapet har gjort betydelige oppkjøp i Norge og ervervet en større andel i det svenske selskapet Sydkraft. Samtidig har vi utviklet vår kompetanse innen handel og markedsoperasjoner og etablert oss som en viktig europeisk aktør på dette feltet.

2003 markerte begynnelsen på en periode med konsolidering og fokusering av selskapet, et arbeid som i 2004 vil fortsette langs flere linjer. I Norge fortsetter vi å avhende eiendeler i tråd med pålegg fra konkurransemyndighetene. Samtidig vil vi også investere.

I Norge vil vi jobbe langs tre hovedlinjer: For det første vil vi satse på økt produksjon og effektivitet i egne produksjonsanlegg. Opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftanlegg og bygging av nye vindkraftanlegg er en del av denne strategien. For det andre ønsker vi, sammen med våre allianseselskaper, å øke lønnsomheten innen distribusjon og sluttbrukersalg. For det tredje ønsker vi å bidra til en forretningsmessig samordning med våre konsernselskaper og derigjennom få utløst høyere verdiskaping. Som et ledd i denne strategien, kan det være ønskelig å øke andelene i selskaper hvor vi allerede har eierposisjoner.

Kjernen av virksomheten vil fortsatt være norsk. Derfor er det viktig å videreutvikle rollene som eier og industriell utvikler, og vi ser muligheter for ytterligere fremgang i hele verdikjeden. Kraftproduksjon og distribusjon har en naturlig lokal forankring. Å styrke de regionale selskapene er derfor en forutsetning for en vellykket inte-

grasjonspolitikk og for å utløse samordningsgevinster.

Vi vil også se etter muligheter for utbygging av fornybar energiproduksjon i resten av Europa. I tillegg skal vi intensivere handelsvirksomheten, og vurdere oppkjøp av fleksibel kraftproduksjon som kan understøtte markedsoperasjonene. Det betyr i praksis at vi løpende vurderer mulige posisjoner i gasskraft på kontinentet. Statkraft er allerede Europas nest største aktør innen miljøvennlig energi, og det er naturlig for oss å øke vårt europeiske nærvær innen vann, vind- og gasskraft – ikke minst ettersom vi står overfor økt deregulering av elektrisitetsmarkedene i EU. Etterspørselen etter fornybar energi forventes å øke.

Statkraft er en betydelig bidragsyter til det norske samfunnet gjennom skatter og avgifter, og vårt oppdrag er å skaffe vår eier tilstrekkelig avkastning. Ettersom mulighetene til å vokse i Norge er begrenset, må vi styrke vår posisjon i Norden og på kontinentet. Målet er å bli en betydelig europeisk aktør innen miljøvennlig energi, med hovedkontor og beslutningstygde i Norge. Dette innebærer at ytterligere vekst i årene fremover i hovedsak vil skje utenfor Norge.

Det forventes avklart hvorvidt selskapet skal omdannes til aksjeselskap i 2004,

slik Regjeringen varslet i Stortingsmelding 22 (2001-2002) om statlig eierskap. Styret i Statkraft har gitt sin tilslutning til en slik omgjøring. Hovedbegrunnelsen er at statsforetaksformen ikke er egnet for selskaper som opererer på en konkurranseutsatt arena, slik Statkraft gjør. Selskapsformen er ukjent internasjonalt. Vi risikerer å bli oppfattet som en virksomhet med primært sektorpolitiske oppgaver, med økonomiske målsettinger som er forskjellige fra andre aktører. For å kunne drive effektivt, både operativt og strategisk, er vi avhengig av at omgivelsene opplever Statkraft som en ordinær markedsaktør. Dessuten er de aller fleste kraftselskaper, også i Norge, aksjeselskaper.

Uansett selskapsform er eierens utbyttepolitikk og selskapets egenkapitalsituasjon av avgjørende betydning for Statkrafts muligheter til å nå sine strategiske mål i en svært kapitalintensiv bransje. Vår strategi er bygget på kravet om tilstrekkelig avkastning over tid og fortsatt viktige bidrag til fellesskapet. Målene er tuftet på behovet for en stadig mer effektiv verdiskaping og en stadig mer miljøvennlig kraftproduksjon.

Bård Mikkelsen
Konsernsjef

A close-up photograph of a young child with light skin and blue eyes, smiling slightly. The child is wearing a dark blue, hooded raincoat with a white headband. The background is a bright yellow surface.

«Hva er elektrisitet?»

Vi får mange gode spørsmål om kraft.

GODE SPØRSMÅL krever svar.

Visjon og verdigrunnlag

Statkrafts visjon er å være ledende i Europa innen miljøvennlig energi. Visjonen er førende for utviklingen av Statkraft og er således retningsgivende for selskapets strategi. I dag er Statkraft Europas nest største produsent av elektrisitet basert på fornybare energikilder. De nærmeste årene planlegger selskapet betydelige investeringer i vann-, vind- og gasskraft samt ny fornybar energi – både i Norge og utenfor landets grenser.

Forretningsidé

Statkrafts forretningsidé er å skape verdier for eier, kunder og samfunn ved å:

- utvikle og produsere miljøvennlig energi i Europa og andre utvalgte regioner
- handle med energi og tilhørende produkter
- sammen med partnere videreutvikle lønnsomheten innen distribusjon og sluttbrukersalg ved å dekke behovet for energi og tilhørende tjenester

Strategiske ressurser

Statkrafts viktigste konkurransefortrinn er selskapets unike produksjonsapparat, tilgangen til informasjon om det nordiske kraftmarkedet og den lange erfaringen fra drift og markedsoperasjoner i Norden – i den senere tid også i Europa. Som følge av en betydelig portefølje av kunder, nett- og produksjonsaktiva i Norge har Statkraft et stort utviklingspotensial. Et annet viktig konkurransefortrinn er konsernets kompetanse innen drift og utbygging av vann- og vindkraft i Norge samt etablering av vel-fungerende IKT-løsninger og nettverk.

Fra strategi til handling

Konkret skal Statkraft de nærmeste årene:

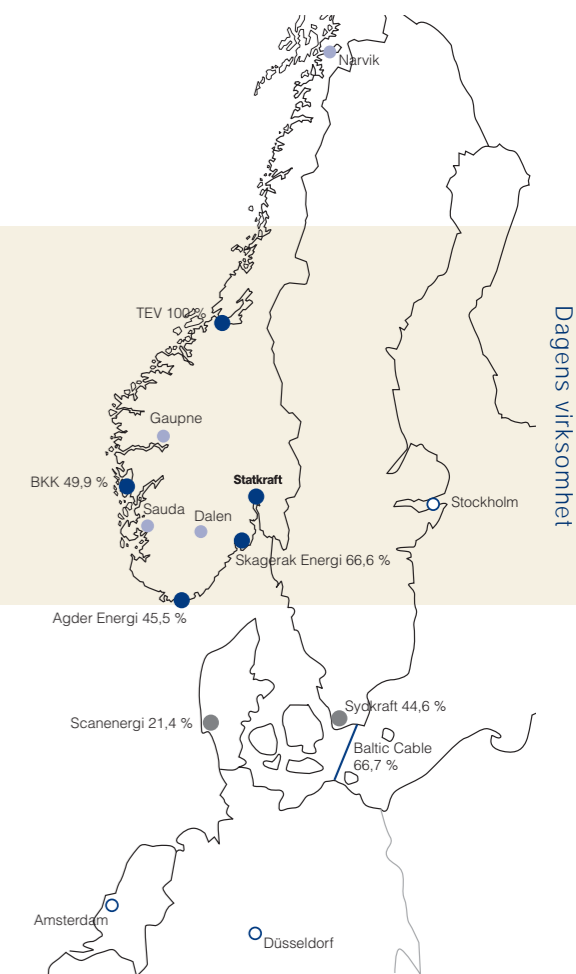
- styrke selskapets finansielle stilling vesentlig
- videreutvikle lønnsomheten i Statkraft-alliansen, og sammen med våre partnere etablere det ledende energikonsernet i Norge
- bli ledende innen fysisk og finansiell krafthandel og styrke vår posisjon innen handel med energirelaterte produkter
- bygge ut miljøvennlig kraft både i Norge og utenfor landets grenser
- arbeide for å styrke vår miljøprofil overfor opinionen og sentrale målgrupper gjennom fremragende drift av kraftverkene, gode utbyggingsprosjekter og en åpen og god dialog med dem som er berørt av vår virksomhet, både nasjonalt og internasjonalt

Statkrafts verdigrunnlag er uttrykt som **vilje til varig verdiskaping**. Verdigrunnlaget skal bidra til felles identitet. Ved å etterleve og balansere kjerneverdiene **ansvarlig, dristig, kompetent og engasjert** bindes ulike kulturer i selskapet sammen – på tvers av landegrenser og fagmiljøer.

	Ansatte (årsverk)	Kraft- produksjon TWh	Ei- kunder	Nett- kunder
Statkraft SF	820	34	50	0
Statkraft konsern	1 970	42	75 000	260 000
Statkraft, TEV, Skagerak Energi, Baltic Cable				
Statkraftalliansen*	4 000	56	535 000	590 000
Statkraft, TEV, Skagerak Energi, BKK, Agder Energi, Fjordkraft, Baltic Cable				
Annet eierskap:				
50,0 % SN Power		44,6 % Sydkraft		
33,3 % Naturkraft		21,4 % Scanenergi		
49,0 % HEAS**		20,0 % E-CO Vannkraft**		

* Oppgitte tall angir 100 prosent av selskapene
** Pålegg om salg fra konkurransemyndighetene

- Statkraftalliansen
- Regionkontor Statkraft SF
- Handelskontorer
- Annet eierskap

Med en gjennomsnittlig årlig produksjonskapasitet på omkring 42 TWh, rundt 1/3 av landets samlede vannkraftproduksjon, er Statkraft Norges største produsent av elektrisk energi. Selskapet er den tredje største kraftprodusenten i Norden og Europas nest største produsent av elektrisitet basert på fornybare energikilder.

Medregnet regionselskapene Trondheim Energiverk (TEV) og Skagerak Energi har konsernet cirka 1970 ansatte.

Statkraft har eierandeler i blant andre de norske kraftselskapene Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap (BKK) og Agder Energi, som begge inngår i Statkraft-alliansen sammen med datterselskapene TEV og Skagerak Energi. I tillegg kommer eierandel i sluttbrukerselskapet Fjordkraft, som også inngår i alliansen. Videre har Statkraft andeler i E-CO Vannkraft, Hedmark Energi (HEAS) og svenske Sydkraft. Statkraft er blant Norges største landbaserte skattytere.

Statkraft SFs kjernevirksomhet er vannkraftproduksjon og krafthandel. Statkraft-alliansen har i tillegg betydelige aktiviteter innen nett- og sluttbrukervirksomhet og er også engasjert innen virksomhetsområder som fjernvarme og bredbånd.

Statkraft har handelskontorer i Amsterdam, Düsseldorf og Stockholm og eier 2/3 av Baltic Cable, overføringskabelen mellom Sverige og Tyskland.

Statkraft eier kraftverk i Nepal og Laos. Aktivitetene her er planlagt overført til Statkraft Norfund Power Invest (SN Power), som Statkraft eier sammen med Norfund i et joint venture-selskap, forutsatt nødvendige godkjenninger fra myndigheter, långivere og medeiere.

Statkraft eies av Nærings- og handelsdepartementet.

Dagens virksomhet

Dette preget Statkraft i 2003

	Januar	Februar	Mars	Mai	Juni	Juli	August	September	Oktober	Desember			
Strategiske hendelser		<p>Salg I februar offentliggjør Arbeids- og administrasjonsdepartementet at det stiller seg bak Konkurransetilsynets vurdering med hensyn til konkurranse-situasjonen i Midt- og Nord-Norge. Ett år etter (4.2.2004) selges Statkrafts eierandel i Kraftverkene i Øvre Namsen (KØN) til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk FKF (NTE).</p>	<p>Kjøp Statkraft kjøper ABB Financial Energy og etablerer datterselskapet Statkraft Financial Energy med hovedkontor i Stockholm.</p> <p>Sertifikater Stortinget vedtar enstemmig å innføre pliktige grønne sertifikater. Ordningen trer trolig i kraft fra 2006.</p>			<p>Statkraft Grøner Statkraft SF selger sine eierandeler i Statkraft Grøner til det svenske konsulent-selskapet SWECO.</p>			<p>Vind UK Statkraft kjøper 37,5 prosent av Barrow Offshore Wind Ltd. som har utbyggingslisens på en offshore vindpark i Irskesjøen. Medeiere blir danske DONG og britiske Centrica.</p>	<p>Utbytte I sitt forslag til statsbudsjett for 2004 foreslår Regjeringen å sette utbyttet til 95 prosent av forventet årsresultat etter skatt. Egenkapitaltilførselen på 10 milliarder kroner, som Stortinget vedtok før sommeren, skyves videre, mens salgspåleggene i E-CO Vannkraft, HEAS og TEV står ved lag.</p>	<p>Hydrogen Statkraft innleder et internasjonalt samarbeid om produksjon av hydrogen fra miljøvennlige energikilder. Statkrafts samarbeidspartnere er kanadiske Stuart Energy og spanske EHN.</p>	<p>Smøla 2 Smøla vindpark i Møre og Romsdal blir vedtatt utvidet med inntil 55 vindmøller. Vindparken blir en av de største i Europa og får inntil 75 vindmøller med en samlet installert effekt på cirka 150 MW. Dette tilsvarer en årsproduksjon på cirka 450 GWh, eller elektrisitetsbehovet til over 20 000 husstander. Vindparken er planlagt ferdigstilt i 2005.</p>	<p>Kapitaltilførsel I desember fatter Stortinget følgende vedtak: «For å gjera selskapet i stand til å ta vare på den strategien Stortinget tidlegare har dratt opp, vil flertallet løyva 4 milliardar kroner no.» Flertallet besto av AP, SV, SP og Frp.</p>
Operative hendelser	<p>Høy pris Ekstremt tørr høst 2002 og en kald vinter fører til de høyeste strømprisene noensinne.</p>	 <p>Stegaros Stegaros kraftverk i Telemark åpnes. Stasjonen har en installert effekt på cirka 2,4 MW, som gir en årsproduksjon på omkring 12 GWh.</p> <p>IA-bedrift Det inngås en avtale med Trygdeetatens Arbeidslivssenter om å bli en inkluderende arbeidslivs-bedrift (IA-bedrift) fra 1. februar 2003.</p> <p>75 år Nore kraftverk i Buskerud feirer sitt 75-årsjubileum.</p>		<p>Ny vannkraft Byggingen av Øvre og Nedre Bersåvatn kraftverk i Tyssedal i Hordaland begynner. Kraftverkene vil stå ferdig ved årsskiftet 2004/2005. Årlig produksjon er beregnet til 43 GWh. Prosjektet innebærer ingen nye reguleringer, og ingen elvestrekninger får endret vannføring.</p> <p>Mer laks Både biologiske undersøkelser og fangststatistikk viser at laksemengden i Altaelva har økt de siste par årene. Det ser med andre ord ut til at tiltakene Statkraft har gjennomført gir resultater.</p>	 <p>Saltkraft Verdens første saltkraftlaboratorium åpnes i Sunndalsøra. Laboratoriet drives i samarbeid med NTNU og SINTEF og er støttet av Norges forskningsråd.</p>	 <p>Mer vind Det besluttes å bygge en vindpark på Hitra i Sør-Trøndelag. Vindkraftverket vil årlig produsere cirka 150 GWh fra høsten 2004.</p>		 <p>Kraftskolen Kraftskolen del 1 lanseres ved skolestart. Kraftskolen består av åtte filmer samt nettstedet www.kraftskolen.no</p> <p>Konsesjon NVE gir konsesjon for Kjøllefjord vindpark i Lebesby kommune i Finnmark. Vedtaket er klaget inn for Olje- og energidepartementet.</p>	 <p>5 år Statkrafts første europakontor, Statkraft Markets Continental (SMC) i Amsterdam, feirer 5-årsjubileum.</p>	 <p>Nye Bjølvo Nye Bjølvo kraftverk i Hardanger settes i drift. Prøvedriftsperioden for hovedturbinen på 90 MW er ferdig i februar 2004. Deretter blir Statkrafts nyeste kraftverk satt i kommersiell drift og vil levere 387 GWh årlig. 65 GWh av dette er ny vannkraft.</p>	<p>50 år Aura kraftverk på Sunndalsøra fyller 50 år.</p>	<p>Småkraft 2003 er et godt år for Småkraft AS. Det blir inngått avtaler med grunneiere om rett til bygging av småkraftverk med en forventet samlet produksjon på 425 GWh.</p>	

«Typisk norsk å ha dyrest strøm»

Strømmen er billigere i Norge enn i mange europeiske land.

I **DANMARK** kostet 1 kWh i 2001 gjennomsnittlig 175,4 øre og i Tyskland 111,5 øre. Her hjemme betalte vi 63,9 øre for hver kWh. I 2003, da prisene var ekstremt høye i Norge, ble gjennomsnittsprisen 78,2 øre.

Kilde: International Energy Agency (IEA): Energy Prices & Taxes, 4. kvartal 2003 og EBL

Utviklingen i det europeiske markedet

Statkraft forventer store endringer i det europeiske kraftmarkedet de neste 10 til 15 årene. Forbrukerne vil få større frihet til å velge kraftleverandør, en større andel av produksjonen vil bli omsatt på kraftbørsene i Europa, og vi vil se en økende grad av markedsåpning i de fleste europeiske elektrisitets- og gassmarkeder. Videre forventer vi kraftig vekst i produksjon og etterspørsel etter miljøvennlig og fornybar kraft.

Sentrale utviklingstrekk

- Fortsatt liberalisering av markedene og videreutvikling av velfungerende børser
- Bransjegliding mellom kraft og gass

Liberalisering og forsyningssikkerhet

Europa har en samlet kraftproduksjon på mer enn 3000 TWh i året, hvorav om lag 2500 TWh innenfor EU. Produksjonen i Norden er på cirka 400 TWh. Produksjonsteknologiene varierer sterkt mellom de europeiske landene. Kraftproduksjonen basert på fossile brenslere (olje, kull og gass) utgjør hovedtyngden av produksjonen i land som Tyskland, Storbritannia, Italia og Spania. I Frankrike domineres kraftproduksjonen av kjernekraft. Vannkraftanleggene er i hovedsak lokalisert i Norden og Alpene. Mens markedet i Mellom-Europa preges av gradvis avtagende overkapasitet, trenger både Norden og Sør-Europa ny produksjonskapasitet. Dette behovet forsterkes av en forventet årlig etterspørselsvekst på om lag 1 prosent i Nord-Europa og Storbritannia, 2 prosent i Øst-Europa og 3 prosent i Sør-Europa.

Implementeringen av EUs direktiver for liberalisering av elektrisitets- og gassmarkedet medfører en stadig økende grad av markedsåpning i de fleste europeiske elektrisitets- og gassmarkeder. Kravet om å skille monopolvirksomhet fra konkurranseutsatt

virksomhet skaper større åpenhet om prising og tariffing, og krysssubsidiering mellom de ulike virksomhetene blir vanskelig. Innføringen av en regulerende myndighet som overvåker monopolvirksomhet innen nettdrift, bidrar til å bryte ned handels- og inngangsbarrierer. Forbrukernes frihet til å velge leverandør samt økende transparens i et marked med stadig flere transaksjoner og aktører skaper likviditet. Markedsliberaliseringen tiltar i takt med privatiseringen, internasjonaliseringen og konsolideringen av energiselskapene både i det nordiske markedet og i Europa for øvrig.

På sikt forventes energimarkedene i større grad å bli integrert på tvers av landegrensene, og en større andel av kraftproduksjonen vil bli omsatt på kraftbørsene i Europa. I det nordiske markedet utgjør fysisk handel over børs i overkant av 30 prosent av den totale etterspørselen. I andre europeiske land er denne andelen fortsatt til dels vesentlig lavere, for eksempel utgjør den fysiske handelen over børs i Storbritannia bare 5 til 10 prosent av den totale etterspørselen. Den tyske kraftbørsen Phelix har etablert seg som en sterk markeds plass, og prisene som settes her, blir i økende grad brukt som referansepriser i industrien. Likviditeten i det tyske spotmarkedet er økende. Cirka 10 prosent av den underliggende fysiske etterspørselen går via børs.

Finansielle handelsprodukter er introdusert og brukes stadig mer også på kontinentet. Etter hvert vil flere avanserte handelsprodukter bli utviklet og introdusert på disse børsene. Totalt handlet volum innen kraftmarkedet kan bli mange ganger høyere enn forbruket i Nord-Europa, så europeisk krafthandel har fremdeles et betydelig vekstpotensial.

Tempoet i liberaliseringen på kontinentet varierer fra land til land, og gassmarkedet utvikler seg langsommere enn kraftmarkedet. Regionaliseringen av de europeiske markedene vil vedvare, og utviklingen i retning av ett paneuropeisk indre marked vil ta lengre tid enn opprinnelig forutsatt. Flaskehalsen i overføringsnett mellom land og regioner samt manglende incentiver til investering i ny overføringskapasitet er blant de viktigste årsakene til fortsatt regionalisering.

Sårbarheten i kraftsystemet og samfunnet ellers er blitt tydeliggjort av kraftkriser og brudd i kraftforsyningen, høyere etterspørsel sommeren 2003 på grunn av langvarig varme og redusert produksjon som følge av lav vannføring og mangel på kjølevann. EU forbereder et mulig direktiv om virkemidler for infrastrukturinvesteringer og forsyningssikkerhet i elektrisitetssektoren. Økt vekt på forsyningssikkerhet kan

medføre et mer nasjonalt fokus på energipolitikken og større motforestillinger mot å skape ett paneuropeisk energimarked. En slik utvikling støtter opp under de regionale markedene.

Bransjegliding mellom kraft og gass

På lengre sikt vil økt bruk av gass til kraftproduksjon føre til at gass- og kraftprisene påvirker hverandre, og gassprisen vil i mindre grad være knyttet opp mot oljeprisen. Både i Skandinavia og på kontinentet vil en del av det fremtidige kraftbehovet bli dekket av ny gasskraft. Markedsintegrasjonen mellom gass og kraft vil variere i de ulike nasjonale og regionale energimarkedene avhengig av gasskraftens andel av den totale kraftproduksjonen.

Bransjeglidingen mellom gass og kraft forventes å ha størst effekt på nedstrøms-siden. Innen sluttbrukeromsetning oppnår man stordriftsfordeler for markedsføring og kundeføring ved å tilby flere produkter som elektrisitet og gass. Stordriftsfordelene i distribusjonssegmentet er knyttet til kompetanse på koordinering og optimalisering av vedlikeholdsinvesteringer og utvidelse av transportsystemet samt håndtering av kundesystemer. Tendensen til å skille ut kraft- og gassnett fra øvrig virksomhet åpner for økt integrasjon i denne delen av verdikjeden.

Også innenfor trading og handel forventer man å oppnå stordrifts- og kompetansefordeler. Fordelene er knyttet til utvikling og vedlikehold av IKT-systemer samt kompetanse på informasjonshåndtering, markedsanalyse og risikohåndtering. Liberaliseringen av gassmarkedet fører til at dagens langsiktige bilaterale gasskontrakter i større grad kan erstattes av kortsiktige kontrakter med flere leverandører og noe handel over børs. Gasselskapene utsettes for ny pris- og volumrisiko og trenger verktøy for risikohåndtering på lik linje med kraftprodusentene. Markedsaktørene vil handle med både gass og kraft, og utnytte markedsmulighetene som oppstår som følge av prisforskjellene.

Forståelse av prisdannelse og utviklingen i både kraft- og gassmarkedet vil være en avgjørende suksessfaktor for markedsaktørene i fremtiden.

Europa

– ledende innen miljøvennlig energi

Fornybar og miljøvennlig energi forventes å bli stadig mer attraktivt i det europeiske energimarkedet. Denne utviklingen representerer interessante muligheter for Statkraft. Det vil bli økt fokus på oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraft, samtidig som vindressursene forventes å bli utnyttet i økende grad.

Sentrale utviklingstrekk

- Konsolidering på tvers av landegrensene
- Økt fokus på miljøpolitikk

Integrasjon og konsolidering i kraftmarkedet

Det nordiske og kontinentale kraftmarkedet har de siste årene vært preget av restrukturering. Denne utviklingen forventes å fortsette, drevet både av behovet for kompetanseoppbygging, finansiell styrke og stordriftsfordeler samt de offentlige eiernes fortsatte ønske om å redusere sine engasjementer i energisektoren.

I flere av de kontinentaleuropeiske landene domineres kraftbransjen av noen få store selskaper. De fleste selskapene har aktiviteter innenfor alle deler av verdikjeden – det vil si kraftproduksjon, nett og sluttbrukerområdet. Fusjonen mellom de tyske selskapene E.ON og Ruhrgas er ett av flere eksempler på integrasjon mellom selskaper innenfor gass- og kraftsektoren. Både E.ON og det tyske selskapet RWE har kjøpt majoritetsandeler i utenlandske selskaper og er nå blant de største markedsaktørene i flere europeiske land.

På slutten av 1990-tallet var flere amerikanske selskaper aktive med etableringer i Europa, men finansielle problemer har bidratt til at de fleste nå reduserer aktivitetene her. Resultatet er redusert likviditet på

flere handelsplasser og lavere priser for kraftaktiva på kontinentet.

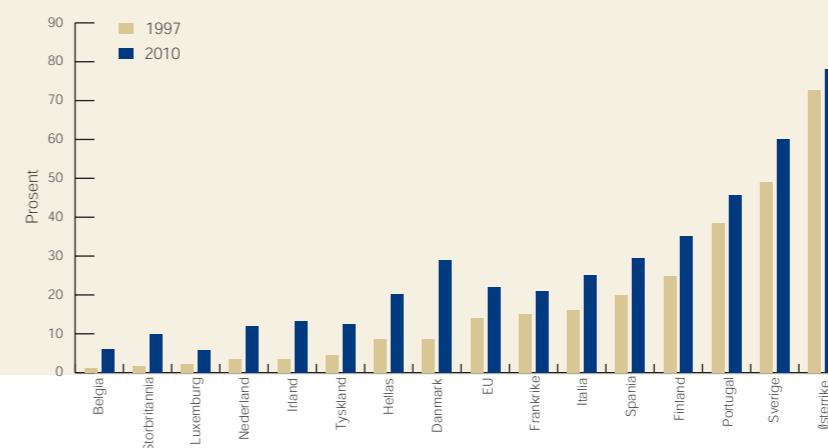
På tross av den pågående konsolideringen finnes det fremdeles mange små og til dels offentlig eide aktører i de fleste markedene. Eiernes kapitalbehov og krav til profesjonelt eierskap vil medføre salg av andeler i kraftselskapene og ytterligere konsolidering av markedet.

Fornybar energi

EU vedtok i 2001 et direktiv om å fremme elektrisitet basert på fornybare energikilder, det såkalte RES-E-direktivet. Ifølge direktivet skal EU-landenes samlede produksjon av kraft fra fornybare kilder øke fra 13,9 prosent i 1997 til 22,1 prosent i 2010. Fornybare energikilder defineres i RES-E som vindkraft, solenergi, geotermisk energi, bølge- og tidevannenergi, vannkraft, biomasse og avfalls-, avløps- og biogasser. Vannkraft utgjør den største andelen, og vindkraft representerer nå i mange land et vesentlig bidrag til kraftproduksjonen. Hovedhensikten med direktivet er å pålegge medlemslandene å iverksette tiltak som øker forbruket av elektrisitet fra fornybare energikilder i samsvar med nasjonale indikative mål.

Mange av landene hadde en svært lav andel fornybar kraftproduksjon i 1997, men denne forventes å øke kraftig de nær-

Andel fornybar energi i EU mot 2010

meste årene. Veksten vil gi interessante forretningsmuligheter, særlig for Statkraft, som har kjernekompetanse nettopp innen miljøvennlig og fornybar energiproduksjon.

Virkemidler

EU-landenes virkemidler for å oppnå sine mål i forbindelse med fornybar energi kan deles inn i tre hovedkategorier: såkalte feed-in-tariffer (garanterte innmatings-tariffer), grønne sertifikater og handel med utslippskvoter.

Tyskland, Frankrike og Spania er blant landene som har innført ulike systemer for innmatingsstariffer, det vil si langsiktig garanterte kjøpspriser for kraft levert til nettet.

Andre, som Storbritannia, Sverige og Nederland, satser på ulike systemer for grønne sertifikater, som innebærer at produsentene av fornybar kraft utsteder sertifikater tilsvarende den mengden strøm de mater inn på nettet. Energibrukerne plikter å kjøpe en viss mengde grønne sertifikater. På denne måten skapes det etterpørsel etter sertifikater, og produsentenes merinntekt stimulerer til utbygging av ny kapasitet for kraft basert på fornybare kilder.

Systemene har foreløpig et nasjonalt fokus, og det foregår ingen internasjonal handel med sertifikater. Man forventer allikevel en

viss harmonisering av systemene over tid. Etter at Sverige i 2003 etablerte et pliktig grønt sertifikatmarked, blir det i Norge arbeidet med å etablere et felles norsk-svensk sertifikatmarked.

Gjennom Kyotoavtalen har verdens industriland forhandlet frem og ratifisert avtaler for å redusere de samlede utslippene av drivhusgasser med om lag 5 prosent innen 2010 i forhold til 1990. Kraftproduksjon basert på fossile brensler er en av de største kildene til klimagassutslipp i Europa. Tiltakene for å nå Kyoto-forpliktelsene omfatter både incentiver for å redusere kraftproduksjon fra fossile brensler gjennom prising av CO₂-utslipp, og incentiver for utbygging av ny produksjonskapasitet fra fornybare energikilder. Ved å øke produksjonskostnadene for kraft fra fossile brensler gjennom CO₂-priser samt redusere produksjonskostnadene for kraft fra fornybare energikilder gjennom ulike støtte-systemer, vil fossile brensler bli mindre konkurransedyktige.

På bakgrunn av EU-direktivet om kvotehandel for klimagassutslipp har enkelte land allerede innført CO₂-kvotesystemer. EU har vedtatt et kvotesystem for hele unionen som vil tre i kraft fra 2005. Kvotesystemet vil omfatte energisektoren og energiintensive industrier, men ikke transportsektoren. I utgangspunktet vil

kvotene bli tildelt. Handel med kvoter er mulig både mellom industrier og mellom land. Norske myndigheter arbeider med et norsk kvotesystem, men det er forventet at det norske systemet blir samordnet med EU-systemet, slik at norske kvoter kan handles internasjonalt.

Norden

– vårt hjemmemarked

Statkraft vil arbeide for et enda tettere samarbeid mellom de nordiske landene. Vi mener at utfordringene knyttet til den løpende systemdriften kan møtes ved hjelp av en tettere integrasjon mellom de nordiske sentralnett-selskapene. Videre vil vi fortsette arbeidet for en harmonisering av rammebetingelsene i de nordiske landene for å unngå uheldig konkurransevridding og ineffektiv utnyttelse og utbygging av energiresurser.

Sentrale utviklingstrekk

- Fortsatt liberalisering av markedene og videreutvikling av velfungerende børser
- Konsolidering på tvers av landegrensene
- Bransjeglidning mellom kraft og gass
- Økt fokus på miljøpolitikk

Norden

Restruktureringen i energimarkedene de senere årene har ført til en økning i antall transaksjoner, og dette gjelder også for Norden. Statkraft, de svenske selskapene Vattenfall og Sydkraft samt finske Fortum har vært de mest aktive og gjennomført de største transaksjonene. Disse fire selskapene er samtidig de største kraftprodusentene i Norden. Også for de store aktørene på kontinentet er Norden et interessant marked for restruktureringer og transaksjoner. Det er stor samvariasjon mellom prisene i Norden og på kontinentet, og for de store selskapene er det derfor viktig med innsikt i prisbildet både i Norden og på kontinentet.

Ved siden av de store nordiske selskapene er særlig det tyske selskapet E.ON Energie en aktiv aktør i det nordiske markedet. E.ON Energie, et datterselskap av E.ON, er majoritetseier i Sydkraft og i det finske Espoon Sähkö, og har gjennom Sydkraft kjøpt EdFs aksjepost i det svenske Graninge. E.ON og Sydkraft eier nå til sammen nesten 100 prosent i Graninge.

Fortum har kjøpt opp betydelig produksjonskapasitet samt nett- og sluttbrukervirksomhet. Etter overtakelse av flere svenske selskaper er Fortum nest størst innen sluttbrukersalg og produksjon av kraft og varme i Norden. Selskapet er samtidig Nordens største aktør innen nettvirksomhet.

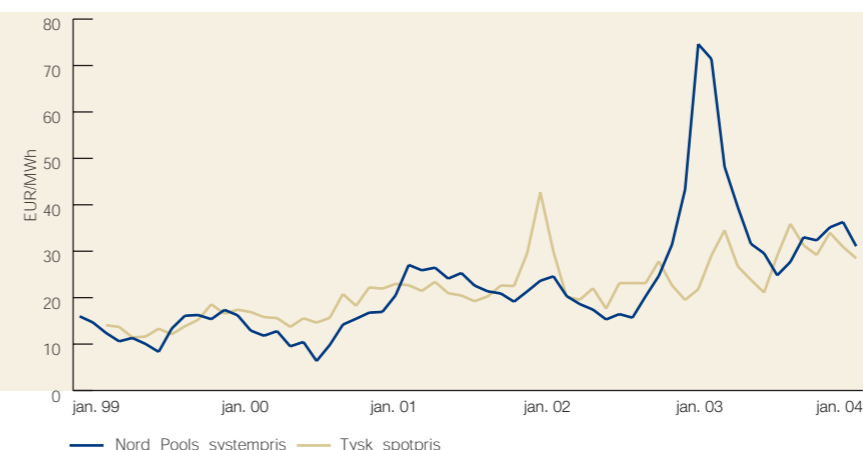
I Norge har Fortum kjøpt 100 prosent av nedstrømsdelen av Østfold Energi. Selskapet har også andeler i Fredrikstad Energi og eier 34 prosent i Hafslund.

Statkraft har foruten sin eierandel i Sydkraft andeler i flere norske kraftselskaper (se omtale av Statkraftalliansen på side 30). Norske konkurransemyndigheter har imidlertid pålagt Statkraft avbøtende tiltak for å få godkjent enkelte av disse oppkjøpene. Videre konsolidering i Norge avhenger av offentlige og private aktørers mulighet til å erverve større eierandeler i kraftsektoren, og det forutsetter etter alt å dømme endringer i hjemfalls- og konsesjonsbestemmelsene.

Vattenfall har kjøpt en rekke aktiva i Sverige og Finland og er – gjennom sine investeringer i det tyske energimarkedet – blant de fire største aktørene i Tyskland, og størst i Norden.

Flere av disse selskapene har vist interesse for andeler i danske kraftselskaper, der som disse skulle bli lagt ut for salg.

Nord Pools systempris

Integrasjon i det nordiske markedet

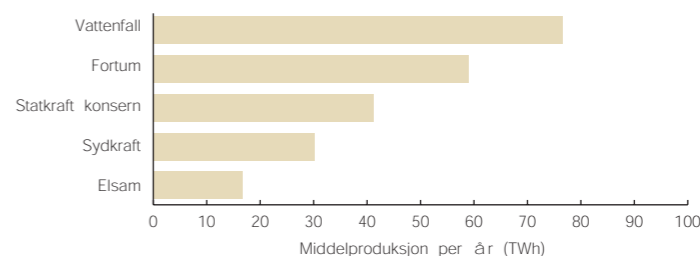
En viktig forutsetning for den norske energiloven fra 1991 var utviklingen av et felles nordisk marked og et tettere internasjonalt samarbeid. Dette viser at de nordiske landene har en lang tradisjon for samarbeid innenfor energiområdet. Det er blant annet et utstrakt samarbeid mellom sentralnett-selskapene i Norden.

Statkraft tror på et enda sterkere samarbeid mellom de nordiske landene i årene som kommer, med blant annet tettere integrasjon mellom de nordiske sentralnett-selskapene for å løse oppgaver knyttet til den løpende systemdriften. I tillegg kan det være aktuelt med investeringer for å åpne flaskehalsene i det nordiske nettet, spesielt mellom Norge og Sverige og mellom Danmark og Norge/Sverige. Dette er særlig viktig for Norge på grunn av landets sårbarhet overfor svingninger i tilsiget til vannkraftsystemet. Et sterkere nordisk nett vil gi økt forsyningssikkerhet gjennom økte importmuligheter og legger dessuten til rette for effektiv konkurranse. Et sterkere nett vil også bidra til lavere og mer stabile priser for forbrukerne.

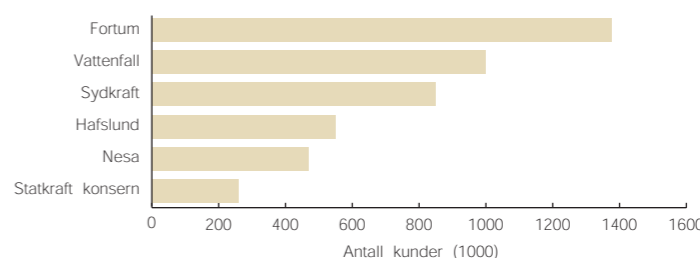
Statkraft vil også arbeide for harmonisering av rammebetingelsene i de nordiske landene. Både skatter og avgifter, konsesjonspolitikk og konkurransepolitikk er viktige i denne sammenhengen. Manglende

harmonisering gir uheldige konkurransevriddinger både på kort og lang sikt. Dette fører til ineffektiv utnyttelse og utbygging av energiresursene i Norge og Norden som helhet, blant annet ved at ny produksjon legges til steder som, sett i et større perspektiv, ikke er de samfunnsøkonomisk mest gunstige.

Nordiske kraftprodusenter

Kunder i nordiske nettselskaper

Norge

– effektivisering av verdikjeden

I Norge vil Statkraft utvikle seg til å bli det ledende energikonsernet, med betydelig virksomhet i alle deler av verdikjeden. Vi ønsker å videreutvikle vårt eierskap i selskapene i Statkraftalliansen, og vil i samarbeid med våre partnere videreutvikle samtlige deler av verdikjeden fra kraftproduksjon til forbruker.

Sentrale utviklingstrekk

Statkraft er i en konsolideringsfase

- Ønsker å videreutvikle eierskapet i Statkraftalliansen
- Pålagt å selge eierandeler
- Oppkjøp aktuelt i Statkraftalliansen

Behov for ny kraftproduksjon

- Statkraft vil bli ledende innen miljøvennlig energi
- Vann-, vind- og gasskraft er satsingsområder

Restrukturering i Norge

Siden 1996 har Statkraft kjøpt eierandeler i flere norske kraftselskaper. Disse er Trondheim Energiverk (TEV), Skagerak Energi, BKK og Agder Energi. TEV og Skagerak Energi er en del av Statkraftkonsernet, og det arbeides nå for å videreutvikle selskapene og samarbeidet mellom dem. Målet er å oppnå økt lønnsomhet basert på eksisterende fortrinn innen produksjon, distribusjon og salg av miljøvennlig energi, samt tilhørende områder. Utviklingen av allianseselskapene Agder Energi og BKK støttes gjennom aktivt styrearbeid. Statkraft ønsker å komme i majoritetsposisjon i Agder Energi og BKK dersom de kommunale eiere vil selge ytterligere eierandeler. Målet har vært å bygge en Statkraftalliansen med muligheter til å hente ut synergier ved å iverksette gode strukturelle løsninger i fellesskap – uten å

miste fokus og kompetanse. En grunnleggende forutsetning for de gjennomførte oppkjøpene var å oppnå en tilfredsstillende avkastning på investeringene.

Statkraft vil fortsette å bidra til restruktureringen av kraftbransjen i Norge innenfor gitte rammebetingelser. Dette vil vi gjøre gjennom å videreutvikle vårt eierskap i selskapene og sammen med de andre eierne bidra til å øke lønnsomheten og støtte opp om selskaperens regionale fokus.

I henhold til krav fra konkurransemyndighetene må Statkraft avhende andeler i HEAS, E-CO Vannkraft og TEV eller produksjonskapasitet tilsvarende den TEV har. Vi arbeider med ulike alternativer for å oppfylle konkurransemyndighetenes vilkår for kjøpet av TEV. Som et ledd i å oppfylle disse vilkårene, inngikk Statkraft i februar 2004 avtale om salg av andeler i Kraftverkene i Øvre Namsen (KØN) og Linvasselv til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk. Lønnsom restrukturering av Statkrafts norske selskapsportefølje blir en sentral oppgave i årene som kommer.

På kort sikt vil Statkraft arbeide for å bedre driftsresultatet i allianseselskapene og søke å realisere effektiviseringsgevinster. Dessuten er målet å etablere gode forretningsorienterte løsninger gjennom et konstruktivt samarbeid mellom selskapene.

Dette vil både gi økte inntekter og reduserte kostnader.

Innen kraftproduksjon ser vi for oss et tettere samarbeid mellom Statkraft og alliansepartnerne over tid. Vi ønsker å fokusere på kraftproduksjon og energidisponering, mens drift og vedlikehold av kraftverkene vil basere seg på å utnytte felles kompetanse og systemer, fortsatt med sterk regional forankring.

Innen nettvirksomhet vil de regionale nettselskapene ha mulighet til vekst gjennom ekspansjon i sine nærområder. Nettvirksomheten vil fortsatt være sterkt regionalt forankret, men det er et mål at deler av aktivitetene koordineres.

Vi vil arbeide for å utvikle sluttbrukervirksomhetene hos allianseselskapene på en forretningsmessig måte, slik at skalafor-deler blir realisert.

Statkrafts alliansepartnere har ulike initiativer innenfor ny forretningsutvikling. Dette kan innebære betydelige investeringer i infrastruktur som for eksempel bredbånd, gass eller fjernvarme. Disse aktivitetene ligger i utgangspunktet utenfor Statkrafts kjernekompetanse. Av den grunn er det avgjørende at initiativene blir koordinert, at de er godt fundert i partnernes konkurransefortrinn, og at de gir tilfredsstillende avkastning.

Ny lønnsom og miljøvennlig kraft

Det har vært svært liten produksjonsvekst i Norge de siste 15 årene. Samtidig har forbruket i hovedsak vist en jevn vekst i hele perioden, med unntak av i 2002 og 2003, da høye kraftpriser påvirket forbruket.

Vekst i etterspørselen etter kraft i Norge gir Statkraft interessante forretningsmuligheter for utbygging av ny produksjonskapasitet. Statkraft har tradisjonelt fokusert på vannkraft. Dette forventes fremdeles å utgjøre en viktig del av ny krafttilgang i Norge sammen med vind- og gasskraft. På lang sikt kan annen ny fornybar kraftproduksjon bli kommersielt interessant.

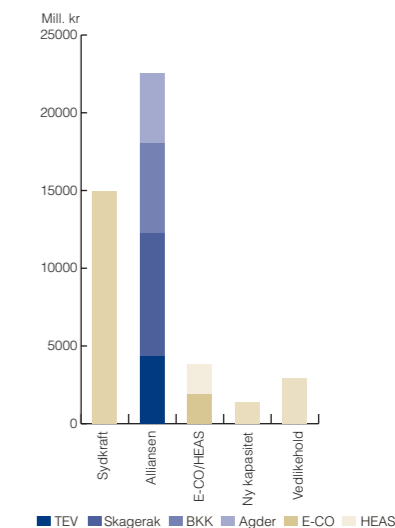
Målet er å realisere lønnsomme, miljøvennlige energiprosjekter. For de fleste nye prosjekter er utfordringen knyttet til den lange tidsperioden fra igangsetting til avslutning. Derfor er det viktig å ha en godt utviklet prosjektportefølje og en profesjonell organisasjon som effektivt kan realisere prosjektene.

Et annet mål for Statkraft er å drive frem forretningsmuligheter som grunnlag for fremtidige utbygginger. Sentrale aktiviteter er teknologiovervåking og teknologikutvikling, sikring av rettigheter gjennom lisenser og patenter, samt utvikling av fremtidige forretningskonsepter som gir konkurransefortrinn.

Statkraft har blant annet satt seg følgende mål for realisering av lønnsomme og miljøvennlige kraftutbygginger innen 2010:

- Bygge 3,2 TWh vannkraft i Norge
- Bygge 2 TWh vindkraft i Norge
- Bygge 0,5 TWh annen fornybar energi i Norge
- Bygge 2 TWh gasskraft i Norge
- Bygge 1,5 TWh vannkraft i Norge gjennom Småkraft AS

Statkrafts investeringer 1996-2003

Statkrafts verdikjede

Via sine eierskap i andre selskaper er Statkraftkonsernet representert gjennom hele kraftbransjens verdikjede.

Konsernet

Statkrafts virksomhet i det nordiske kraftmarkedet drives gjennom morselskapet Statkraft SF og regionselskapene Trondheim Energiverk og Skagerak Energi. Statkraft SF utøver videre markedsoperasjoner i Europa gjennom det hel-eide datterselskapet Statkraft Energy Europe AS, som har kontorer i Tyskland, Nederland og Sverige. Hvert av datterselskapene drives som separate enheter,

og deres virksomheter er ikke formelt integrert på tvers av konsernet. Statkraft SF utøver sin styring av selskapene gjennom sitt eierskap og sin representasjon i selskapenes styrende organer. Datterselskapene inngår med hele sin virksomhet i konsernets finansielle tall.

Statkraft er indirekte representert i kraftmarkedet gjennom minoritetsandeler i de norske kraftselskapene BKK og Agder

Energi samt sluttbrukerselskapet Fjordkraft. Videre har Statkraft eierandeler i svenske Sydkraft og sluttbrukerselskapet Scanenergi i Danmark. Disse tilknyttede selskapene inngår i konsernets finansielle tall med en andel av resultatet som tilsvare eierandelen.

Produksjon og handel omfatter produksjonen av elektrisk kraft i kraftverkene og førstehånds omsetning av kraften i det nordiske engrosmarkedet og til store industrielle brukere. Førstehåndsomsetningen omfatter også fysiske og finansielle kontrakter for sikringsformål. Produksjon og handel er Statkraft SFs

kjernevirksomhet, og forretningsområdet er konsernets desidert største. Områdets andel av konsernresultatet er generelt mellom 80 og 90 prosent. I 2003 var andelen 85 prosent.

Trading er en ren finansiell forretningsvirksomhet som er atskilt fra den fysiske produksjonen. Forretningsområdets andel av konsernresultatet var cirka 2 prosent i 2003.

Nettvirksomhet omfatter den monopolregulerte overføringen av kraft og er det nest største forretningsområdet med omkring 10 prosent av konsernresultatet.

Sluttbrukeromsetning er salg av kraft til næringsliv og privatkunder og sto i 2003 for en andel av konsernresultatet på 3 prosent.

Annen virksomhet i tabellen omfatter blant annet virksomhet innenfor fjernvarme og bredbånd. Videre inngår eier- og hovedkontorkostnader som ikke fordeles på forretningsområdene.

Statkraft har, uavhengig av størrelsen på sine eierandeler, dannet en alliansestruktur sammen med de norske regionale kraftselskapene TEV, Skagerak Energi, BKK, Agder Energi og Fjordkraft (se omtale på side 30).

Verdikjede og virksomhetsområder

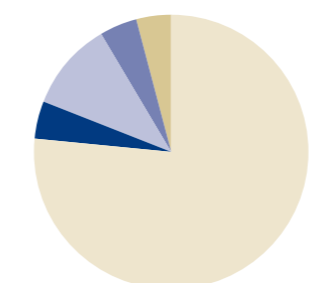

Virksomhetsområdenes finansielle resultater

Verdikjeden representerer de virksomhetsområdene som konsernets resultater deles inn i:

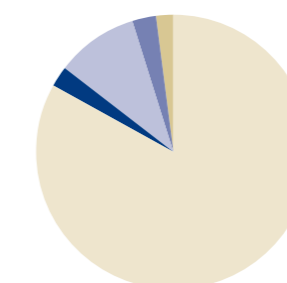
(Beløp i millioner kroner)	Konsern	Produksjon og handel	Trading	Nettvirksomhet	Sluttbrukeromsetning	Annen virksomhet
Årsresultat						
Brutto driftsinntekter	12 120	9 944	575	1 364	574	-337
Driftsresultat	6 264	5 964	101	167	37	-5
Res.andel tilknyttede selskaper	1 114	636	30	489	80	-122
Netto finansposter	-2 625	-2 161	-11	-329	-16	-108
Resultat før skatt	4 754	4 439	120	327	102	-235
Årsresultat 2003	2 867	2 610	76	305	88	-211
Årsresultat 2002	2 478	2 133	253	414	-89	-233

Brutto driftsinntekter

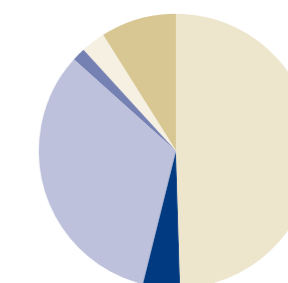
Produksjon og handel, Trading, Nett, Sluttbruker, Annet*

Årsresultat

Produksjon og handel, Trading, Nett, Sluttbruker, Annet*

Årsverk

Produksjon og handel, Trading, Nett, Sluttbruker, Fjernvarme, Annet

* Omfatter virksomhet innenfor bredbånd, fjernvarme og konsulentvirksomhet. Omfatter ikke ufordelte kostnader.

Produksjon og handel

Produksjon og handel omfatter produksjonen av elektrisk kraft i kraftverkene og førstehånds omsetning av kraften i det nordiske engrosmarkedet og til store industrielle brukere. Førstehånds-omsetningen omfatter også fysiske og finansielle kontrakter for sikringsformål. Virksomheten har som mål å maksimere produksjonsverdien av tilgjengelig vann i forhold til faktiske og forventede priser i markedet.

Fokus for Statkraft SF i 2004

Statkraft SF ønsker å videreutvikle sin posisjon innen nordisk kraftproduksjon og krafthandel ved å:

- implementere et nytt driftsentralsystem med integrerte verktøy for produksjonsstyring og aggregatoptimalisering
- styrke satsingen på forretningsorientering av vedlikehold og HMS-forhold
- videreutvikle handel med kraftderivater og tilby flere kunder spesialtilpassede produkter og løsninger
- maksimere inntektene fra selskapets forvaltningsportefølje
- arbeide for økt intern integrasjon
- styrke satsingen på utvikling av human-kapital

Statkraft SF i 2003

Produksjonsdivisjonen i Statkraft SF har ansvaret for driften av 59 heleide og felles-eide kraftverk med en samlet ytelse på cirka 9000 MW. I tillegg disponerer divisjonen kraften fra 30 deleide kraftverk hvor andre selskaper har driftsansvaret.

Markedsdivisjonen i Statkraft er ansvarlig for all krafthandel.

Produksjonsdivisjonen driver anlegg over store deler av landet. Selskapet har kraftanlegg, magasiner og eiendommer i cirka 100 kommuner. Anleggene er fordelt på 35 vassdrag med stor geografisk spredning.

Virksomheten er delt inn i fire regioner: region Nord med administrasjon i Narvik, region Midt med administrasjon i Gaupne, region Vest med administrasjon i Sauda og region Øst med administrasjon i Dalen. Hver region har en driftssentral samt tekniske og administrative støttefunksjoner for kraftverkene. Sentral ledelse og støttefunksjoner innenfor teknikk, økonomi og produksjonsforhold er plassert ved hovedkontoret i Oslo. Produksjonsdivisjonen hadde ved årsskiftet 544 medarbeidere.

Statkrafts visjon er å være ledende i Europa innen miljøvennlig energi. Dette innebærer blant annet at selskapet tar viktige miljø-

hensyn utover de konsesjonspålagte manøvreringsbestemmelsene. Eksempler kan være spesiell manøvrering for å unngå usikker is vinterstid, produksjons- og vannføringsjusteringer for fiskeoppgang i lakselver, vannstandsrestriksjoner i forbindelse med spesielt artsrike fugleområder og tilstrebing av spesielle vannstandsforhold av estetiske, transportmessige eller andre grunner. Flere av Statkrafts anlegg er plassert i nasjonale laksevassdrag der det er et sterkt fokus på den atlantiske laksestammen. Vi ser nå at fangstresultatene for flere av disse vassdragene ligger på samme nivå som før utbyggingen av de ulike anleggene.

Statkraft har en rekke muligheter når det gjelder miljøvennlig opprustning og utvidelse av eksisterende anlegg. Flere av disse mulighetene er imidlertid ikke lønnsomme i seg selv, men kan eventuelt realiseres innenfor et system med grønne sertifikater for fornybare energikilder – et system som allerede eksisterer i Sverige, og som er under planlegging i Norge.

Produksjonsdivisjonen har i løpet av 2003 gjennomført over 20 000 vedlikeholdsoppgaver og avsluttet mer enn 80 prosjekter med en samlet kostnadsramme på cirka 470 millioner kroner. Osbu dam i tilknytning til Auraverkene og Akersvann dam ved Ranaverkene har gjennomgått

større rehabiliteringer. I forbindelse med slike rehabiliteringer undersøker Statkraft samtidig mulighetene for utvidelser samt forbedring av virkningsgraden ved anleggene. I 2003 ble det jobbet mye med å skifte løpehjul og optimalisere virkningsgraden ved flere av kraftverkene, noe som vil øke produksjonen med om lag 85 GWh/år.

Et viktig mål for Statkraft er å etablere et optimalt vedlikeholds nivå. I 2003 gikk vi grundig gjennom vedlikeholdsplanene ved kraftverkene, og vi forventer å kunne redusere kostnadsnivået samtidig som vi opprettholder fleksibiliteten og tilgjengeligheten i produksjonsanleggene. Alle kraftverksgruppene vil i løpet av 2004 ha utarbeidet nye vedlikeholdsplaner basert på denne gjennomgangen.

Et fleksibelt og driftssikkert produksjonsapparat er avgjørende for å kunne utnytte mulighetene som ligger i de store prisvariasjonene i kraftmarkedet. Vedlikeholdet av produksjonsapparatet tilpasses de rådende markedsforholdene, og det brukes store ressurser på å gjennomføre revisjoner slik at tilgjengelighet i produksjonsapparatet i minst mulig grad påvirker summen av kostnader og tapte inntekter over tid.

Statkraft er avhengig av effektiv styring og overvåking av kraftverkene fra de fire drifts-

sentralene. I forbindelse med moderniseringen av flere av driftssentralene valgte vi å implementere en driftssentraløsning som omfatter hele selskapet. Systemet har stor innebygd sikkerhet og fleksibilitet i forhold til styring og overvåking, og konseptet forventes å danne en mal for fremtidige driftssentralsystemer.

Markedsdivisjonen er etablert ved Statkrafts hovedkontor. Selskapets nordiske krafthandel styres herfra.

Statkraft selger sin kraftproduksjon over den nordiske elbørsen Nord Pool, der tilbud og etterspørsel meldes inn på timebasis hver dag året rundt. Når omfanget av salget er bestemt, bruker vi en kombinasjon av matematiske modeller av vassdragene og god lokalkunnskap for å etablere effektive produksjonsplaner for kraftstasjoner og aggregater. Selve produksjonsplanleggingen gjøres i samarbeid mellom produksjonsdivisjonen og markedsdivisjonen, mens markedsdivisjonen står for den tilhørende fysiske og finansielle handelen i kraftmarkedet.

Statkraft har vært aktiv i det deregulerte kraftmarkedet siden energiloven trådte i kraft i 1991. Konsernet har omfattende operasjoner og er en av de største markedsaktørene i Elspot, regulerkraftmarkedet samt Nord Pools future-, forward-

HOVEDTALL	Enhet	Statkraft		Statkraftalliansen				Totalt
		SF	TEV	Skagerak	BKK	Agder	Fjordkraft	
Middelproduksjon	TWh	33,6	3,2	5,0	6,5	7,3	-	55,6
Produksjon 2003	TWh	32,5	2,6	4,1	5,1	6,2	-	50,5

Statkrafts eierandel >50 % (datterselskaper)
Statkrafts eierandel 20–50 % (tilknyttede selskaper)

Trading

og opsjonsmarked i tillegg til det bilaterale fysiske og finansielle kraftmarkedet.

Markedsdivisjonen sørger for å håndtere risiko knyttet til både inntekter fra egen kraftproduksjon og selskapets betydelige portefølje av fysiske og finansielle forvaltningskontrakter. Forvaltningshandelen utføres av markedsdivisjonen, men er nært knyttet opp mot Statkrafts produksjonsvirksomhet. Selskapets prisprognoser, eksisterende kontraktportefølje, risikoholdning og vurdering av produksjonsmulighetene fremover avgjør hvilke nye handler Statkraft ønsker å gjøre i porteføljen.

Analysefunksjonen i markedsdivisjonen har som oppgave å analysere de forholdene som har størst innflytelse over prisdannelsen i kraftmarkedet. Værdata, snøprognoser, nedbørmengder, kraftforbruk, prisdata og informasjon om kraftverkene legges inn i omfattende modeller og danner grunnlaget for Statkrafts egne prognoser for de fremtidige kraftprisene. På bakgrunn av prisprognosene settes rammer for Statkrafts produksjon og hvilke kontrakter man ønsker å inngå.

Aktivitetene innenfor energidisponering skal sikre en optimal utnyttelse av Statkrafts kraftverk og magasiner, forventede fremtidige kraftpriser og eksisterende

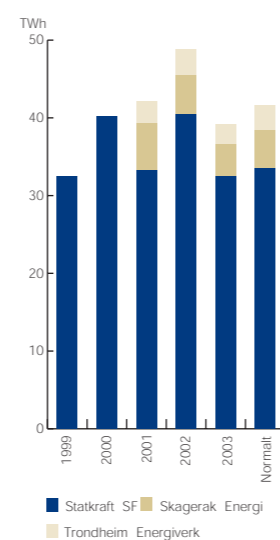
fysiske kontraktsforpliktelser. For å oppnå høyest mulig produksjonsinntekter drives aktiv handel i Nord Pools Elspot-marked og Statnetts regulerkraftmarked. Her kan man selge den delen av den planlagte produksjonen som overstiger kontraktsforpliktelsene, eller kjøpe kraft dersom den planlagte produksjonen er mindre enn det selskapet har i kontraktsforpliktelser.

Markedsaktivitetene styres etter rammer og krav til risikovilje som er bestemt av Statkrafts ledelse. Egne enheter innen markedsdivisjonen har ansvaret for å kontrollere at handelen holder seg innenfor de rammer og det risikonivå som ledelsen har fastsatt.

Statkraft vurderer kjøp og nybygging av produksjonsaktiva i andre land. Støtteordninger til fornybar kraftproduksjon samt deregulering av gassmarkedet i Europa åpner nye forretningsmuligheter for Statkraft. Det kan være aktuelt å kjøpe aktiva som støtte for Statkrafts eksisterende handelsvirksomhet. Ved kjøp av slike aktiva vil det fokuseres på selskaper eller verk der Statkraft kan oppnå synergier i forhold til andre selskaper. Eksempler på slike synergier kan være styrking av Statkrafts eksisterende handelsvirksomhet på kontinentet, bedret informasjonstilgang for Statkrafts nordiske markedsoperasjoner og økt kompetanseoverføring mellom Statkrafts

virksomheter i Norge og på kontinentet. Alle disse elementene kan bidra til et bedre resultat for Statkrafts handelsaktiviteter.

Produksjon Statkraft konsern

Trading er en rent finansiell forretningsvirksomhet, som ikke er knyttet opp mot kraftproduksjonen slik forvaltningshandelen er. Tradingen søker å oppnå gevinster gjennom å utnytte svingninger i markedsprisene, oppdage mulig feilprising og utnytte handelsmulighetene i de ulike produktene før konkurrentene gjør det.

Fokus for Statkraft SF i 2004

Statkraft SF har som mål å være blant de beste selskapene innen trading og origination i det nordiske markedet – og vil i 2004 arbeide for å:

- styrke sin posisjon som ledende trading-selskap og oppnå en tilfredsstillende risikostyrt avkastning på kapitalen som er bundet i virksomheten
- styrke satsingen og bedre lønnsomheten innen origination i Norden
- konsolidere markedsaktivitetene på kontinentet for å sikre lønnsom drift

Statkraft SF i 2003

Markedsdivisjonen er ansvarlig for selskapets tradingaktiviteter. Det er opprettet egne handelskontorer i Tyskland og Nederland som kjøper og selger kraft i det kontinentale markedet.

Statkraft utnytter alle former for finansielle kontrakter og opsjoner som handles i markedet. Nye kontrakter inngås, mens ulike porteføljer konsolideres og over-

våkes med hensyn til løpende verdiutvikling og risiko. Samtidig må traderne holde øye med værutvikling, produksjon og forbruk, og ikke minst andre aktørers atferd i markedet.

Statkrafts markedsoperasjoner i Europa er organisert gjennom Statkraft Energy Europe, som har kontorer i Düsseldorf, Amsterdam og Stockholm. Disse kontorene er aktive innen trading og origination i de kontinentale kraft- og gassmarkedene og det engelske gassmarkedet. Origination innebærer at man tilbyr kundene spesialtilpassede produkter og løsninger. Til nå har man hatt størst aktivitet innenfor handel med grønn elektrisitet og såkalt «cross-border trading» mellom ulike land. I tillegg opererer den kontinentale virksomheten Statkrafts andel i Baltic Cable. De europeiske handelskontorene har egne funksjoner for back-office, middle-office, personal, analyse og IT. Disse samarbeider tett med tilsvarende funksjoner ved hovedkontoret.

HOVEDTALL	Enhet	Statkraft		Statkraftalliansen				Totalt
		SF*	TEV	Skagerak	BKK	Agder	Fjordkraft	
Årsverk	Antall	75	2	-	-	4	-	81

Statkrafts eierandel >50 % (datterselskaper)
 Statkrafts eierandel 20–50 % (tilknyttede selskaper)
 *) Inkl. Statkraft Energy Europe (55)

Nett

Nettvirksomhet omfatter den monopolregulerte overføringen av kraft. Statkraft har i dag eierinteresser innenfor nettvirksomheter gjennom regionselskapene TEV og Skagerak (TEV Nett AS med 100 prosent og Skagerak Nett AS med 66,62 prosent) – to selskaper med til sammen mer enn 260 000 nettkunder. BKK og Agder driver også nettvirksomhet, mens morselskapet Statkraft SF ikke eier nettanlegg.

Fokus for Statkraftalliansen i 2004

- Nytt reguleringsregime fra 2007
- Fortsette arbeidet med effektivisering i selskapene og benchmarking
- Utnytte samarbeidspotensialet mellom nettselskapene innenfor nye forretningsområder
- Iverksette et felles driftsstyringsprosjekt og styrke samarbeidet innenfor IKT og andre felles systemløsninger
- Styrke koordineringen av midler til nettrelatert forskning og utvikling

Statkraftalliansen i 2003

Nettvirksomhetene i Norge representerer et naturlig monopol som reguleres av myndighetene ved Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). NVE fastsetter årlig en maksimal inntektsramme basert på historiske kostnader for hvert enkelt nettselskap.

Det har i 2003 vært vanskelig å kommunisere overfor kundene at redusert forbruk kan medføre økt nettleie. Dette er et resultat av bransjens karakteristika med høye faste kostnader og NVEs regulering, hvor

tariffene fremkommer som et resultat av inntektsramme dividert på årlig forbruk. 2003 var et år med redusert forbruk i Norge, og dette førte til økt nettleie for mange nettkunder.

NVE har startet arbeidet med en ny reguleringsmodell som skal tre i kraft fra 2007. Å bidra til at reguleringsmodellen premierer effektive selskaper vil stå sentralt for selskapene i alliansen de kommende årene.

Statkraft vil arbeide for at nettselskaper i Statkraftalliansen maksimerer verdiene i eksisterende eiendom. Dette skal skje gjennom styrket eierkompetanse, utvikling av effektive strukturer, fokus på kundetilfredshet og utnyttelse av mulighetene innenfor eksisterende rammevilkår. I en omfattende benchmarking blant norske nettselskaper i regi av Energibedriftenes Landsforening (EBL) ble TEV Nett AS i desember 2003 kåret til vinner av klassen for storbynett. Statkraft vil arbeide for at alliansen fortsetter å nyttiggjøre seg erfaringer fra slike undersøkelser.

HOVEDTALL	Enhet	Statkraft		Statkraftalliansen				Totalt
		SF	TEV	Skagerak	BKK	Agder	Fjordkraft	
Nett (alle spenningsnivåer)	Km	-	5 000	17 500	18 000	18 000	-	58 500
Nettkunder	Antall	-	88 000	175 000	171 000	155 000	-	589 000

Statkrafts eierandel >50 % (datterselskaper)
Statkrafts eierandel 20–50 % (tilknyttede selskaper)

Sluttbruker- omsetning

Sluttbrukermarkedet omfatter salg av elektrisk kraft til næringsliv og husstander. Statkraft er i dag involvert i det norske sluttbrukermarkedet gjennom eierandeler i allianseselskapene. Samlet har disse selskapene cirka 535 000 sluttkunder og utgjør den nest største aktøren i det norske forbrukermarkedet.

Fokus for Statkraftalliansen i 2004

- Styrke lønnsomheten og avkastningen i selskapene gjennom reduserte kostnader, konkurransedyktig prising og bedret omdømme
- Styrke eierkompetansen og utvikle effektive strukturer som kan bidra til å hente ut stordriftsfordeler

Statkraftalliansen i 2003

Statkraft er involvert i sluttbrukermarkedet i Norge via sine eierandeler i sluttbrukerselskapet Fjordkraft. Fjordkraft, som eies av BKK, Skagerak og Statkraft, har cirka 320 000 kunder og er således et av Norges største sluttbrukerselskaper. Sluttbrukervirksomhet foregår også i TEV og Agder Energi, som begge har egne sluttbrukerselskaper.

Det norske sluttbrukermarkedet har vært deregulert siden liberaliseringen av det

norske kraftmarkedet i 1991. Økonomien i de norske sluttbrukerselskapene har de siste årene vært svak. Restruktureringer i sluttbrukermarkedet har bidratt til å redusere antall aktører i markedet, men bransjen er fortsatt preget av et stort antall leverandører og sterk konkurranse. De viktigste konkurransefaktorene er pris og kundeservice.

Vinteren 2002/2003 medførte betydelige utfordringer for sluttbrukerselskapene. Raskt stigende priser i engrosmarkedet og liten forutsigbarhet førte til at flere av selskapene i sluttbrukermarkedet fikk økonomiske vanskeligheter når de ikke klarte å endre prisene overfor kundene i takt med endringene i markedet for øvrig. De raske bevegelsene i markedet representerte en utfordring også for selskapene i Statkraftalliansen, men sett under ett var resultatene for selskapene tilfredsstillende.

HOVEDTALL	Enhet	Statkraft		Statkraftalliansen				Totalt
		SF	TEV	Skagerak	BKK	Agder	Fjordkraft	
Sluttbrukerkunder	Antall	-	75 000	-	-	137 000	323 000	535 000
Statkrafts eierandel >50 % (datterselskaper)								
Statkrafts eierandel 20–50 % (tilknyttede selskaper)								

Statkraft- alliansen

Statkraft har over tid ervervet eierandeler i de norske kraftselskapene TEV, Skagerak Energi, BKK og Agder Energi. TEV og Skagerak Energi inngår i Statkraftkonsernet, og det arbeides nå for å videreutvikle selskapene og samarbeidet dem imellom. Dermed vil man oppnå økt lønnsomhet basert på eksisterende fortrinn innen produksjon, distribusjon og salg av miljøvennlig energi, samt tilhørende forretningsområder. Utviklingen av allianseselskapene Agder Energi og BKK støttes gjennom aktivt styrearbeid. Statkraft ønsker å komme i majoritetsposisjon i Agder Energi og BKK dersom de kommunale eiere vil selge ytterligere eierandeler.

Selskapene i konsernet og alliansen representerer mer enn 100 års norsk vannkraftkompetanse, en samlet årlig produksjonskapasitet på 56 TWh og cirka 535 000 sluttbrukere. Statkraftalliansen er en ledende produsent av vannkraft og Europas nest største aktør innenfor fornybar energi. Selskapenes fornybare vannkraft gir alliansen troverdighet og mulighet til å utvikle nye og miljøriktige løsninger for fremtiden.

Statkraft vil fortsatt bidra til restruktureringen av kraftbransjen i Norge innenfor gitte rammebetingelser ved å videreutvikle vårt eierskap i selskapene. Sammen med de andre eierne vil vi bidra til å øke lønnsomheten i selskapene og støtte opp om det regionale fokuset. Statkraft ønsker å fokusere på produksjon og energidistribusjon, mens drift og vedlikehold av kraftverkene vil bli basert på felles kompetanse og systemer, også dette med sterk regional forankring. I nettvirksomhetene vil Statkraft i samarbeid med allianseselskapene arbeide for å øke lønnsomheten. Når det gjelder sluttbrukersalg, vil vi prioritere forretningsmessig virksomhetsutvikling for å realisere stordriftsfordeler. Statkraft vil også arbeide for å koordinere initiativer i alliansen innenfor ny forretningsutvikling.

Skagerak Energi AS ble etablert i 2001 ved fusjonen mellom Skiensfjordens kommunale

kraftselskap AS og Vestfold Kraft AS. Selskapet er organisert som et konsern med datterselskaper innen produksjon og nettvirksomhet. Skagerak Energi har 16 egne kraftverk og er deleier i ytterligere 23. Hovedtyngden av kraftverkene ligger i Buskerud og Telemark, men konsernet har også deleierskap i verk i Oppland og i Agder-fylkene. Skagerak Energi er blant annet deleier i Sira-Kvina-verkene og i kraftverkene i Otra.

Eierne av Skagerak Energi er Statkraft (66,6 prosent), Skien kommune (15,2 prosent), Porsgrunn kommune (14,8 prosent) og Bamble kommune (3,4 prosent).

Trondheim Energiverk AS (TEV) ble etablert i 1901, og er organisert som et konsern med morselskap og datterselskaper innen produksjon, nett, fjernvarme og kraftsalg. Konsernet har 14 heleide kraftstasjoner i Nea- og Nidelvassdragene og er deleier i fem verk i Orkla/Grana. TEV er Norges fjerde største nettselskap. Fjernvarmevirksomheten til TEV produserer og distribuerer vannbåren energi til kunder i Trondheim, hovedsakelig basert på avfallsforbrenning og spillvarme. Sluttbrukerselskapet TEV Kraftsalg har cirka 75 000 kunder i Trondheimsområdet.

Statkraft inngikk i 2002 en avtale om kjøp av 100 prosent i TEV fra Trondheim kom-

mune. Konkurransemyndighetene har pålagt Statkraft å avhende enten 100 prosent av aksjene i TEV, hele TEVs produksjonskapasitet eller annen produksjonsvirksomhet i Midt- og Nord-Norge tilsvarende en reduksjon i magasinkapasitet på 1–1,5 TWh. I februar 2004 solgte Statkraft SF sin andel av Kraftverkene i Øvre Namsen til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk som et ledd i tilpasningen til konkurransemyndighetenes pålegg.

Agder Energi AS ble etablert sommeren 2000 etter en fusjon mellom tidligere kraftselskaper i regionen. Agder Energi er organisert som et konsern med datterselskaper innen blant annet produksjon, nettvirksomhet, sluttbrukeromsetning samt vindkraft og fjernvarme. Selskapet har 30 heleide kraftstasjoner og er deleier i ytterligere 16. Agder Energi er blant annet deleier i Ulla-Førre- og Sira-Kvina-verkene.

De største eierne i Agder Energi er Statkraft (45,5 prosent), Arendal kommune (6,4 prosent) og Kristiansand kommune (5,3 prosent).

Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap AS (BKK) ble etablert i 1920. Selskapet produserer kraft i 28 egne kraftverk og ett deleid, og har et av Norges største distribusjonsnett. BKK er organisert som et konsern med datterselskaper innen produksjon, nett, fjernvarme og bredbånd. BKK har ambisjoner om å være det ledende kraftselskapet på Vestlandet. De siste årene har selskapet foretatt en rekke oppkjøp i andre kraftselskaper i Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal, og BKK har som mål å danne et samlet vestlandsselskap fra Romsdalsfjorden i nord til Boknafjorden i sør.

De største eierne i BKK er Statkraft (49,9 prosent), Bergen kommune (37,8 prosent) og Askøy kommune (2,5 prosent).

Annen virksomhet

Statkraft Norfund Power Invest AS (SN Power) ble etablert i juni 2002 av Statkraft og Norfund, statens fond for investeringer i utviklingsland.

SN Power har som visjon å bli et ledende kraftselskap i nye vekstmarkeder og bidra til økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i disse områdene. Selskapet vil gjøre dette ved å kjøpe opp, bygge ut, eie og drive vannkraftverk og annen fornybar kraftproduksjon.

Det er et stort behov for kraft i utviklingsland. IEA, det internasjonale energibyrået, anslår at 1,6 milliard mennesker ikke har tilgang til strøm. Markedspotensialet for kraftprosjekter er med andre ord betydelig.

I sitt første hele driftsår har selskapet gjennomført to oppkjøp: ett småkraftverk på Sri Lanka og to vannkraftselskaper i Peru. Med dette har selskapet nå over 100 ansatte og baser for videre ekspansjon i disse landene. Selskapet bearbeider for tiden nye investeringsmuligheter i utvalgte land i Asia, Latin-Amerika og Afrika. Hovedkontoret ligger i Oslo.

Statkraft har tilført SN Power en egenkapital på 500 millioner kroner, hvorav 400 millioner kroner i 2003. Kompetanse er tilført ved at personell fra Statkrafts internasjonale divisjon er overført til selskapet. Norfund har kapitalisert selskapet med tilsvarende beløp og bidrar med sin erfaring med investeringer i utviklingsland.

Statkraft skal ifølge planen overføre sine eierandeler i to kraftverk i Nepal og Laos til SN Power. Det er en pågående prosess for å avklare overføringen som forutsetter nødvendige godkjenninger fra myndigheter, långivere og medeiere. SN Power fortsetter sin virksomhet som planlagt, uavhengig av denne prosessen.

Naturkraft AS ble etablert i 1994 og eies av Statkraft, Statoil og Norsk Hydro med 1/3 hver. Selskapets forretningsidé er å foredle norsk gass til kraftleveranse som erstatning for kullbasert kraftproduksjon i Norden. Naturkraft har fått konsesjon for bygging og drift av to gasskraftverk i Norge, ett på Kårstø i Tysvær kommune og ett på Kollsnes i Øygarden kommune. Prosjektene er foreløpig ikke vurdert som tilstrekkelig lønnsomme for realisering.

Statkraft Grøner AS ble i september 2003 solgt til det svenske selskapet SWECO. Statkrafts eierandel i konsultantselskapet var 92 prosent.

Finansielle investeringer

Statkrafts eierposisjoner i HEAS, E-CO Vannkraft og Sydkraft vurderes som finansielle investeringer, og er ikke del av Statkraftalliansen. Statkraft gikk imidlertid opprinnelig inn i HEAS med ønske om et industrielt partnerskap. Som følge av konkurransemyndighetenes krav i forbindelse med godkjenning av Statkrafts erverv i Agder Energi, er Statkrafts eierposisjoner i HEAS og E-CO Vannkraft forutsatt avhendt.

«Hvordan kan strømprisene bli så høye?»

Høsten 2002 ble den tørreste på 70 år, og vinteren 2003 var den kaldeste på 15 år. Det er ingen som kan forutse sånt.

STATKRAFT sparte vann gjennom den nedbørrike perioden i første del av 2002, og produserte mye i løpet av den tørre høsten og utover vinteren 2003. Vår magasinfylling ved inngangen til høsten 2002 var svært høy, og vi kunne holde en ekstraordinært høy produksjon. Statkraft bidro derfor til å senke prisene i markedet, til beste for forbrukerne.

Fokus på økonomi

I et økonomisk perspektiv måles Statkraft etter evnen til å skape verdier for eieren. Dette gjelder først og fremst den samlede langsiktige verdiskapingen, representert ved utbyttet som eieren tar ut og økningen av selskapets verdi, men det er også et økende fokus på den kortsiktige inntjeningen. De økonomiske prestasjonene måles delvis i ordinære regnskapstall, men også andre finansielle og operative størrelser er viktige i styringssammenheng. Denne gjennomgangen tar for seg den økonomiske prestasjonsmålingen som Statkraft selv fokuserer på. (Forholdet mellom kortsiktig og langsiktig verdiskaping drøftes nærmere i en egen temaartikkel på side 38.)

Statkraft operasjonaliserer strategier og mål ved hjelp av et system for balansert målstyring. Systemet omfatter et konsernmålekort for konsernets ledelse og styre samt lokale målekort for de operative enhetene. Målekortene består av målbare indikatorer som understøtter de viktigste verdidriverne i konsernet. I omtalen nedenfor beskriver vi utvalgte målindikatorer fra konsernmålekortet. Omtalen er knyttet opp mot oversikten over økonomiske hovedtall som er trykt først i årsrapporten (utbrettsiden).

Inntekter og kontantstrøm

Etter oppkjøpene de senere årene har Statkraft en større tilgjengelig kraftproduksjon enn noen gang. Statkraft-konsernet er blant de største aktørene i det nordiske markedet med en markedsandel på 11 prosent i 2003. Vi er også i stadig større grad representert med virksomhet innenfor nett- og sluttbruker-virksomhet. Omsetningen i 2003 endte på 12,1 milliarder kroner, en økning på 11 prosent i forhold til 2002.

Statkraft har en unik kompetanse på styring av kraftproduksjon og handel med kraft. Dette vises blant annet ved Statkrafts evne til å disponere vannet over tid, og måles gjennom oppnådde prismarginer.

Statkraft driver også aktiv krafthandel for

å inntektssikre kraftproduksjonen. Dette måles som verdi av all sikringshandel årlig og over tid, både fysisk og finansiell, sammenliknet med å selge hele produksjonen i spotmarkedet. Isolert sett var merverdien for frie kontrakter 1 milliard kroner i 2003. Om lag 60 prosent av produksjonskapasiteten i Statkraft SF er imidlertid bundet opp i kontrakter til lavere pris enn markedspris. Dette utgjør nærmere 18 TWh, og består av stortingspålagte leveranser til industrien. I tillegg kommer konsesjonskraft som er pålagt solgt til kommuner og fylkeskommuner. Konsesjonskraften utgjør normalt cirka 10 prosent av produksjonsgrunnlaget i et kraftverk. I 2003 var prisen for industrikraften i gjennomsnitt 11 øre/kWh og for konsesjonskraften 7 øre/kWh, henholdsvis 18,1 og 22,1 øre/kWh lavere enn gjennomsnittlig spotpris. Det samlede tapet på disse leveransene i forhold til markedspris ble derved 4,2 milliarder kroner. Industrikontraktene løper ut i perioden 2005–2011, deretter kan kraften selges i det åpne markedet.

Selv om Statkraft gjennom oppkjøp de senere årene har gått inn på nye forretningsområder, er det fremdeles produksjon og handel med kraft som er viktigst for inntjeningen. I 2003 utgjorde produksjon og handel 77 prosent av omsetningen, mens nettvirksomheten, som er det

nest største forretningsområdet, utgjorde 10 prosent. Målt i driftsresultat utgjorde produksjon og handel 94 prosent (forretningsområdene er nærmere omtalt på side 22).

Vår virksomhet ga i 2003 en solid kontantstrøm. Det ble tilført 3,1 milliarder kroner fra driften, og vi fikk et utbytte på vel 0,7 milliard kroner fra våre tilknyttede selskaper. I tillegg ble kapitalbindingen i utestående fordringer redusert med 4,3 milliarder kroner, blant annet fordi innskuddet av midler som sikkerhetsstillelse for krafthandel over børs har gått ned i takt med fallende kraftpriser. Ytterligere midler ble tilført gjennom låneopptak og andre endringer i langsiktige balanseposter med 1,8 milliard kroner samt tilførsel av ny egenkapital på 4 milliarder kroner. Samlet likviditet som ble tilført, var derved om lag 14 milliarder kroner. Denne ble fordelt på investeringer med 1,7 milliarder kroner, nedbetaling av lån med 8,5 milliarder kroner, utbetalt utbytte for 2002 til eier med 2,2 milliarder kroner og økning av likviditetsbeholdningen med 1,7 milliarder kroner.

Produksjon og kostnader

Statkrafts kjernekompetanse er også knyttet til den tekniske driften av kraftverkene. Statkraft arbeider med å forbedre sine arbeidsprosesser for å styrke konkurranse-

evnen innen kraftproduksjonen. Målet er å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv drift, samtidig som verdiene ikke forringes, sikkerheten opprettholdes og produksjonskapasiteten er tilgjengelig når energidisperingsanalysene tilsier at det skal produseres. Denne balansen gis kontinuerlig fokus, og de to måltallene nedenfor gjenspeiler dette. Faktiske direkte kostnader i produksjonsapparatet per kWh normalproduksjon måles delvis mot en standard, samtidig som det følges opp om vi klarer å opprettholde høy tilgjengelighet til produksjonsapparatet når kapasiteten trengs. Resultatene for 2003 er bedre enn eller svært nær målet.

Resultat og avkastning

Statkrafts mål for langsiktig verdiskaping er å sikre en avkastning på den verdijusterte egenkapitalen som tilfredsstillende eierens krav.

Staten fastsatte som eier i St.prp. nr. 1 (1999–2000) et krav til avkastning på verdijustert egenkapital på 11 prosent nominelt etter skatt. Eieren har nye avkastningskrav under bearbeiding. Inntil

videre legges regnskapsbaserte avkastningstall til grunn.

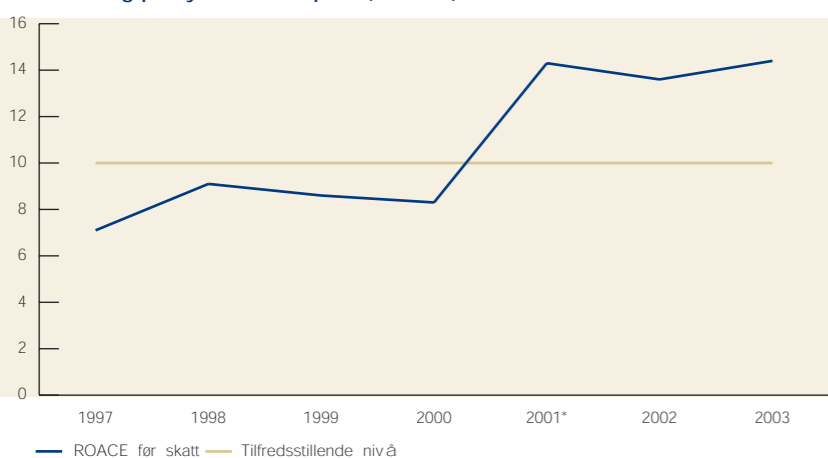
I 2003 oppnådde Statkraft et resultat før skatt på 4754 millioner kroner og etter skatt på 2867 millioner kroner. Dette representerer en markert forbedring i forhold til 2002. Dersom vi ser bort fra de store engangserstatningene som ble inntektsført i 2001, var resultatet i 2003 det beste i Statkrafts historie.

Statkrafts driftsmargin, det vil si driftsresultatet i forhold til omsetningen, lå i flere år på rundt 40 prosent, men har de tre siste årene økt til om lag 50 prosent. Dette nivået er nødvendig for at avkastningen skal være tilfredsstillende. Statkrafts virksomhet er svært kapitalintensiv, og en stor del av kostnadene er faste. Driftsmarginen påvirkes derfor først og fremst av inntektssiden og er svært følsom for utviklingen i kraftprisene.

Måltallet ROACE (Return On Average Capital Employed) måler avkastningen av driftsaktivitetene, og viser driftsresultatet (EBIT) i forhold til den kapitalen som er

Måltall	Enhet	Mål 2003	Faktisk 2003
Produksjonskostnad pr kWh normalproduksjon	øre/kWh	5,7	5,2
Nyttejustert tilgjengelighet	%	98,3	98,6

Avkastning på sysselsatt kapital (ROACE)

* Før engangsposter knyttet til erstatninger

bundet opp i driften, såkalt sysselsatt kapital. ROACE før skatt er 14,4 prosent, hvilket vi vurderer som tilfredsstillende. Vi anser 10 prosent for å være nedre grense for et tilfredsstillende nivå.

Avkastningen på selskapets balanseførte egenkapital, egenkapitalrentabiliteten, var 14,4 prosent før skatt. Dette er tilfredsstillende, sammenlignet med europeiske energiselskaper som i gjennomsnitt har hatt en avkastning på mellom 10 og 15 prosent de siste årene. Etter skatt var egenkapitalrentabiliteten 8,7 prosent, som er i underkant av sammenlignbare selskaper. Avkastningen på total kapitalen etter skatt var 6,7 prosent, og vi vurderer også dette som tilfredsstillende.

Alle forholdstill som reflekterer avkastning, viser en viss økning fra 2002. Avkastningen har ligget stabilt høyere de tre siste årene enn i perioden før. Når vi anser at avkastningstallene er tilfredsstillende, tar vi også Statkrafts store portefølje av industrikontrakter til myndighetsbestemte priser og det høye kraftskattenivået i Norge med i vurderingen.

Finansiell styrke, likviditet og soliditet

Statkraft finansierer store deler av virksomheten gjennom låneopptak i finansmarkedene. Mulighetene for å oppta lån og størrelsen på lånerentene som må betales, avhenger direkte av långjvernes vurdering

av lånerisikoen. Inntil utgangen av 2002 var våre langsiktige lån, som stort sett var obligasjonslån, garantert av den norske staten. Ettersom denne garantien ikke gjelder for lån gitt etter 1. januar 2003, vurderes Statkraft nå etter sine egne økonomiske prestasjoner og finansielle stilling. Finansmarkedene legger størst vekt på et selskaps kontantstrøm, evne til å betjene gjeld, likviditet og gjeldsgrad.

FFO (Funds From Operations) interest coverage måler evnen til å betjene gjeld og viser forholdet mellom beregnet kontantstrøm fra driftsaktivitetene og rentekostnadene. Tallet var 2,4 i 2003, og ligger noe under det kortsiktige målet på 2,5 som er satt med utgangspunkt i dagens finansiering. Selskapets mål på lengre sikt er å oppnå en kredittrating på A-nivå hos de internasjonale ratingbyråene, noe som vi anser at krever et måltallsnivå på 4 med vår forretningsprofil og eierstruktur. Dette nivået kan ikke nås uten reduksjon av gjeldsgraden i selskapet, eller gjennom en betydelig bedring av selskapets inntjening.

Statkraft har et eget måltall for kortsiktig likviditetsevne som viser selskapets evne til å dekke sine forpliktelser de påfølgende seks måneder. Måltallet skal ligge mellom 1,5 og 2,5, som innebærer at innbetalingene de neste seks månedene, sammen med frie bankbeholdninger, finansielle plasseringer og ubenyttede trekkrettigheter, skal dekke periodens utbetalinger minst 1,5 ganger. Ved utgangen av 2003 viste måltallet 1,7.

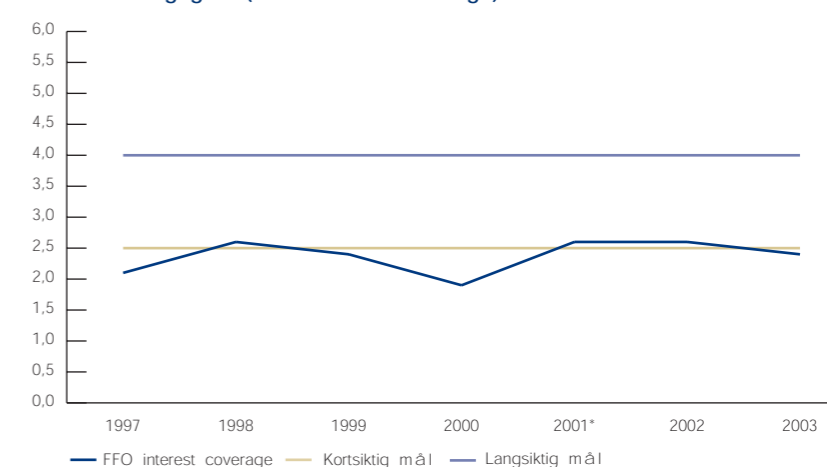
Egenkapitalen har i løpet av 2003 økt med 4,2 milliarder kroner til 35 milliarder, og egenkapitalandelen utgjorde ved utgangen av året 39,7 prosent. Nesten hele økningen skyldes at eieren i desember tilførte 4 milliarder kroner i ny egenkapital. Selvfinansieringen var svært lav i 2003, fordi Stortinget har vedtatt at 95 prosent av årsresultatet skal betales i utbytte. Egenkapitalsituasjonen er langt fra tilstrekkelig til å kunne oppnå A-rating. Vi antar at andelen i så fall bør opp mot 60 prosent. Dette vil kreve en vesentlig restrukturering av balansen gjennom salg

av aktiva eller tilførsel av ny egenkapital. En bedring av selvfinansieringsevnen ved å holde tilbake en større del av overskuddet vil også bidra positivt.

Risikokontroll er et annet viktig aspekt som vektlegges i en kredittvurdering. Selskapets ulike risikoer, både operasjonelle, økonomiske og finansielle, er behandlet i note 28 til regnskapet og i en egen artikkel på side 52.

Investeringsnivået i 2003 var lavt – totalt 1,7 milliarder kroner, hvorav vel halvparten gikk til opprusting av eksisterende driftsmidler. Når Statkraft skal satse på nye miljøvennlige kraftkilder som vindkraft, innebærer det også at en større andel av selskapets investeringer vil rette seg mot disse områdene. En slik satsing vil imidlertid også kreve tilstrekkelig finansieringsevne.

Rentedeckningsgrad (FFO Interest Coverage)

* Før engangsposter knyttet til erstatninger

Måltall	Enhet	Mål 2003	Faktisk 2003
Finansiell styrke (Funds From Operations Interest Coverage)	Andel	2,5	2,4
Kortsiktig likviditetsevne	Andel	1,5	1,7

Hva påvirker verdsettingen av en kraftprodusent?

I hvilken grad skal henholdsvis løpende inntjening og forventet langsiktig verdiskaping vektlegges i vurderingen av en kraftprodusent? Statkraft mener det er nødvendig å vurdere den økonomiske utviklingen over tid. Resultatet for et enkelt år kan være misvisende i forhold til selskapets reelle økonomiske utvikling.

Særegenheter for kraftbransjen

Kraftbransjen kjennetegnes av langsiktighet. Den norske kraftproduksjonen er basert på vannkraft. Produksjonsanleggene har nesten uendelig levetid, blant annet fordi dammer, tunneler og fjellanlegg, som utgjør en stor del av anleggene, utsettes for begrenset slitasje. Bransjen er svært kapitalintensiv, hvilket betyr at faste rente- og avskrivningskostnadene er høye. I tillegg kommer konsesjonsavgifter og grunnrenteskatt som fastsettes tildels uavhengig av selskapets inntjening.

Samtidig er de variable driftskostnadene for vannkraftverk lave. Den høye andelen av faste kostnader gjør at nye vannkraftprosjekter som regel gir negative resultatbidrag de første årene etter idriftsettelse, men desto høyere bidrag etter hvert som anleggene nedskrives og rentebelastningen reduseres. Dette innebærer at selskaper som har relativt nye produksjonsanlegg, eller som har kjøpt produksjonsanlegg eller andeler i andre produksjons-selskaper relativt nylig, vil oppleve et negativt press på inntjeningen i forhold til selskaper som har gamle og nedskrevne anlegg.

I et normalår kommer mer enn halvparten av elektrisitetsproduksjonen i Norden fra vannkraft, mens resten kommer fra kjerne-kraft og varmekraft. Vannkraftproduk-sjonen varierer sterkt fra år til år – og

innenfor samme år – som følge av endringer i nedbør og tilsig. Samtidig er forbruket av elektrisitet relativt stabilt. Resultatet er at strømprisene i det nordiske markedet svinger betydelig. Gjennomsnittlig spotpris på Nord Pool var 10,3 øre/kWh i 2000, 18,7 øre/kWh i 2001, 20,1 øre/kWh i 2002 og 29,1 øre/kWh i 2003. De store prisvariasjonene gjør at resultatene for kraftprodusentene i Norden varierer sterkt fra år til år.

Resultatene påvirkes også av selskapets disponering av magasinkapasiteten. Nedbør er gratis, og vannkraftprodusentene bokfører ikke innholdet i magasinene som varebeholdning. Derfor vises ikke endringer i «varebeholdningen» i regnskapet. Dersom et selskap velger å holde høy produksjon og dermed tappe ned magasinene til et lavt nivå, vil det kunne vise til et godt resultat på grunn av høye inntekter. Kostnaden kan derimot komme i det påfølgende året, fordi selskapet, dersom det ikke kommer mye nedbør, da må redusere produksjonen og får lavere inntekter.

I Statkraft påvirkes den løpende inntjeningen også av at selskapet er pålagt såkalte myndighetsbestemte kontrakter med kraftkrevende industri, der prisene er lave sammenlignet med gjeldende markedspris. Kontraktene ble inngått i perioden 1950–1980 og utgjør nå cirka 18 TWh per år. Gjennomsnittsprisen i disse

kontraktene utgjorde 11 øre per kWh i 2003. Statkrafts resultater er med andre ord betydelig lavere enn om selskapet hadde solgt tilsvarende kraftvolum på kommersielle vilkår.

Verdsetting

Med utgangspunkt i bransjens særegenheter kan det synes naturlig å legge et langsiktig tidsperspektiv til grunn ved vurdering av den økonomiske utviklingen for kraftprodusenter. Verdsetting av selskaper baseres derfor ofte på prognostiserte fremtidige kontantstrømmer. Ved å lage anslag for forventede inntekter, kostnader, vedlikeholdsinvesteringer og skatter – og diskontere disse med et avkastningskrav – vil man kunne oppnå et godt estimat på selskapets reelle verdi.

En annen innfallsvinkel er å bruke prisingen av sammenlignbare selskaper som indikator for verdsetting. Ved å ta for seg en gruppe sammenlignbare selskaper med observerbar verdi, for eksempel på børs, og se markedsverdiene opp mot enkle nøkkeltall, som for eksempel driftsresultat eller årsresultat, kan man anslå hva selskapet blir verdsatt til i markedet. Sammenligningen tar gjerne utgangspunkt i forventet resultat neste år, eventuelt et gjennomsnitt over flere foregående år.

De to innfallsvinklene til verdifastsettelse – nåverdimetoden og den markedsbaserte metoden – kan gi svært forskjellige resultater. Nåverdimetoden er veldig følsom overfor elektrisitetsprisutviklingen, investeringsbehov, øvrige kostnader og diskonteringsrenten. Den markedsbaserte metoden er svært følsom for resultatstørrelsen som legges til grunn for beregningen. Uansett vil det alltid kunne diskuteres hvordan et selskap skal prises i forhold til et annet. De fleste vil for eksempel være enige om at et vannkraftselskap skal prises høyere enn et selskap som baserer produksjonen på varmekraft, særlig fordi

vannkraftverkene har høy levealder og lave utslipp, men hvor mye høyere vil være gjensidig for ulike syn.

Forholdet til långivere

Forholdet til långiverne må også vektlegges i styringen av et selskap. Kredittverdighet, tilgang på fremmedfinansiering og likviditet er avgjørende for at selskapet skal kunne utvikles på en hensiktsmessig måte. Långiverne er opptatt av om selskapet kan betjene sine lån, og vil derfor fokusere på resultat og kontantstrøm på kort og mellomlang sikt. I tillegg kommer selvfølgelig en rekke andre forhold, som likviditet, soliditet og underliggende verdier samt tillit til ledelsen.

Balanse mellom løpende inntjening og langsiktig verdiskaping

Av vurderingen over følger at kravet til løpende inntjening må balanseres mot ønsket om høyest mulig langsiktig verdiskaping. Hensynene vil bli vektlagt forskjellig, avhengig av hvilken situasjon selskapet befinner seg i. Et selskap i en presset finansiell situasjon vil normalt måtte prioritere forholdet til långiverne og dermed ha hovedfokus på kortsiktig lønnsomhet og kontantstrøm. Dette gjelder også mange børsnoterte selskaper, fordi aksjonærene ofte har en relativt kort tidshorisont og dermed er opptatt av den løpende inntjeningen og utsiktene for den nærmeste fremtid.

Ikke børsnoterte privateide selskaper og offentlig eide selskaper vil kunne legge mer langsiktige hensyn til grunn, med mindre eieren stiller strenge krav til løpende inntjening og utbytte.

Økonomisk styring i Statkraft

Statkrafts vedtekter sier at selskapet skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

Ved vurdering av nye investeringer legges det i første omgang vekt på den langsiktige verdiskapingen. Det vil si at den

forventede netto nåverdien av prosjektet må være positiv, slik at verdien av Statkraft blir høyere med investeringen enn om investeringen ikke blir gjennomført. Avkastningskravet som legges til grunn er markedsmessig, og reflekterer avkastningen en investor vil kunne forvente av et annet prosjekt med tilsvarende risiko. Videre evalueres investeringens påvirkning på konsernets regnskapsmessige resultat, kontantstrøm og nøkkeltallene som beskriver konsernets kredittverdighet. Det forutsettes at prosjektet har en kontantstrømsprofil og størrelse som er forenlig med selskapets mål for kredittverdighet. Kortsiktig resultatpåvirkning og inntjening vil etter hvert bli tillagt større vekt, slik at balansen mellom kort- og langsiktig verdiskaping ivaretas optimalt.

Verdiskapingen følges opp både i langsiktig og kortsiktig perspektiv. Den langsiktige verdiskaping er uttrykt i form av avkastning på verdijustert egenkapital. Denne følges opp gjennom en årlig verdivurdering av konsernets egenkapital, slik at verdiendringselementet i avkastningen fanges opp i tillegg til den løpende avkastningen som kommer i form av utbytte.

På kort sikt følges den løpende resultatutviklingen samt et måltall for netto resultatbidrag fra oppkjøpte selskaper. Dette er uttrykt ved resultatet fra selskapet minus finansieringskostnaden knyttet til kjøpesummen. Videre gjøres det løpende fremskrivinger av nøkkeltallene som beskriver konsernets kredittverdighet.

Fokus på miljø

Statkrafts kraftproduksjon består nesten utelukkende av vannkraft, og vi investerer atskillig i utvikling av nye, miljøvennlige energikilder.

Vi gjør dette fordi miljøvennlig energi vil bli enda mer verdifullt når etterspørselen etter grønn energi øker. Statkraft har en klar bevissthet om at all energiproduksjon påvirker naturen i varierende grad. Derfor ønsker vi å redegjøre for de miljøvirkningene som kan knyttes til vår virksomhet.

Kraftproduksjon

Statkraft har som mål å bygge 4 TWh ny vannkraft innen 2015. Av dette skal 3,2 TWh være utbygd innen 2010. I 2003 ble nye Bjølvo kraftverk i Hordaland satt i drift. Kraftverket vil øke produksjonen i Bjølvo med 65 GWh. I Tyssedal startet utbyggingen av Øvre og Nedre Bersåvatn kraftverk som vil gi en gjennomsnittlig årsproduksjon på 43 GWh. Dessuten planlegges det en større utvidelse av eksisterende kraftverk i Røssågvassdraget i Nordland. En forutsetning for dette prosjektet, som kalles «Muligheter Helgeland», er at Vefsna ikke blir vernet gjennom supplering av verneplan IV. Verneplanen skal behandles i Stortinget høsten 2004.

Statkraft er deleier i selskapet Småkraft AS, som har som mål å etablere miljøvennlige småkraftverk i samarbeid med grunneiere. Gjennom Småkraft ønsker Statkraft å bygge 1,5 TWh innen 2012. I 2003 inngikk Småkraft AS avtaler med private grunneiere om bygging av 27 småkraftverk. Dersom alle disse småkraftverkene blir realisert, vil de stå for en produksjon på cirka 425 GWh.

Videre ønsker Statkraft å bygge 3 TWh vindkraft i Norge innen 2015, hvorav 2 TWh innen 2010. I tillegg har Statkraft en målsetting om å bygge 2 TWh vindkraft utenfor Norge innen 2015, hvorav 1 TWh innen

2010. Statkraft har i dag én vindpark i drift, Smøla 1, som i 2003 produserte cirka 0,1 TWh. I 2003 startet også byggeaktivitetene på Hitra og Smøla 2. Disse prosjektene vil bli ferdigstilt i henholdsvis 2004 og 2005. Total vindkraftproduksjon blir da 0,6 TWh. Statkraft utreder i tillegg flere andre lokaliteter for vindkraft og har fått konsesjon på en vindpark i Lebesby kommune i Finnmark. Vedtaket er klaget inn til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

Gasskraft er et annet av Statkrafts satsingsområder, og målet er å bygge 2 TWh innen 2010. Naturkraft, som Statkraft er medeier i, har fått konsesjon for utbygging av to gasskraftverk på Kollsnes og Kårstø. Disse to kraftverkene vil gi en samlet energimengde på 6 TWh. Den endelige investeringsbeslutningen avhenger av gasskontrakt, vurdering av fremtidig kraftpris og en avklaring av kravene til fremtidig CO₂-håndtering.

Miljøvaredeklarasjon

I 2002 ble det utarbeidet en miljøvaredeklarasjon (EPD) for Trollheim kraftverk i Møre og Romsdal. Miljøvaredeklarasjonen gir informasjon om kraftverkets miljøpåvirkning (drivhuseffekt, overgjødning, forsuring etc) i et livssyklusperspektiv med hensyn til utslipp. Deklarasjonen viser at vannkraft er overlegent mer miljøvennlig

enn de fleste andre energikilder. Lokale miljøkonsekvenser (i forhold til natur, rekreasjon, kulturminner) er i miljøvaredeklarasjonen verdsatt til cirka 0,6–0,8 øre/kWh.

Aktuelle FoU-prosjekter

Statkraft har satt seg som mål å realisere 1,5 TWh fra nye fornybare energikilder i Norge innen 2015, hvorav 0,5 TWh innen 2010. Når det gjelder utvikling av ny teknologi, arbeider Statkraft spesielt med saltkraft og utnyttelse av tidevannsen energi.

Statkrafts forskningsarbeid med saltkraft skjøt for alvor fart i 2001. Prosjektet har kommet så langt at det i juni 2003 ble åpnet et feltlaboratorium på Sunndalsøra. I laboratoriet blir nøkkelkomponenten i saltkraftverket – membranen – testet under naturlige forhold. Foreløpig tester vi ytelsen på små enheter, men etter hvert vil vi også teste større moduler og bygge et mindre demonstrasjonsanlegg. Vi planlegger en markedsintroduksjon om fem til åtte år.

Statkraft og samarbeidspartnerne Hydra Energy og Energy Future Invest arbeider også med et konsept for å utnytte energien i tidevann. Prosjektet har pågått siden 2001, og konseptet består i å utnytte velkjent teknologi fra andre områder, for eksempel vindkraft og maritim virksomhet.

Statkraft planlegger å bygge et pilotanlegg for å teste ut teknologien i 2005. Vi forventer at teknologien vil være kommersiell om tre til fem år.

Stoffregnskap

Statkraft har i lang tid arbeidet med å utarbeide en oversikt over stoffene som brukes i virksomheten. Siden 2000 har vi presentert et stoffregnskap for selskapet, og det samles inn data ved alle våre kraftverk. Stoffregnskapet gir oss mulighet til kontinuerlig kontroll av at forbruket ligger på riktig nivå, og gjør det mulig å avdekke unormale forhold på et tidlig tidspunkt. Vi har også utarbeidet et stoffkartotek som inneholder en oversikt over alle stoffene vi bruker.

Registrerte miljøbrudd og uønskede miljøhendelser

Statkraft har etablert et eget måltall for miljøbrudd på konsernets målekort. Miljøbrudd omfatter per definisjon alle brudd mot konsesjoner, manøvreringsreglement, lovverk og selvpålagte krav med målbar eller merkbare miljøkonsekvenser. Selskapets overordnede prinsipp er at miljøbrudd er uakseptable. I 2003 ble det likevel registrert fire miljøbrudd. Det alvorligste bruddet skjedde ved rehabilitering av Akersvassdammen, som er reserve drikkevannskilde,

hvor en entreprenør hadde brukt forurenset masse. Undersøkelser viser at det ikke er sannsynlig at massen vil forringe vannkvaliteten i Akersvatnet. Selskapet ser svært alvorlig på alle miljøbrudd, og følger opp disse nøye med hensyn til blant annet årsak, rutiner og ansvar.

Vi registrerer også uønskede miljøhendelser – hendelser uten målbar eller merkbare konsekvenser. Registreringen gir oss en oversikt over miljørisikoene vi håndterer, og hvordan vi kan forebygge potensielle brudd. Antallet registrerte uønskede hendelser har økt kraftig de siste årene. Vi mener at dette er et utslag av at registreringsrutinene er blitt bedre, ikke av at det reelle antallet hendelser har økt. Åpenhet er et viktig prinsipp for at miljøbrudd og uønskede miljøhendelser skal bli rapportert.

Utslippsdata fra Trollheims miljøvaredeklarasjon

Utslipp til luft

Parameter	Miljøpåvirkning	Enhet	Totalt utslipp over 60 år
CO ₂	Drivhuseffekt	g/kWh	0,71
SO ₂	Forsuring	g/kWh	0,0011
NO _x	Forsuring, dannelse av fotooksidanter	g/kWh	0,0074
VOC	Dannelse av fotooksidanter	g/kWh	0,000053

Utslipp til vann

Parameter	Miljøpåvirkning	Enhet	Totalt utslipp over 60 år
Tot-N	Overgjødning	g/kWh	0,000017
Tot-P	Overgjødning	g/kWh	0,000000019
COD	Overgjødning	g/kWh	0,0000063

Fokus på samfunn

Statkraft forvalter svært mange vassdrag, og med dette følger oppgaver og forpliktelser i forhold til blant annet økologi, fiskeressurser, kommuner, lokalmiljøer og storsamfunn. For oss er det viktig å ivareta denne «samfunnskontrakten» på en profesjonell og tillitskapende måte. Gode relasjoner til både vertskommuner og forvaltningsapparat er en betingelse for å lykkes.

Samfunnsregnskap

Verdiskapingen i Statkraft tilbakeføres til samfunnet dels som lønn og sosiale ytelser til ansatte, dels som skatter og avgifter – og i stor grad også som utbytte til våre eiere og renter til våre långivere. I tillegg er differansen mellom markedspris og kontraktspris på kraft til industrien et samfunnsbidrag.

Tabellen for verdiskaping viser en økning på 15 prosent fra 2002 til 2003. Økningen skyldes høye kraftsalgsinntekter i 2003. Resultatet av øvrig løpende aktivitet i selskapet er på tilnærmet samme nivå som i 2002.

Av verdiskapingen i 2003 ble 84,3 prosent fordelt til långivere og eiere samt til skatter og avgifter. Bidraget til långiverne utgjør 32,6 prosent, og gjenspeiler at de store oppkjøpene de senere årene er finansiert med lån. 52 prosent av verdiskapingen, eller nesten 5 milliarder kroner, er fordelt på stat og kommuner i form av utbytte samt skatter og avgifter. 14,2 prosent av verdiskapingen går tilbake til de ansatte i form av lønn og viser at Statkraft er et svært kapitalintensivt selskap. Bare 1,4 prosent av verdiskapingen ble holdt tilbake i konsernet som økt egenkapital.

Som en del av rammebetingelsene er Statkraft SF pålagt å levere kraft til kraftkrevende industri og konsesjonskraft til kommuner til reduserte priser fastsatt av Stortinget. I 2003 var prisene henholdsvis 11 og 7 øre/kWh. For Statkraft SF utgjør disse leveransene til sammen cirka 60 prosent av den gjennomsnittlige produksjonskapasiteten, og differansen mellom normal markedspris og den lave kontraktsprisen er et vesentlig samfunnsbidrag.

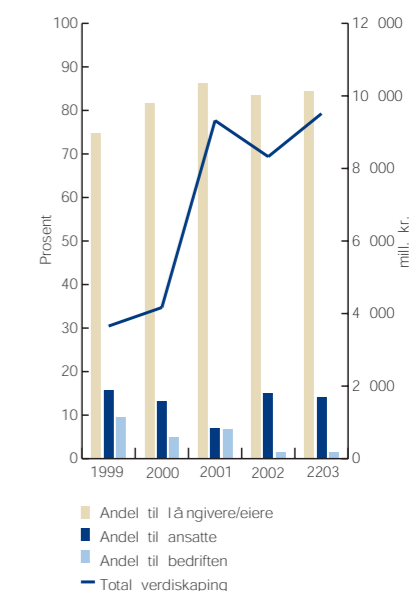
Av det totale skattebidraget som Statkraft SF betalte i 2003 gikk omlag 75 prosent til kommuner og fylkeskommuner, mens omlag 25 prosent gikk til staten. I tabellen presenteres Statkraft SFs ti største skattekommuner samt vårt totale skattebidrag

til norske kommuner. Tabellen omfatter skatter og konsesjonsavgifter betalt direkte til kommunene, og viser at de ti største kommunene får rundt halvparten av det skattebidraget som betales totalt til samtlige kommuner.

Omdømme

Statkraft har innført et måltall på konsernets målekort som gir et uttrykk for vårt eksterne omdømme. Profilundersøkelsen som danner grunnlaget for måltallet, ble gjennomført systematisk for første gang i 2003. Undersøkelsen har tre målgrupper: finansmarkedet, premissgivere og opinionen. Innen finansmarkedet og hos våre premissgivere viste undersøkelsen et positivt bilde av både merkevaren og

Fordeling av verdiskaping

Verdiskaping (mill. kr)	2003	2002	Fordeling av verdiskaping (mill. kr)	2003	2002
Totale driftsinntekter	12 120	10 889	Ansatte		
- Forbruk av innkjøpte varer og tjenester	2 725	2 309	1. Brutto lønn og sosiale ytelser	1 353	1 262
Brutto verdiskaping	9 395	8 580	Långivere/eiere		
- Ordinære avskrivninger	1 347	1 490	1. Renter	3 098	2 783
Netto verdiskaping	8 048	7 090	2. Utbytte	2 605	2 192
+ Finansinntekter	474	535	3. Skatter og avgifter	2 318	1 973
+ Resultatandel i tilknyttede selskaper	1 114	871	Bedriften		
- Minoritetsandeler av resultat	125	171	1. Endring av egenkapital	137	115
Verdier til fordeling	9 511	8 325	Fordelte verdier	9 511	8 325

Industrikontrakter (mill. kr)	2003	2002	2001	2000	1999
Markedsverdi av industrikontrakter og konsesjonskraft	6 416*	4 241	3 847	2 139	2 371
- Inntekter i industrikontrakter og konsesjonskraft	2 182*	2 113	2 225	2 094	2 105
= Samfunnsbidrag i industrikontrakter	4 234*	2 128	1 622	45	266

* Tallene for 2003 gjelder Statkraft konsern, tidligere årstall omfatter kun Statkraft SF.

Skattebidrag til norske kommuner (mill. kr)	2003	2002	2001	2000	1999
Vinje	67,2	66,0	64,5	65,6	65,3
Hemnes	60,1	59,2	59,0	57,2	57,4
Rana	52,5	49,0	48,4	48,8	49,5
Suldal	48,3	47,0	48,5	60,2	59,1
Tokke	36,8	36,1	35,1	42,7	42,3
Eidfjord	33,5	33,4	33,5	36,6	36,7
Luster	31,3	28,9	28,4	38,1	35,9
Nore og Uvdal	30,7	29,3	28,7	27,7	27,4
Meløy	30,6	27,6	26,2	32,8	33,7
Narvik	30,0	29,7	29,0	31,9	32,0
Totalt, ti største skattekommuner	421,0	406,2	401,3	441,6	439,4
Totalt, samtlige skattekommuner	839,2	816,2	807,9	868,2	856,8

Fokus på kompetanse og kultur

budskapsformidlingen, mens vår oppslutning blant opinionen var betydelig lavere. Vi antar at dette resultatet har en sammenheng med fjorårets høye strømpriser.

Statkraft har også etablert en rekrutteringsstrategi under navnet Topp 25. Strategiens formål er å forbedre vår posisjon som ønsket arbeidsgiver blant studenter og dermed sikre Statkraft tilgang til de beste nyutdannede kandidatene i årene fremover. I 2003 oppnådde vi 37. plass blant økonomer og 39. plass blant ingeniører på Universums målinger. Dette er en stor fremgang i forhold til 2002, da resultatet var 84. og 50. plass for henholdsvis økonomer og ingeniører. Bakgrunnen for de store fremskrittene på målingene er målrettet profilering og økt synlighet blant studentene. Målet er å være blant de 30 mest attraktive bedriftene i 2004 og blant de 25 mest attraktive i 2005.

FoU

Nasjonal kompetanseutvikling i form av forskning og utvikling (FoU) er en viktig del

av Statkrafts samfunnsbidrag. Statkrafts FoU-virksomhet skal balansere behovet for forbedring av eksisterende produksjon og satsing på ny energiteknologi. I dette arbeidet ønsker vi langsiktig samarbeid med ledende forskningsinstitusjoner og partnere i industrien.

I 2003 brukte Statkraft SF om lag 45 millioner kroner netto på FoU – cirka 2 prosent av selskapets driftskostnader. I tillegg kommer bidrag fra EU, Norges forskningsråd og andre på cirka 8 millioner kroner.

I Statkraft drives FoU via allianser og samarbeid med eksterne partnere. Vi jobber på prosjektbasis sammen med universiteter, forskningsinstitusjoner, industribedrifter, andre energiselskaper, gründere, konsultantselskaper og ventureselskaper. Statkraft inngikk i mars 2002 en avtale med Sintef Energiforskning AS (SEfAS) med en ramme på inntil 10 millioner kroner per år i fem år. Rammeavtalen sikrer et langsiktig forskningssamarbeid mellom SEfAS og Statkraft på en rekke områder.

Statkraft er også en stor bidragsyter til elbransjens fellesfinansierte FoU-program. Dette forskningsprogrammet er i størrelsesorden 50–60 millioner kroner årlig, hvorav Statkraft bidrar med om lag 5 millioner kroner i direkte bidrag.

Sponsoraktiviteter

Målsettingen for Statkrafts sponsorvirksomheter er å sikre at konsernet har en helhetlig policy på dette området – relasjonsbygging, positiv synlighet og intern stolthet. Vi ønsker å målrette ressursene som brukes på sponsoraktiviteter, og har valgt å fokusere innsatsen på kultursponsoring, med en klar prioritering av de vertskommunene vi er inne i. I tillegg har Statkraft per i dag langsiktige sponsoravtaler med Det Norske Teatret og Det Norske Nobelinstitutt gjennom Nobels fredspriskonsert.

Statkrafts visjon om å bli ledende i Europa innen miljøvennlig energi skal virkeliggjøres gjennom riktige forretningsmessige valg, en kompetent og effektiv organisasjon og nødvendige rammebetingelser for en slik utvikling. En kompetent organisasjon har vært et av fokusområdene i 2003. Vi har arbeidet systematisk med å definere og kartlegge organisasjonens kompetanse og kompetansebehov og har organisert denne informasjonen i et systemverktøy. Statkraft har også som mål at det ikke skal være noen skader knyttet til vår virksomhet. Som en konsekvens av dette har vi i 2003 arbeidet aktivt med å følge opp registrerte farlige forhold.

Organisasjons- og lederevaluering (OLE)

Statkraft gjennomfører årlig en evaluering av konsernets organisasjon og ledelse. Evalueringen har fått navnet OLE og inngår som et måltall på konsernets målekort. OLE resulterer i en medarbeiderindeks, en organisasjonsindeks, en ledelsesindeks, en mål- og verdiindeks samt en totalindeks. Resultatene av OLE 2003 viser betydelig fremgang på alle områder og for alle selskapene i konsernet i forhold til 2002. Konsernets totale OLE-resultat var 3,93 i 2003 mot 3,61 i 2002 (på en skala fra 1 til 5 der 5 er best). Resultatene betyr at over 80 prosent av våre medarbeidere er tilfredse med summen av arbeidsforhold, egen arbeidssituasjon, muligheter for kompetanseutvikling, ledelse, organisatoriske forhold, utviklingsmuligheter og grad av medvirkning og innflytelse.

Humankapital

Statkraft SF har totalt cirka 820 årsverk, og vi mener at arbeidsmassen er godt tilpasset de arbeidsoppgavene som skal løses. Statkraft SFs medarbeidere har en gjennomsnittsalder på 45 år, mens gjennomsnittsalderen i produksjons- og markedsdivisjonen er henholdsvis 47 og 39 år. Gjennomsnittsalderen i Statkraft SF er lavere for kvinnelige ansatte enn for mannlige.

Den totale kvinneandelen i Statkraft SF er 22 prosent. Vi ønsker flere kvinner i Statkraft – særlig i ledende stillinger. I dag er 18 prosent av lederstillingene i Statkraft besatt av kvinner. Et av våre tiltak for å øke denne andelen er å prioritere kvalifiserte kvinner i ledelsesprogrammene våre.

Når det gjelder kompetanse, har 28 prosent av Statkraft SFs ansatte høyere akademisk utdanning, 20 prosent har ingeniørutdanning eller annen høyskoleutdanning, 38 prosent har fagbrev eller teknisk fagskole, mens 12 prosent har utdanning på videregående eller grunnskolenivå. Vi mener at denne kompetansesammensetningen er godt tilpasset virksomheten til Statkraft SF.

Ansienniteten i Statkraft SF er i gjennomsnitt 13,2 år. Variasjonen er imidlertid stor mellom de ulike divisjonene. Produksjonsdivisjonens ansatte har lengst ansiennitet med 16,8 år.

Universum-måling	Mål 2005	Mål 2004	Mål 2003	Resultat 2003	Resultat 2002	Resultat 2001
Økonomistudenter	Topp 25	Topp 30	Topp 50	37	84	77
Ingeniørstudenter	Topp 25	Topp 30	Topp 50	39	50	85

OLE-måling	Enhet	Mål 2004	Mål 2003	Resultat 2003	Resultat 2002
Statkraft konsern	Skala 1 til 5	3,80	3,67	3,93	3,61

Turnover i Statkraft SF var i 2003 på 1,4 prosent. Dette er meget lavt og skyldes en kombinasjon av høy trivsel, et stramt arbeidsmarked og en geografisk fordeling av arbeidsplasser hvor turnover ikke er naturlig. Statkrafts mål er en turnover på 3–8 prosent.

Litt over halvparten, 54 prosent, av de

ansatte i Statkraft SF er fagorganisert, de fleste i EL & IT Forbundet.

Skadefrekvens og sykefravær

Statkrafts overordnede prinsipp er at skader er uakseptable, og vårt langsiktige mål er null skader i forbindelse med virksomheten. Skadefrekvens H1 er et av måltallene på konsernets målekort.

I 2003 ble H1-verdien på konsernnivå 7. Det er en markant økning i forhold til 2002, da H1-verdien var 4. Målet for 2003 var 5. Statkraft registrerer også H2. Målet for 2003 var 10, mens resultatet ble 18. Det har med andre ord vært mange, men ingen alvorlige, hendelser i 2003. Vi tar denne negative trenden svært alvorlig. Alle skadetilfeller er blitt nøye

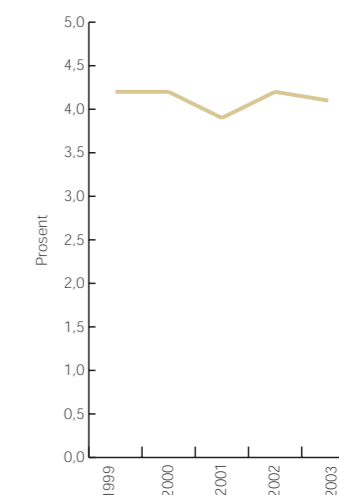
gjennomgått for å klargjøre årsaksammenhenger og avdekke eventuelle mangler ved utstyr, ansvarsforhold eller rutiner. Vi har også fokusert på tettere oppfølging av høyriskoområdene. Ingen av årets hendelser skjedde under arbeidsoperasjoner med høyrisiko, hvilket indikerer at dette arbeidet har gitt resultater. Det store antallet hendelser i 2003 gjør at vi fremover vil fokusere mer på risiko i hverdagssituasjoner. Det er stor åpenhet i selskapet når det gjelder rapportering av ulykker og farlige forhold. Denne åpenheten er en av bærebjelkene i vårt HMS-arbeid, og det er svært viktig

for oss å ta vare på den i det videre forbedringsarbeidet.

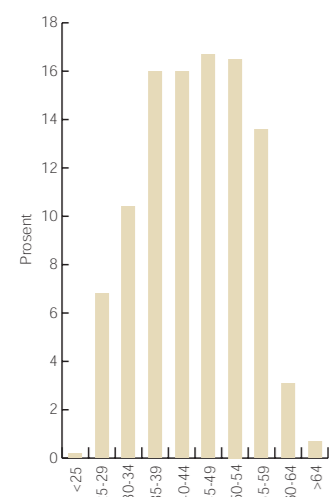
Sykefravær er også et måltall på konsernets målekort. Måltallet er en indikator på fysisk, psykisk og sosialt arbeidsmiljø i selskapet. Statkraft har som mål å være blant den beste tredjedelen i bransjen i forhold til sykefravær. Målet for 2003 var 3,5 prosent, mens resultatet på konsernnivå ble 4,1 prosent. Hvis man ser isolert på Statkraft SF viser sykefraværet en positiv trend, og resultatet for 2003 var 3,3 prosent. Dette er et svært godt resultat sett i relasjon til bransjen og samfunnet i øvrig.

Indikator	Enhet	Mål 2004	Mål 2003	Resultat 2003
H1	Antall skader med fravær per million arbeidstimer	5,0	5,0	7,0
H2	Antall skader med og uten fravær per million arbeidstimer	10,0	10,0	18,0
Sykefravær	Totalt fravær grunnet sykdom i forhold til antall arbeidsdager (prosent)	3,5	3,5	4,1

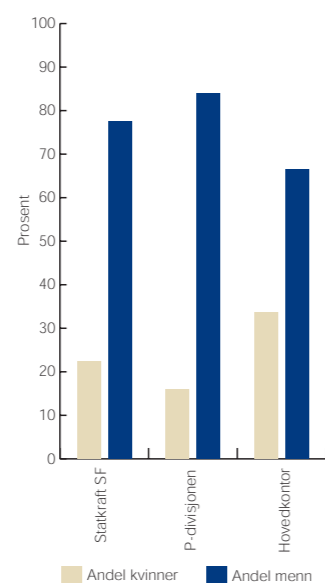
Sykefravær

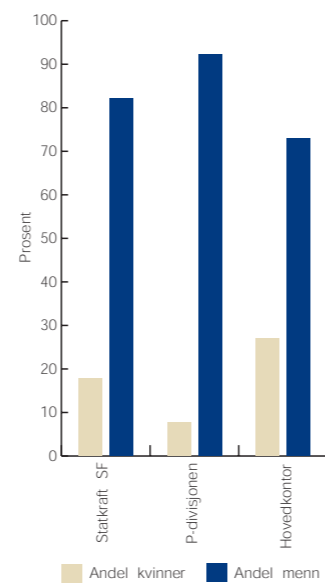
Alder

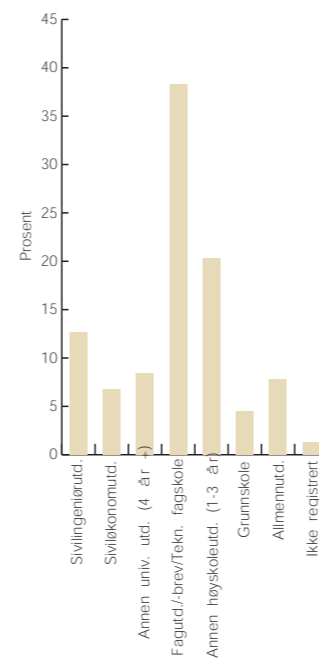
Kjønn

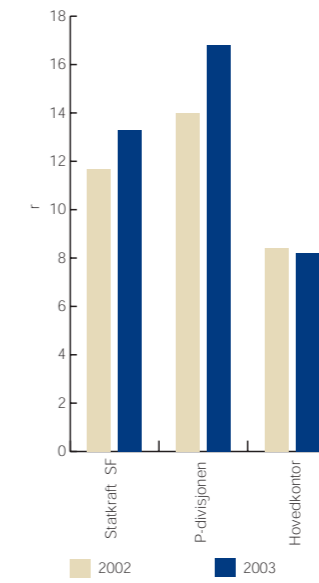
Kjønn, lederstillinger

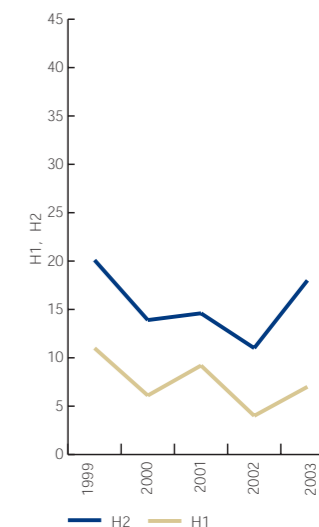
Utdannelse

Ansiennitet

Skadefrekvens

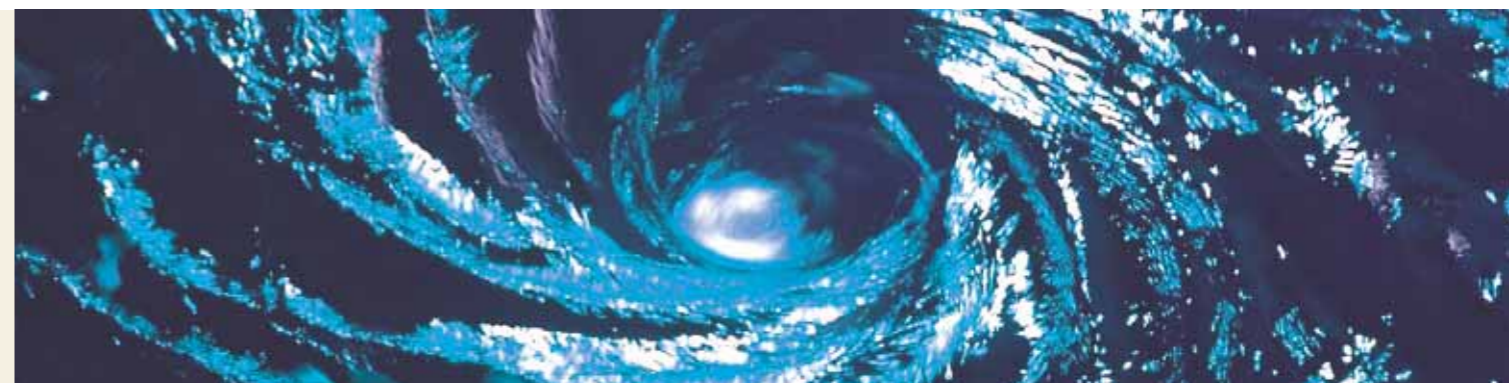

«Ikke rart det blir dyrt når strømmen selges billig til svenskene»

Norge kjøper faktisk mer strøm fra Sverige enn vi selger til dem. Det er en ordning vi skal være glade for.

I **DET NORDISKE** kraftmarkedet utveksler vi strøm med hverandre. Dette er en vinn-vinn situasjon som sikrer at vi har tilgang på den kraften vi trenger. Vi bruker nemlig mer strøm i Norge enn vi kan produsere og er derfor avhengig av tilførsel fra andre land.

Mål- styring

Statkraft har utviklet en verdidrevet styringsmodell der vi setter fokus på elementer som påvirker selskapets inntjening og verdiutvikling. Det er disse elementene ledelsen fokuserer på i styringen av selskapet, mens operative detaljer i hovedsak overlates til enhetene.

Styringssignaler

Premissene for den operasjonelle styringen legges gjennom en strategiprosess basert på selskapets visjon, hvor det tegnes strategiske kart for de enkelte virksomhetsområdene. Kartene danner grunnlaget for en strategisk plattform som angir prioriteringer og målsettinger. Disse kommuniseres i bedriften. Parallelt med strategiutviklingen foretas simuleringer og beregninger av effektene de ulike strategiske valgene vil ha på lang sikt. I tillegg til konkrete målsettinger og fokusområder omfatter den strategiske plattformen en finansiell langtidsprognose.

Operasjonell styring

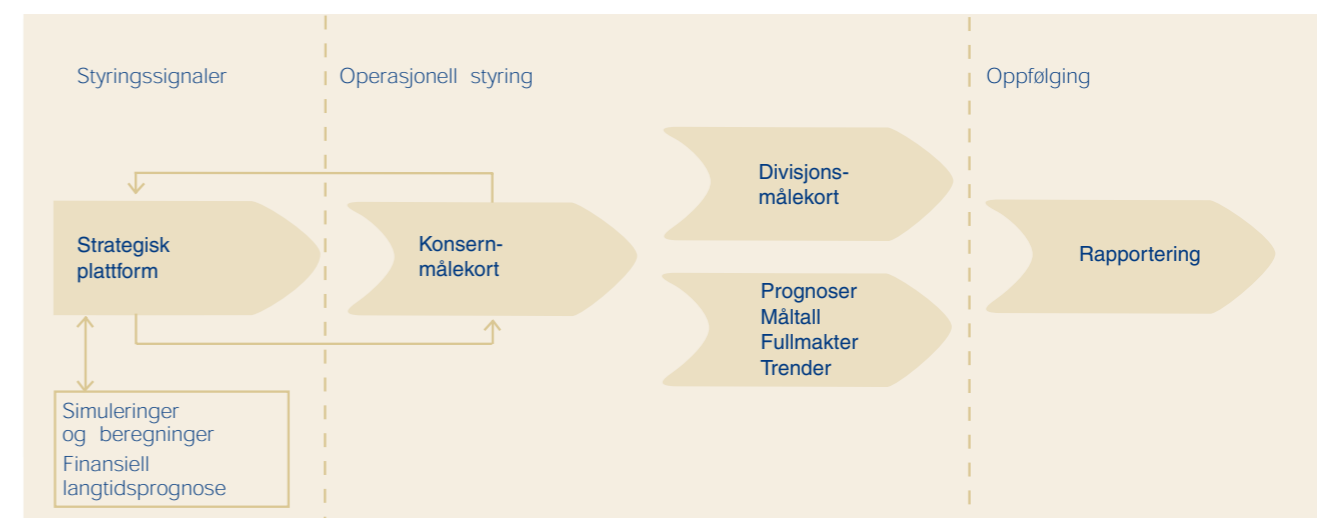
Målekortene utgjør kjernen i den operasjonelle styringen i Statkraft, og selskapet har målekort på flere nivåer i bedriften. Målekortene består av målbare indikatorer som understøtter de viktigste verdidriverne i selskapet. Den strategiske plattformen er et viktig premiss for målekortene. Det er lagt stor vekt på at måleindikatorene skal være balanserte, både med tanke på tidsperspektiv, trender og bredde i indikatorene. Som en følge av ønsket om bredde inneholder målekortene indikatorer som omfatter finansielle resultater, operasjonell og organisatorisk effektivitet, menneskelige ressurser, ansattes helse og sikkerhet, selskapets omdømme samt påvirkning på det ytre miljøet. Når prestasjonen ikke

holder ønsket nivå, utarbeides tiltaksplaner for den enkelte måleindikator. Det er også definert et ansvarshierarki som løfter fokus og ansvar progressivt innen selskapet i samsvar med graden av resultatsvikt. Enkelte av måltallene er knyttet til avlønningssystemet for alle ansatte.

Hovedhensikten med målekortene er å sikre fokus på de verdidriverne som er viktige for selskapet, samt å konkretisere og synliggjøre de målene bedriften skal nå. Dette er viktige elementer i en styringsmodell – men styring omfatter også andre oppgaver. Statkraft har derfor valgt å supplere målekortene med andre verktøy.

For å sikre et godt grunnlag for finansiell planlegging og koordinering av ressurser utarbeider Statkraft hver måned både en revidert prognose for inneværende kalenderår og en rullerende prognose for de neste 12 månedene. Disse prognosene har et overordnet fokus og skal være mest mulig realistiske. Enhetene måles ikke i forhold til prognosene.

Kontroll av kostnadsutviklingen sikres ved hjelp av spesialutviklede kostnadsmåltall som omfatter de påvirkbare kostnadene. Det er utviklet egne måltall for linjekostnader og for prosjektkostnader. Øvrige kostnadskomponenter følges opp med regnskapstrender, mens et fullmakts-

system sikrer godkjenning og kontroll av enkelttransaksjoner.

Statkraft utarbeider ikke budsjetter, ettersom budsjettets tradisjonelle roller dekkes av andre verktøy i styringsmodellen.

Oppfølging

Det utarbeides månedlige rapporter til styret og ledelsen. Rapportene omfatter alle de operative styringsverktøyene, og rapporteringens omfang avhenger av behovet. Vi fokuserer på de indikatorene som ikke er tilfredsstillende. Dette resulterer i beslutninger om tiltak og ansvar, men gir også nyttige innspill til fremtidige revideringer av mål, måleindikatorer og strategier.

Risiko- styring

Statkraft håndterer risiko innen ulike deler av selskapets virksomhetsområder prinsipielt likt. Hver enkeltrisiko blir rangert i forhold til hvilken sannsynlighet det er for at den skal inntreffe samt hvilken konsekvens dette potensielt vil ha. Håndteringen av konsernets risikoeksponering bestemmes av egenkapene ved risikomomentene. For eksempel vil operasjonell risiko først og fremst håndteres gjennom beredskapsplaner og prosedyrer, mens finansiell risiko og markedsrisiko er styrt gjennom fullmakter samt en kontinuerlig vurdering av eksponering til enhver tid. (Risiko omtales særskilt i note 28 til regnskapet på side 98.)

Markedsrisiko Volum og pris

Innen markedsrisiko defineres risiko i forhold til volum- og prisusikkerhet. Statkrafts hovedvirksomhet er produksjon av og handel med kraft. Det nordiske kraftmarkedet er dominert av vannkraft i en slik grad at både pris og mulig produksjon varierer sterkt fra år til år. Risikoen forbundet med variasjoner både i pris og volum kontrolleres naturlig, ettersom prisene som regel vil være lave i perioder når det er mulig å produsere mye. På samme måte har prisene en tendens til å øke når det tilgjengelige produksjonsvolumet synker. Likevel vil inntektene til en kraftprodusent i det nordiske kraftmarkedet variere sterkt, dersom selskapet utelukkende selger kraft på spotmarkedet. For å sikre inntektene, handler Statkraft også i det mer langsiktige terminmarkedet. Før en ny kontrakt inngås, ses den i sammenheng med den øvrige kontraktporteføljen. Kontraktporteføljen justeres kontinuerlig i forhold til den til enhver tid gjeldende oppfatning av fremtidige priser og egen produksjonsevne.

Trading og origination

Ved siden av sikringshandel driver selskapet også handel med derivater for tradingformål. Origination er et annet, beslektet virksomhetsområde. Dette er en handelsaktivitet som i hovedtrekk består av kjøp og salg av skreddersydde

avtaler, som sikres med standardiserte kontrakter, på en slik måte at den totale risikoen minimeres. Både trading- og originationaktivitetene utgjør betydelige volum, men den økonomiske eksponeringen er til enhver tid svært begrenset i forhold til sikringshandelen. Value at Risk og Profit at Risk brukes som primære risikostyringsverktøy for henholdsvis trading- og originationaktivitetene.

Finansiell risiko

Valuta

Statkrafts målsetting for valutarisiko er å begrense svingningene i nåverdien av valutainntekter og aktiva i valuta samt å maksimere nåverdien av disse innenfor gitte rammer. I forbindelse med overgangen til euro som notasjonsvaluta på Nord Pool i 2006, vurderer Statkraft hvordan dette best kan håndteres i forhold til valutasikring samt nominasjon av handel på Nord Pool.

Rente

Statkrafts målsetting for renterisiko er å minimere rentekostnadene og redusere svingningene i disse samt å begrense verdiendringene i foretakets nettogjeld. For å oppfylle risikomålsettingen benyttes i hovedsak rentebytteavtaler.

Likviditet og kreditt

Statkraft påtar seg likviditetsrisiko ved at løpetiden på finansielle forpliktelser ikke

Kunnskap om ekstremrisiko

I august 2003 testet vi virkningen av et eventuelt dambrudd i Røssåga i Nordland.

Klokken 12.38

Klokken 14.50

Klokken 15.03

stemmer overens med den kontantstrømmen som eiendelene genererer. Statkraft har en kredittverdighet som gir gode lånemuligheter i penge- og bankmarkedet. Videre benyttes trekkfasiliteter for å sikre tilgang til kortsiktig finansiering. Statkraft påtar seg også kredittisiko ved plasseringer av overskuddslikviditet hos utstedere av verdipapirer og ved bruk av sikringsinstrumenter som rentebytteavtaler, valutabytteavtaler og valutaterminer. Rammer for hver debitor fastslås med utgangspunkt i formell kreditt-rating eller antatt kredittverdighet. Kreditt- og motpartsrisikoen er i hovedsak fordelt mellom utenlandske finansinstitusjoner med A-rating eller bedre og de største nordiske bankene.

Politisk

Statkrafts rammebetingelser påvirkes av politiske beslutninger. Som eksempler på politisk risiko kan vi nevne endringer i regelverk for skatter og avgifter (inklusive miljøavgifter), hjemfallsordningen, endringer i regler for minstevannføring samt pålegg fra NVE. Som låntager i en kapitalintensiv bransje er selskapet spesielt utsatt for endringer i rentenivået, som i hovedsak bestemmes av styringsrenten satt av Norges Bank.

Som statsforetak er Statkraft også eksponert for en politisk risiko som følge av at staten som eier står fritt til å bestemme størrelsen på utbyttet.

Omdømme

Ettersom Statkrafts rammebetingelser i stor grad fastsettes politisk og på myndighetsnivå, er omdømmerisikoen særlig knyttet til tilliten hos politiske og forvaltningsmessige beslutningstagere. Denne tilliten påvirkes indirekte av selskapets generelle omdømme. Statkraft fokuserer nå på å holde omdømmerisikoen på ønsket nivå gjennom målrettet kommunikasjon med viktige interessenter.

Operasjonell risiko

Produksjonsfasiliteter

Risiko knyttet til selskapets produksjonsanlegg er den viktigste delen av den operasjonelle risikoen. Statkraft er selvassurandør innenfor en del av de risikomomentene som er knyttet til de fysiske produksjonsanleggene. Statkraft har lang tradisjon med å håndtere disse formene for risiko gjennom prosedyrer og beredskapsplaner. I løpet av 2003 ble det gjennomført et prosjekt der disse planene for første gang ble samkjørt i en felles overordnet og koordinert beredskapsplan.

IKT

Statkraft gjør omfattende bruk av IKT-verktøy i den daglige virksomhet. Både tilgjengeligheten av verktøyene og sikkerheten i forhold til misbruk av informasjon fra selskapets databaser og analyseverktøy er viktige elementer å håndtere.

IKT-risiko er inkludert i den overordnede beredskapsplanen.

HMS

HMS-risikoen håndteres gjennom detaljerte prosedyrer for aktiviteter i samtlige operative enheter. Vi har med vår geografiske plassering og mange ansatte løpende fokus og oppmerksomhet rettet mot helse- og sikkerhetsaspektene for så vel ansatte som allmennheten.

Ytre miljø

Miljøaspektene ved Statkrafts virksomhet er betydelige og får stor offentlig oppmerksomhet. Statkraft gjennomfører årlige gjennomganger av miljørelaterte aspekter i samtlige operative enheter i henhold til kravene i ISO 14001. Registrering og oppfølging av miljørelaterte komponenter i vårt tekniske vedlikeholdssystem sikrer erfaringsdata og synliggjør risikohåndtering også i forhold til våre tilsynsmyndigheter som for eksempel NVE. Konesjonskrav og krav i manøvreringsreglement er registrert i våre prosesssystemer, og eventuelle avvik registreres og kan danne grunnlag for tiltak og endret risikovurdering.

Eierstyring og selskapsledelse

Statkrafts visjon, verdigrunnlag og forretningsidé skal være førende for alle som er involvert i den forretningsmessige styringen av selskapet. Statkraft vurderer relasjonene mellom eierne, styret og administrasjonen som kjernen innen eierstyring og selskapsledelse.

Relasjonen mellom eierne, styret og administrasjonen

God eierstyring og selskapsledelse er mer enn å følge lovpålagte bestemmelser – det innebærer å sikre en ansvarsbevisst opp-treden i hele selskapet over tid. For Statkraft er dette både en del av arbeidet med risi-kohåndtering og et ledd i verdiskapingen. Selskapet ønsker å ha en åpen kommuni-kasjon om disse forholdene både internt og eksternt og håper dette vil bidra til å øke tilliten blant våre interessenter. Det blir i 2004 etablert en egen funksjon for Investor Relations for å styrke innsatsen på dette området. I Statkraft legges det vekt på etter-levelse av selskapets retningslinjer, og man vil derfor fokusere ytterligere på operasjo-nalisering av selskapets styringsprinsipper.

En tverrfaglig arbeidsgruppe i Statkraft har ansvaret for å koordinere de ulike opp-gavene knyttet til eierstyring og selskaps-ledelse med følgende handlingsmål for 2004:

- Komplettere overordnede prinsipper for forretningsførsel til å dekke alle virksom-hetsområder og funksjoner
- Forankre disse prinsippene i konsern-ledelsen og styret

Eierne

Statkraft eies av staten og hører inn under Nærings- og handelsdepartementet. Som statsforetak er Statkraft rettslig og økono-

misk skilt ut fra staten, og selskapet er ikke underlagt Stortingets bevillingsmyndighet. Foretaksrådet tilsvarer generalforsamling-en i et aksjeselskap. Statsforetaksloven regulerer forholdet mellom eier ved fore-taksmøtet og styret. Saker som er av vesentlig betydning for foretakets formål, eller som i vesentlig grad vil endre virk-somhetens karakter, skal forelegges eier-departementet. I praksis har dette skjedd de gangene Statkraft har søkt om ny kapi-taltilførsel. Eierdepartementet får kopi av alle styreprotokoller. Statens ti prinsipper for godt eierskap (St.meld. nr. 22 (2001–2002)) skal være førende.

Styret

Styret består av ni medlemmer. Tjeneste-tiden er to år. Seks av styremedlemmene velges av foretaksrådet. De øvrige tre representantene velges av og blant de ansatte i konsernet. Styrets sammen-setning og kompetanse vurderes av eier-departementet. Målet er å få mangfold i styret i forhold til geografisk tilhørighet, kjønn (minimum 40 prosent av hvert kjønn), industriell forståelse og faglig bakgrunn. I tillegg tilstrebes kontinuitet i styret. Styremedlemmene vurderes med hensyn til habilitet og uavhengighet av staten, noe som for eksempel utelukker at ansatte i departementet eller folk med nærings-interesser i bransjen blir styremedlemmer. Styrets sammensetning skal reflektere

selskapets aktuelle utfordringer. Styre-instruksen for Statkraft definerer retnings-linjer for styrets rolle og oppgaver samt konsernsjefens arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Instruksjonen skal oppdateres i 2004, spesielt for å tilpasses endringer i bruk av styrings- og kontrollfunksjoner, etiske retningslinjer og overordnede for-retningsmessige prinsipper.

Konsernsjefen

Konsernsjefen forestår den daglige ledelsen av foretaket og skal følge retningslinjer og pålegg fra styret. Den dag-lige ledelsen omfatter ikke saker som etter foretaksforhold er av uvanlig art eller stor betydning. Konsernsjefen skal sørge for at foretakets registrering og dokumenta-sjon av regnskapsopplysninger er i sam-svar med lov og forskrifter, og at formues-forvaltningen er ordnet på en betryggende måte. Konsernsjefen skal redegjøre for enkeltsaker når styret eller medlemmer av styret ber om det.

Konsernledelsen

Konsernledelsen består av fem konsern-direktører i tillegg til konsernsjefen. Konserndirektørene har oppfølgingsansvar for selskapets strategiske og operative pla-ner innen følgende organisasjonsenheter:

- **Produksjon, utbygging og FoU** skal sikre eksisterende og ny energi-

produksjonskapasitet samt optimal utnyttelse av energiressursene.

- **Marked** skal sikre et optimalt resultat av fysisk og finansiell handel med energiprodukter.
- **Regionale selskaper** skal sikre målsettinger for Statkraft-konsernet og Statkraftalliansen gjennom deltagelse i styrene for selskaper der Statkraft Holding har eierandeler.
- **Strategi, finans, økonomi og juridisk** skal sikre optimal forretningsutvikling og optimalt resultat fra finansforvaltningen innenfor fastsatte risikorammer samt optimal virksomhetsstyring.
- **Kommunikasjon, organisasjon, IKT, miljø og kvalitet** skal sikre optimale relasjoner til Statkrafts interessenter samt en optimal organisering av selskapet.

Referansegruppe konsernsjef

En referansegruppe bestående av fem andre direktører i morselskapet står også til disposisjon for konsernledelsen.

Incentivordninger

Statkraft legger vekt på å tilby kon-kurransedyktige lønnsbetingelser, dog uten å være lønnsledende. I den for-bindelse er det utarbeidet incentivord-ninger som har til formål å motivere med-arbeiderne til større verdiskaping for selskapet.

I 2003 ble det etablert en ordning med variabel lønn for alle ansatte i Statkraft SF. Ordningen tar utgangspunkt i fire kritiske måltall for selskapet, og hvert av disse måltallene kan gi en utbetaling på inntil 10 000 kroner. Etter ordningen kan følge-lig hver enkelt ansatt maksimalt oppnå en årlig utbetaling på 40 000 kroner. For 2003 ble totalresultatet av denne ordningen på 28 000 kroner som utbetales i mars 2004 til medarbeidere som har vært ansatt i hele 2003. Denne avlønningsordningen gjelder ikke for medarbeidere med individuelle ord-ninger, og er basert på følgende måltall:

1. Egenkapitalrentabilitet
2. Merverdi fra krafthandel og energi-disponering
3. Tilgjengelighet i kraftverksdrift
4. Produktivitet i kraftverksdrift

I tillegg til dette har et begrenset antall medarbeidere individuelle, variable tillegg.

Konsernsjefen har ingen bonus. Konsern-direktørene har en bonusordning som kan gi inntil 200 000 kroner i årlig utbetaling basert på fastlagte kriterier og måloppnå-else for eget ansvarsområde.

I mars 2004 ble det utbetalt cirka 23 mil-lioner kroner i variabel lønn til de ansatte. I tillegg ble det utbetalt rundt 4 millioner kroner på grunnlag av individuelle avtaler.

Intern- revisjonen

Pensjonsordninger

Pensjonsordningene i Statkraft er nylig revidert. Statkrafts ansatte er medlemmer i Statens pensjonskasse og oppnår ved full opptjeningstid på 30 år en pensjonsutbetaling som sikrer 66 prosent av lønnen på sluttidspunktet. Pensjonsalder i Statkraft er 67 år. For de med inntekter over 12G er pensjonsalderen 65 år. Konsernledelsen har redusert opptjeningstid.

Ingen av Statkrafts ansatte har avtaler om etterlønn ved stillingsfratreden.

Etikk

Statkraft er et selskap der de ansatte har lang tradisjon for å skape samfunnsverdier.

Samtidig erkjenner Statkraft at også selskapets ansatte kan gjøre menneskelige feil. Fokus på etikk er et ledd i Statkrafts arbeid med risikohåndtering og utvikling av selskapets omdømme. Statkraft er opptatt av medarbeidernes etiske holdninger og intensiverer nå kommunikasjonen om hvilken standard som forventes av Statkrafts representanter. Det fokuseres også på rutiner for oppfølging og eventuell sanksjonering.

Compliance Officer

Statkraft følger Nord Pools krav om at alle aktører som handler over kraftbørsen, skal ha en funksjon som sikrer kjennskap til Nord Pools retningslinjer, og at etiske stan-

darder for slik handel etterleves. Compliance Officer for dette i Statkraft er konserndirektør med ansvar for markedsdivisjonen. Funksjonens viktigste rolle er å kommunisere retningslinjer og være tilgjengelig for å gi råd i slike saker. Ansvar for etterlevelse ligger hos hver enkelt medarbeider og linjeledelsen.

Forretningsmessig samfunnsansvar

Statkraft har et forretningsmessig samfunnsansvar og fokuserer på økonomisk, miljømessig og samfunnmessig verdiskaping. Dette utdypes i Statkrafts bærekraftrapport.

Statkrafts internrevisjon har som formål å bistå styret og ledelsen i å utøve god virksomhetsstyring gjennom en uavhengig og nøytral vurdering av om konsernets viktigste risiko er håndtert og kontrollert i tilstrekkelig grad.

Internrevisjonen skal også bidra til kontinuerlig kvalitetsforbedring i interne styrings- og kontrollsystemer.

Internrevisjonens oppgave er å redusere uønsket risikoeksponering for Statkraft gjennom å bistå organisasjonen med å identifisere og evaluere vesentlige risikoeksponeringer og bidra til å forbedre systemene for risikostyring. Internrevisjonen skal videre vurdere om virksomheten har etablert målrettede, hensiktsmessige og effektive kontrolltiltak som reduserer risikoeksponeringen til et akseptabelt nivå. Her vurderes:

- pålitelighet og integritet i finansiell og operasjonell informasjon
- om virksomhetens prosesser er hensiktsmessige og fungerer som forutsatt for å nå målene som er satt for virksomheten
- om gjeldende lover og regler, vedtekter og interne retningslinjer overholdes
- om virksomhetens verdier, materielle og immaterielle, er forsvarlig sikret

Uavhengighet

Internrevisjonen skal i sitt arbeid være faglig uavhengig i forhold til områdene og personene som revideres. Konsernsjefen har ansvar for ansettelse, avskjedigelse og løpende administrativ kontakt med lederen for internrevisjonen.

Rapportering til konsernledelsen

Detaljert prosedyre for gjennomføring av interne revisjoner godkjennes av konsernsjefen. Lederen for internrevisjonen

rapporterer faglig direkte til konsernledelsen, som også tar opp eventuelle forhold hvor det foreligger uenighet mellom internrevisjonen og revidert enhet. Konsernledelsen godkjenner revisjonsplanen før denne forelegges styret. Alle revisjonsrapporter sendes fortløpende til konsernsjefen og den berørte konserndirektøren. Internrevisjonen utarbeider halvårs- og årsrapporter som oppsummerer de viktigste forholdene i de gjennomførte revisjonene, og legger disse frem for konsernledelsen. Lederen for internrevisjonen er til stede når konsernledelsen behandler rapportene.

Rapportering til styret

Styret godkjenner overordnede retningslinjer for internrevisjonen. Styret blir forelagt både årsrapport fra internrevisjonen og revisjonsplan for kommende år, fortrinnsvis på samme styremøte. Styret vurderer om revisjonsplanen i tilstrekkelig grad dekker de fokusområdene som styret ønsker å vektlegge. Lederen for internrevisjonen er til stede for spørsmål når styret behandler disse sakene. Internrevisjonens leder har også rett og plikt til å møte eller tilskrive styret dersom det foreligger spesielle forhold som internrevisjonen ønsker å drøfte med styret. Ved uenighet mellom revidert enhet/konsernledelsen og internrevisjonen skal spesielt viktige forhold forelegges styret av internrevisjonen.

Skriftlige etiske retningslinjer i Statkraft SF

«Skal, skal ikke ... etiske retningslinjer i Statkraft»	Inkludert retningslinjer for etikk fra Nord Pool.
«Retningslinjer for Statkrafts internrevisjon»	Internrevisjonens uavhengige og nøytrale vurdering av konsernet samt rapporteringen til styret og konsernledelsen.
«Statkrafts fullmaktssystem»	Beløpsfullmakter og myndighetsfullmakter som er gitt den enkelte ansatte i Statkraft.
«Innkjøpsetiske retningslinjer i Statkraft»	Prinsipper for kontraktsinngåelser for varer og tjenester.
«Verdiskaping gjennom ledelse»	Statkrafts ledelsesfilosofi og selskapets ledelsesprogrammer.
«Engasjert og kompetent – kompetanse til varig verdiskaping»	Statkrafts kompetansefilosofi og tilknytning til selskapets kjerneverdier samt prinsipper for kompetanseutvikling.
«Arbeidsglede og utvikling. Kjerneverdier og personalpolitikk i Statkraft»	Innholdet i selskapets kjerneverdier samt prinsippene for rekruttering, ansettelse, personalpolitikk for ansatte, pensjonering og oppsigelse.
«Statkraft SF – strategi for foretakets arbeid med menneskerettighetsspørsmål»	Prinsipper for selskapets virksomhet i utviklingsland med fokus på menneskerettigheter, lønns- og arbeidsvilkår, ivaretagelse av ytre miljø, HMS, lokalt samarbeid samt implementering og kontroll.

Presentasjon av konsernledelsen

Organisasjons- kart

Fra venstre: Ragnvald Nærø, Jørgen Kildahl, Bård Mikkelsen, Christian Rynning-Tønnesen, Ingelise Arntsen og Jon G. Brandsar.

Bård Mikkelsen

Født: 1948
Stilling: Konsernsjef
Bakgrunn: Administrerende direktør i Oslo Energi Holding/konsernsjef i Oslo Energi Gruppen 1999–2001, konsernsjef i Ulstein-konsernet 1997–1999, administrerende direktør i Widerøe's Flyveselskap/konsernsjef i Widerøe 1988–1997

Ingelise Arntsen

Født: 1966
Stilling: Konserndirektør
Forretningsområde: Produksjon, Utbygging og FoU
Bakgrunn: Direktør i Arthur Andersen Business Consulting / BearingPoint Norway 2000–2003, administrerende direktør i Sogn og Fjordane Energiverk 1997–2000, controller/økonomisjef i Kværner Fjellstrand 1991–1997

Jon G. Brandsar

Født: 1954
Stilling: Konserndirektør
Forretningsområde: Regionale selskaper
Bakgrunn: Konsernsjef i Trondheim Energiverk 2002–2003, teknologidirektør i Statkraft 1995–2002, avdelingsleder i Statkraft Engineering 1994–1995, avdelingsleder i ABB 1977–1994

Jørgen Kildahl

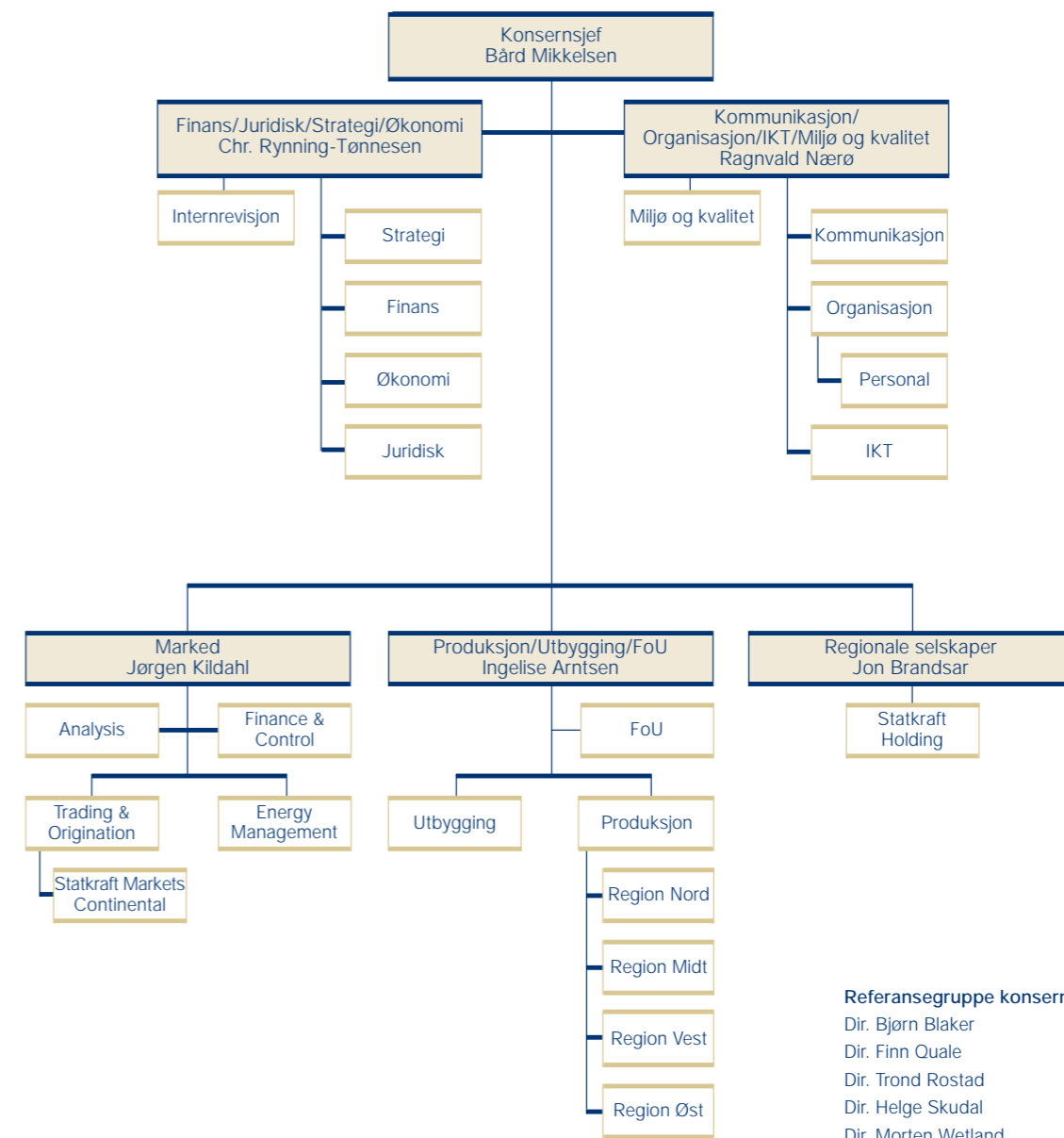
Født: 1963
Stilling: Konserndirektør
Forretningsområde: Marked
Bakgrunn: Partner i Geelmuyden.Kiese 1991–1999, porteføljeforvalter i International Formuesforvaltning 1989–1991

Ragnvald Nærø

Født: 1954
Stilling: Konserndirektør
Forretningsområde: Kommunikasjon, Organisasjon, IKT, Miljø og kvalitet
Bakgrunn: Informasjonsdirektør i Oslo Energi Holding/E-CO Energi 1999–2001, innleid informasjonsdirektør i Widerøe's Flyveselskap 1996–1998, innleid informasjonsdirektør i Luftfartsverket 1995, partner i Geelmuyden.Kiese 1994–2000, journalist, redaksjonssjef, redaktør i Aftenposten 1981–1994

Christian Rynning-Tønnesen

Født: 1959
Stilling: Konserndirektør
Forretningsområde: Finans, Juridisk, Strategi, Økonomi, Internrevisjon
Bakgrunn: Markedsdirektør i Statkraft 1995–1998, direktør forretningsutvikling Nord-Europa i Statkraft 1993–1994, leder strategisk planlegging i Statkraft 1992–1993, konsulent og prosjektleder i McKinsey & Co. 1989–1992

Hvis samfunnet ønsker det, kan vi gjøre det.

VÅRT MÅL er å bygge 12 TWh i Norge innen 2015. Det tilsvarer elektrisitetsbehovet til cirka 600 000 husstander. Planene omfatter vannkraft, vindkraft, naturgass og ny fornybar energi.

Terje Vareberg

Marit Buch-Holm

Thorbjørn Holøs

Astri Botten Larsen

Toril Mølmen

Erik Nygaard

Halvor Stenstadvold

Odd Vanvik

Inger Østensjø

Styret

Presentasjon av styret

Terje Vareberg, styreleder

Født: 1948
Stilling: Administrerende direktør i SpareBank 1 SR-Bank
Bakgrunn: Konserndirektør i Statoil 1989–1999, Administrerende direktør i Agro Fellesslakteri 1983–1989
Styremedlem fra: 2000
Andre styreverv: SpareBank 1 Gruppen, Rogaland Teater

Marit Buch-Holm, nestleder

Født: 1952
Stilling: Banksjef i Nordea Bank Norge
Bakgrunn: Økonomidirektør i Siemens Nixdorf 1990–1992
Styremedlem fra: 1994

Thorbjørn Holøs

Født: 1957
Stilling: Hovedtillitsvalgt i Skagerak Energi
Bakgrunn: Arbeidsleder i Vestfold Kraft – Skagerak Energi 1995–1999, montørførermann i Larvik og Lardal Everk 1989–1995
Styremedlem fra: 2002

Astri Botten Larsen

Født: 1964
Stilling: Senioringeniør i Statkraft SF
Bakgrunn: Konsulent i NPC (Norwegian Petroleum Consultants) 1988–1989
Styremedlem fra: 2002

Toril Mølmen

Født: 1960
Stilling: HR-direktør i Innovasjon Norge
Bakgrunn: Regiondirektør i SND for Buskerud og Vestfold 1997–2004, rådgiver i Industridivisjonen i SND 1993–1997, daglig leder/konsulent i Industri- og reiselivs-utvikling Nord-Gudbrandsdal/Møre og Romsdal 1986–1992
Styremedlem fra: 1998

Andre styreverv: Startfondet, Kongsberg

Innovasjon, Høgskolen i Buskerud, Programstyret for VS2010 i Norges Forskningsråd, Connect Østlandet

Erik Nygaard

Født: 1957
Stilling: Advokat, direktør i Bryn Eiendom
Bakgrunn: Partner i advokatfirmaet Thommessen 1993–2000, advokatfullmektig i advokatfirmaet Thommessen 1989–1992
Styremedlem fra: 2002

Halvor Stenstadvold

Født: 1944
Stilling: Administrerende direktør og medlem av Hovedledelsen i Orkla
Bakgrunn: Sjef for Orklas konsernstaber siden 1991
Styremedlem fra: 2003
Andre styreverv: Storebrand, Carema Vård och Omsorg

Odd Vanvik

Født: 1952
Stilling: Konserntillitsvalgt i Statkraft SF
Bakgrunn: Fagarbeider i Statkraft SF 1980–
Styremedlem fra: 1993

Inger Østensjø

Født: 1954
Stilling: Høgskoledirektør på Høgskolen i Stavanger
Bakgrunn: Organisasjonssjef, prosjektleder, assisterende fylkesrådmann i Rogaland fylkeskommune 1991–1995
Styremedlem fra: 2001
Andre styreverv: Norsk Teater- og orkesterforening, Rogalandforskning, Uninett, Rogaland teater

Årsberetning

fra styret

I 2003 var markedet preget av store prisvariasjoner, og Statkrafts finansielle resultater varierte betydelig mer gjennom året enn vanlige sesongsvingninger skulle tilsi. For året under ett var inntjeningen tilfredsstillende med et årsresultat på 4754 millioner kroner før skatt og 2867 millioner kroner etter skatt. Dette er vesentlig bedre enn i 2002. Økningen skyldes i hovedsak høyere kraftpriser og gode resultater fra krafthandel.

Statkraft har fortsatt arbeidet med å bygge ut ny miljøvennlig kraft i 2003. Det ble fattet investeringsbeslutning og igangsatt bygging av vindmølleparker på Hitra og byggetrinn 2 på Smøla. Statkraft solgte sin eierandel på 92 prosent i Statkraft Grøner til svenske SWECO i tredje kvartal.

Statkrafts finansielle stilling kom i fokus i 2003. Bortfall av statsgaranti for lån tatt opp etter 1. januar 2003 har svekket selskapets kredittverdighet. Som et ledd i å stryke selskapets finansielle grunnlag har styret utarbeidet en plan for restrukturering av balansen og har herunder søkt eieren om en tilførsel av 12 milliarder kroner i ny egenkapital. Staten tilførte ny egenkapital på 4 milliarder kroner mot slutten av året. Utbyttet for 2003 er fastsatt til 95 prosent av konsernets årsresultat.

Regjeringen vurderer å fremme forslag om endring av Statkrafts selskapsform, noe styret stiller seg positiv til.

Resultatregnskapet

Årsresultatet før skatter ble 4754 millioner kroner, mot 4098 millioner kroner i 2002. Etter skatter utgjorde årsresultatet 2867 millioner kroner mot 2478 millioner kroner året før. Forbedringen var 16 prosent både før og etter skatter.

Forretningsområdet kraftproduksjon og

-handel bidrar med vel 85 prosent av årsresultatet etter skatt. Nettvirksomheten bidrar med 10 prosent, mens øvrige områder, som bl.a. består av trading, sluttbrukervirksomhet og fjernvarme, gir mer beskjedne bidrag til konsernresultatet.

Avkastning. Årsresultatet før skatt gir en avkastning på gjennomsnittlig balanseført egenkapital på 14,4 prosent. Ved beregning av årsgjennomsnittet for egenkapitalen er det i utgående balanse innarbeidet 4 milliarder kroner i økt kapitalinnskudd fra eieren i desember 2003. Avkastningen er nivåmessig på linje med gjennomsnittlig avkastning for flere større europeiske energiselskaper de senere år. Resultatet etter skatt gir en avkastning på 8,7 prosent til tross for Statkrafts betydelige portefølje av industrikontrakter med stortingsbestemte priser og det høye kraftskattenivået i Norge. Egenkapitalavkastningen har økt noe fra 2002, og styret anser på denne bakgrunn at nivået er tilfredsstillende.

Driftsinntekter. Konsernet hadde i 2003 en bruttoomsætning på 12 120 millioner kroner. Omsetningen i Statkraft SF var 8147 millioner kroner, mens datterselskapene samlet bidro med 3973 millioner kroner.

Konsernomsetningen økte med 1231 millioner kroner fra 2002 til 2003. Av

økningen bidro Statkraft SF med 1196 millioner kroner, mens datterselskapenes omsetning økte med 35 millioner kroner.

Det var store svingninger i inntektene gjennom året som følge av uvanlig store variasjoner i kraftprisene. Det vesentligste av forbedringen i forhold til 2002 kom i første kvartal, da den gjennomsnittlige spotprisen på den nordiske kraftbørsen Nord Pool var 39,9 øre/kWh mot 16,7 øre/kWh i 2002. Utover året normaliserte situasjonen i kraftmarkedet seg, og det resulterte i lavere priser. For året under ett ble gjennomsnittlig spotpris 29,1 øre/kWh mot 20,1 øre/kWh året før. Produksjonen for konsernet var 39,2 TWh i 2003 mot 48,8 TWh i 2002. Nivået i 2003 var noe lavere enn normalproduksjonen på 41,7 TWh. I tillegg til god inntjening som følge av høye priser, var inntektene fra finansiell krafthandel vesentlig høyere i 2003 enn året før.

Kostnadene til overføring av kraft økte fra 840 millioner kroner i 2002 til 927 millioner kroner i 2003. Økningen skyldes nettoeffekten av pris- og volumvariasjonene.

Driftskostnadene ble totalt 4929 millioner kroner i 2003 og økte med 357 millioner kroner fra året før.

Konsernet nedjusterte i 2003 renteforutsetningene som inngår i beregning av

pensjonskostnader, som følge av den generelle rentenedgangen i markedet. Kostnadsføring av det resulterende estimatavviket samt omstillingskostnader ga som engangseffekt en betydelig økning av de regnskapsmessige lønnskostnadene. Uten dette ville lønnskostnadene gått svakt ned.

Andre driftskostnader økte med 313 millioner kroner. Deler av økningen er knyttet til tapsavsetninger og avsetninger til tvistesaker. Justert for dette var økningen om lag 5 prosent og knytter seg i stor grad til økt vedlikeholdsbehov ved kraftverkene. Ordinære avskrivninger viste en nedgang på 144 millioner kroner som følge av at avskrivningstidene ble samordnet mellom selskapene i konsernet i 2003.

Etter styrets vurdering viser konsernet en tilfresstillende kostnadsutvikling, og arbeidet med ytterligere effektivisering og kostnadsreduksjoner vil fortsette.

Driftsresultatet økte med 788 millioner kroner, fra 5476 millioner kroner i 2002 til 6264 millioner kroner i 2003. Av bedringen gjelder 995 millioner kroner Statkraft SF. Datterselskapene viste under ett en nedgang i driftsresultatet på 207 millioner kroner, i hovedsak som følge av økte pensjonskostnader og avsetninger til omstilling.

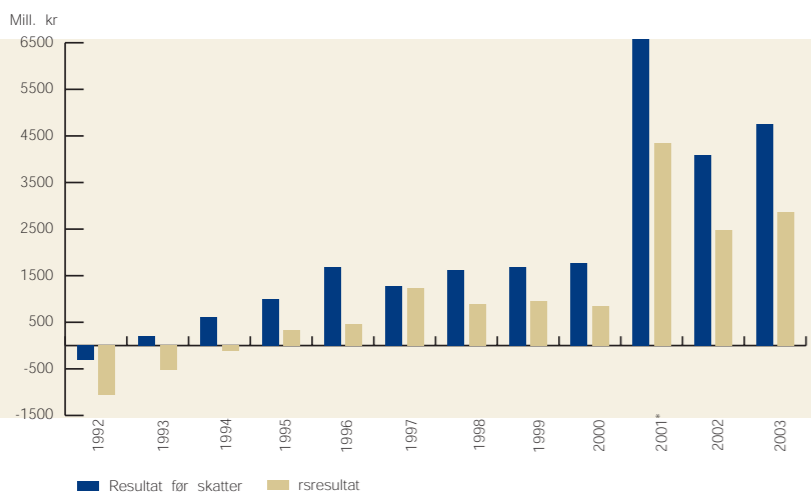
Resultatandeler fra konsernets tilknyttede

selskaper beløp seg til 1114 millioner kroner i 2003, 243 millioner kroner mer enn året før. Hovedårsaken til endringen er helårsvirkning av økte eierandeler. Det gjelder først og fremst 45,5 prosent i Agder Energi AS som ble kjøpt mot slutten av 2002. Videre ble eierandelen i BKK AS økt fra 26,0 til 49,9 prosent og andelen i Sydkraft AB fra 35,7 til 44,6 prosent i løpet av 2002.

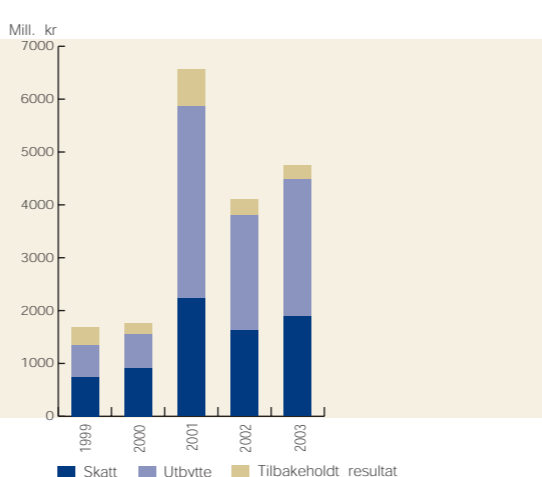
Som en del av godkjenningen av kjøpet av aksjer i Agder Energi har konkurransemyndighetene pålagt Statkraft å selge eierandelene i Hedmark Energi Holding AS (49 prosent) og E-CO Vannkraft AS (20 prosent). Statkraft har trådt ut av styrene i selskapene. Som følge av dette er eierandelene fra og med 2003 behandlet som finansielle investeringer etter kostmetoden, og de inngår ikke lenger som tilknyttede selskaper.

Netto finanskostnader økte med 376 millioner kroner, fra 2249 millioner kroner i 2002 til 2625 millioner kroner i 2003. Hovedårsaken til dette er helårseffekten i 2003 av rentekostnader knyttet til økt opplåning i forbindelse med kjøp av eierandeler i andre selskaper i 2002. Videre betaler Statkraft fra 1. juli 2002 en garantipremie til staten for lån med implisitt statsgaranti. For 2003 ble premien differensiert etter hvilken fordel Statkraft oppnådde ved hvert

Resultatutvikling

Allokering av resultat før skatt

enkelt låneopptak og utgjorde totalt 280 millioner kroner. Dette tilsvarer 0,68 prosent i gjennomsnitt mot 0,60 prosent i 2002.

Skatter og avgifter. Skatter er kostnadsført med 1887 millioner kroner i 2003 mot 1620 millioner kroner i 2002. Økningen skyldes forbedret resultat før skatt. Betalbar skatt var 1895 millioner kroner mot 1281 millioner kroner året før. I betalbar skatt inngår korreksjonsskatt på 192 millioner kroner som følge av at summen av utbytte til staten og avgitte konsernbidrag overstiger beskattet egenkapital.

Inkludert konsesjonsbetingede avgifter og erstatninger beløp den totale skatte- og avgiftsbelastningen i 2003 seg til 2221 millioner kroner, 298 millioner kroner mer enn året før.

Kontantstrøm. Den operasjonelle virksomheten ga en netto kontantstrøm på nesten 3,1 milliarder kroner. Endring i annen kortsiktig kapitalbinding tilførte en kontantstrøm på vel 4,3 milliarder kroner. Det vesentligste av dette gjelder tilbakebetaling fra depotkonto ved Nord Pool fordi fallet i kraftprisene siden forrige årsskifte har redusert størrelsen på innskudd av midler som sikkerhetsstillelse for krafthandelen over børs. Videre er det mottatt utbytte på 742 millioner kroner fra til-

knyttede selskaper. I desember ble egenkapitalen økt med 4 milliarder kroner gjennom innbetaling av ny foretakskapital fra eier. Det ble brukt 6,6 milliarder kroner til netto nedbetaling av gjeld og endring i andre langsiktige poster, og det ble betalt nær 2,2 milliarder kroner i utbytte for 2002 til eier. 1,7 milliard kroner ble brukt til investeringer, mens likviditetsbeholdningen økte med 1,7 milliard kroner.

Fortsatt drift. I samsvar med regnskapslovens krav bekrefter styret at årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Resultatdisponering

I statsbudsjettet for 2004 er utbyttet fra Statkraft til staten for 2003 satt til 95 prosent av konsernresultatet etter skatt og minoritetsinteresser. Styret vil understreke at det fastsatte utbyttet for nok et år bryter med prinsippet om en utbytteandel på 50 prosent som Stortinget vedtok høsten 2000. Både uforutsigbarheten i utbyttefastsettelsen og nivået på eieruttaket svekker det finansielle grunnlaget for realisering av konsernets strategi.

Det er statens andel av konsernresultatet, det vil si etter fradrag av minoritetsinteressenes andel, som legges til grunn for utbytteberegningen. Dette resultatet var 2742 millioner kroner, og utbyttet til staten blir på 2605 millioner kroner for 2003.

Statkraft SF bidrar med 2859 millioner kroner til konsernresultatet. Styret foreslår på denne bakgrunn følgende disponering av årsoverskuddet for 2003:

(Beløp i millioner kroner)	Statkraft SF
Årsresultat	2 859
Disponering av årets resultat:	
Utbytte på foretakskapitalen	2 605
Overføres til annen egenkapital	254

Det er avgitt konsernbidrag fra Statkraft SF til datterselskaper på 1580 millioner kroner før skatt.

Balanse og kapitalstruktur

Statkraft foretok i 2003 samlede investeringer på 1701 millioner kroner. Av dette var 1277 millioner kroner investeringer i varige driftsmidler, fordelt med 937 millioner kroner til utbedring av egne anlegg og 340 millioner kroner til ny kapasitet, herunder vindparker. 424 millioner kroner ble brukt til eierandeler i andre selskaper, herunder i SN Power.

Statkraft foretok en netto gjeldsreduksjon gjennom 2003 som følge av høy kontantstrøm fra driften, relativt lav investeringsaktivitet og tilførsel av ny egenkapital med 4 milliarder kroner ved utgangen av året. Nedbetaling av langsiktige lån utgjorde 8,5 milliarder kroner for konsernet og 8,6 milliarder kroner i morselskapet. Det ble

foretatt nye langsiktige låneopptak på 1,1 milliard kroner i konsernet og 400 millioner kroner i Statkraft SF. Rentebærende gjeld utgjorde totalt 43,1 milliarder kroner for konsernet og 38,2 milliarder kroner for Statkraft SF ved utgangen av året. Totale låne- og garantiforpliktelser for Statkraft SF var 41,6 milliarder kroner, mot en ramme på 52,5 milliarder kroner.

Statkraft hadde en relativt stabil likviditetsbeholdning gjennom 2003. Ved utgangen av året var den på 3,2 milliarder kroner, hvorav 298 millioner kroner var bundne midler. Statkraft etablerte i juni en fem års rullerende trekkfasilitet på 4 milliarder kroner med ni relasjonsbanker for å sikre foretakets finansielle fleksibilitet. Totale ubenyttede trekkrettigheter beløp seg til 6,4 milliarder kroner. Til sammenligning utgjorde kortsiktig rentebærende gjeld 776 millioner kroner, mens første års avdrag på langsiktige lån er på 3,2 milliarder kroner.

Ved utgangen av året var egenkapitalandelen på 39,7 prosent, mot 34,5 prosent ved inngangen til året. Økningen i egenkapitalandelen skyldes statens innskudd av ny egenkapital ved utgangen av året samt reduksjon av langsiktige lån. Konsernets samlede egenkapital utgjorde ved årsskiftet 35 milliarder kroner, mot 30,8 milliarder kroner ved inngangen til året.

Regjeringen har varslet at det vil bli lagt frem for Stortinget en egen sak om Statkraft i løpet av våren 2004. Det vurderes å foreslå omdanning av Statkraft fra statsforetak til en ny selskapsform. Videre er det ventet at Regjeringen vil adressere selskapets kapitalstruktur og utbyttepolitikken. Styret er positivt innstilt til Regjeringens initiativ som kan bidra til å avklare Statkrafts fremtidige rammebetingelser.

Det nordiske kraftmarkedet

Markedet var i 2003 preget av forholdsvis

Kraftforbruk og -produksjon i Norden

Tall i TWh	2003	2002	Endring
Forbruk i Norden	377,0	385,0	-2,1 %
Herav forbruk i Norge	113,1	118,2	-4,3 %
Produksjon i Norden	359,7	380,7	-5,5 %
Herav produksjon i Norge	105,7	129,0	-18,1 %

store prisvariasjoner. Prisutviklingen på den nordiske elbørsen i begynnelsen av året må ses i sammenheng med den anstrengte kraftsituasjonen på slutten av 2002, da prisene var svært høye. Utviklingen i første halvår i 2003 var preget av en normalisering, og prisene gikk ned fra 52,4 øre/kWh i januar til 20,2 øre/kWh i juni. Deretter steg spotprisen igjen i annet halvår til 25,6 øre/kWh i desember. Gjennomsnittsprisen i 2003 ble 29,1 øre/kWh mot 20,1 øre/kWh i 2002.

2003 ble totalt sett noe varmere enn et normalår. Både nedbøren og tilsiget var nær det normale i Norge, mens tilsiget var noe under normalt i Sverige. Vannmagasinene var historisk lave ved begynnelsen av året, og kraftprodusentene fokuserte på å fylle opp magasinene for å kunne møte variasjoner i markedet. Ved utgangen av 2003 var vannmagasinene høyere enn på samme tid i 2002, men fortsatt noe under det normale for årstiden.

Forbruket i Norden var 8 TWh lavere i 2003 enn i 2002. Reduksjonen var i stor grad et resultat av de høye kraftprisene. Den nordiske kraftproduksjonen var 21 TWh lavere enn året før, en nedgang på 5,5 prosent, og dette hadde sammenheng med den anstrengte vannsituasjonen. Det ble importert 17,3 TWh til det nordiske markedet gjennom året.

Kraftproduksjon og -omsetning i Statkraft

Kraftomsetning

Statkraft SF startet året med relativt mer vann i magasinene enn øvrige produsenter

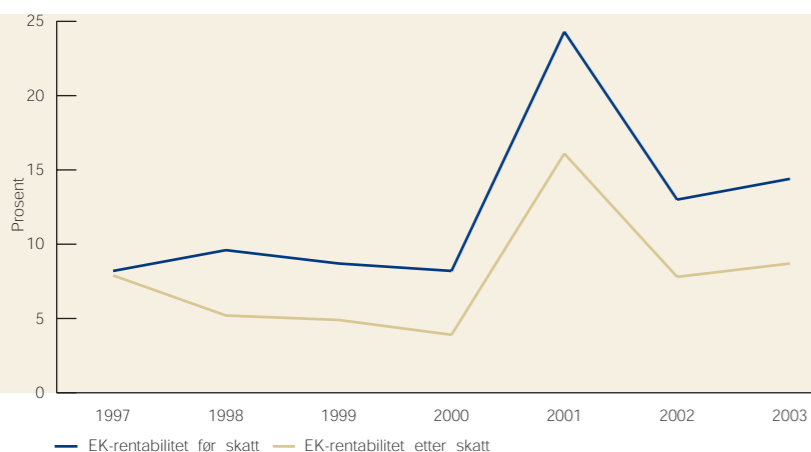
i Norge og benyttet denne handlefriheten til å holde en forholdsvis høy produksjon i vintersesongen til høye priser. Statkraft konsern produserte totalt 39,2 TWh i 2003, mot det uvanlige høye nivået på 48,8 TWh i 2002. Produksjonen i Statkraft SF var 32,5 TWh mot 40,4 TWh året før. Årsproduksjonen var henholdsvis 2,3 og 0,7 TWh lavere enn i et normalår for konsernet og Statkraft SF.

Tilsiget til selskapets felter gjennom året var i likhet med resten av landet nær opp mot det normale. Fyllingsgraden i magasinene ved utgangen av året var fortsatt noe under det normale.

Kraftsalg til industrien på politisk bestemte kontrakter utgjorde for Statkraft SF 17,9 TWh til en gjennomsnittlig pris på 11 øre/kWh. Videre er det levert 2,2 TWh konsesjonskraft fra Statkraft SF til fylker og kommuner til 7 øre/kWh i gjennomsnitt. Samlet kraftsalg til priser bestemt av myndighetene utgjorde dermed 62 prosent av total kraftproduksjon for Statkraft SF.

Statkraft økte sitt formelle eierskap i Baltic Cable mellom Sverige og Tyskland fra 33,3 prosent til 66,7 prosent i januar 2004. Statkrafts datterselskaper i Tyskland og Nederland var i hele 2003 ansvarlig for Statkrafts økonomiske andel på 66,7 prosent. Datterselskapene er aktive i kraftmarkedene i Europa. Hoveddelen av virksomheten er knyttet til leveranser av grønn kraft, leveranser over landegrensene, herunder via Baltic Cable, og strukturerte avtaler for enkeltkunder.

Avkastning på egenkapitalen

Statkraft, Statnett og nederlandske NEA ble i januar 2004 enige om å heve avtalen om en likestrømskabel mellom Norge og Nederland, det såkalte NorNed-prosjektet. Det er dereguleringen av kraftmarkedene i Europa som har gjort det vanskelig å realisere prosjektet i henhold til de opprinnelige kontraktene. Statkraft og NEA har lagt til rette for at nettselskapene Statnett i Norge og TenneT i Nederland skal kunne realisere kabelprosjektet.

Drift og vedlikehold av kraftverkene

Driftsorganisasjonens viktigste oppgave er til en hver tid å sørge for at elektrisitet produseres og leveres på overføringsnettet med riktig volum til riktig tid. I 2003 viste produksjonen små avvik fra produksjonsplanene. I tillegg er målet en tilstrekkelig tilgjengelighet i produksjonsapparatet til at det ikke legges beskrankninger på energidisponeringen, og til at det ikke oppstår stans i produksjonen. Tilgjengeligheten var 89,7 prosent i Statkraft SF i 2003, mot 90,4 prosent i 2002. Planlagt vedlikehold og rehabilitering ga en utilgjengelighet på 9,2 prosent som anses å representere et normalt nivå. Ikke planlagt utilgjengelighet utgjorde 1,1 prosent i 2003 mot 2,2 prosent i 2002, og dette vurderes tilfredsstillende. Utfall i produksjonen la ikke begrensninger av betydning for ageringen i kraftmarkedet i 2003.

Driftsorganisasjonen har kontinuerlig fokus på effektivisering gjennom forbedring av prosesser og rutiner, nedbemanning og generelle kostnadsreduksjoner. Morselskapets produksjonsdivisjon har nå avsluttet en nedbemanningsprosess som startet i 2001, og som har resultert i en avgang på om lag 75 årsverk. I datterselskapene er tilsvarende prosesser enten igangsatt eller i startfasen. En plan for fremtidig kompetanse- og bemanningssammensetning ble vedtatt i Statkraft SF i desember 2003, og implementeringen starter i 2004. Tilstandsbaserte analyser gjennomføres ved alle kraftverk i morselskapet med sikte på å optimalisere den løpende vedlikeholdsinnsatsen. Analysene planlegges slutført i løpet av 2004 og er en forutsetning for å oppnå ytterligere kostnadsreduksjoner gjennom bedre tilpasset vedlikehold og redusert bruk av eksterne tjenester.

Ny kraftproduksjon

Etterspørselen etter kraft har økt jevnt de siste ti årene, men kraftprisene har stort sett vært for lave til at det har vært lønnsomt å bygge ut ny produksjonskapasitet. En stram kraftbalanse kommer spesielt til syne i år med mindre nedbør og tilsig enn normalt, som vi så mot slutten av 2002 og i begynnelsen av 2003, da kraftprisene var særlig høye. Høyere priser enn dagens normalnivå og harmonisering av konkurransevilkår vil legge grunnlaget for å bygge

ut ny kapasitet. I lys av dette søker Statkraft å utvikle lønnsomme miljøvennlige energiprojekter.

Opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, samt nye småkraftverk

Det største vannkraftprosjektet i 2003 var byggingen av nye Bjølvo kraftverk. Det erstatter det gamle kraftverket som var i dårlig teknisk stand og hadde pålegg om utskifting av smisveiste rør. Det nye kraftverket sto ferdig og ble satt i drift i siste kvartal i 2003. Videre har Statkraft i samarbeid med Tinn Energi Produksjon AS bygd småkraftverket Stegaros i Telemark, som ble satt i drift i januar 2003. Samlet gir disse to kraftverkene en produksjonsøkning på om lag 80 GWh. Våren 2003 startet byggingen av Øvre og Nedre Bersåvatn, to småkraftverk i Tyssedal. Kraftverkene utnytter fallet mellom tre eksisterende reguleringsmagasiner. Prosjektet har små miljømessige konsekvenser, og kraftverkene vil stå ferdige ved årsskiftet 2004/2005 med en produksjonskapasitet på 43 GWh. På planleggingsstadiet arbeider Statkraft bl.a. med utbyggingsmuligheter på Helgeland som kan gi om lag 1,5 TWh ny vannkraft.

Sammen med Skagerak Energi, Trondheim Energiverk, BKK, Agder Energi og Hedmark Energi har Statkraft SF etablert selskapet Småkraft AS. Selskapet skal

bygge ut små vannkraftverk i samarbeid med private grunneiere. Målet er å realisere 1,5 TWh i ny produksjonskapasitet innen 2012. Det er i 2003 inngått avtaler som gir rett til bygging av småkraftverk med en forventet samlet produksjon på vel 400 GWh.

Nye vindparker

Statkraft startet i 2003 byggingen av vindkraftverk på Hitra og trinn 2 av Smøla vindpark. Hitra vindpark vil bestå av 24 vindmøller når den står ferdig i slutten av 2004. Årlig produksjon er beregnet til cirka 150 GWh. Byggetrinn 1 på Smøla vindpark sto ferdig høsten 2002. Parken består av 20 vindmøller med samlet årsproduksjon på cirka 120 GWh. Byggetrinn 2 ble påbegynt høsten 2003 og vil stå ferdig i løpet av 2005. Ytterligere 48 vindmøller skal gi en produksjon på cirka 330 GWh pr. år. Totalt vil disse utbyggingsprosjektene gi en årlig produksjon på om lag 600 GWh med en investeringskostnad på cirka 1,7 milliarder kroner. Av dette er 172 millioner kroner gitt i investeringsstøtte fra Enova.

De tre prosjektene er organisert i egne aksjeselskaper som forvaltes gjennom Statkrafts datterselskap Statkraft Vind AS. Statkraft SF inngikk i 2002 et samarbeid med det nederlandske kraftselskapet Nuon som sikrer prosjektene lønnsomhet gjennom langsiktige avtaler om kjøp av kraft og grønne sertifikater. Nuon har i tillegg mulighet til å gå inn som minoritets-eier i prosjektselskapene.

I tillegg arbeides det med konsesjonssøknader for flere planlagte vindkraftverk langs norskekysten, og Statkraft vurderer prosjekter i Storbritannia. Lønnsomhet i ytterligere utbygging av vindparker, både i Norge og utlandet, forutsetter at rammebetingelsene legges til rette for dette gjennom grønne sertifikater eller andre markeds mekanismer og støtteordninger.

Gasskraftverk

Naturkraft AS, som eies av Statoil, Norsk Hydro og Statkraft med like andeler, har konsesjon på bygging av to gasskraftverk på Kårstø og Kollsnes. Gasskraftverkene må i henhold til konsesjonen være fullført og satt i drift innen 31.10.2007. Eierne har hittil ikke funnet tilstrekkelig lønnsomhet i prosjektene, men arbeider videre med sikte på en mulig realisering.

Forskning og utvikling (FoU)

Gjennom vannkraften er Statkraft allerede blant de fremste innen miljøvennlig energi i Europa. Dersom den ledende posisjonen skal opprettholdes eller bedres, må konsernet ligge i front både teknologisk og kunnskapsmessig. Statkraft må utnytte tilgjengelige naturressurser på en mest mulig effektiv og miljøvennlig måte, samtidig som nye forretningsmuligheter utvikles. Å bringe nye løsninger og energiteknologier fram til kommersiell bruk er viktige bidrag for å videreutvikle posisjonen som ledende innen miljøvennlig energi.

Formålet med FoU er å skape verdier ved å gi Statkraft tilgang til teknologi, kunnskap og relasjoner som vil representere konkurransefortrinn i lang tid. Avkastning vil komme som følge av økt lønnsomhet i eksisterende virksomhet og etablering av ny produksjon og virksomhet.

Statkraft har betydelige forskningsengasjementer i utviklingen av tidevannsteknologi, saltkraft og bruk av hydrogen som energibærer. FoU bidrar også til forbedring i det eksisterende produksjonsapparatet i form av effektivisering og miljømessige tilpasninger i vassdragene.

Eierskap i andre selskaper

Norske eierinteresser. Som et ledd i strategien om erverv av aksjer i norske regionale kraftselskaper har Statkraft tidligere ervervet eierandeler i BKK, Skagerak Energi, Agder Energi og Trondheim

Energiverk. Statkraft har ikke ervervet ytterligere andeler i norske kraftselskaper i 2003.

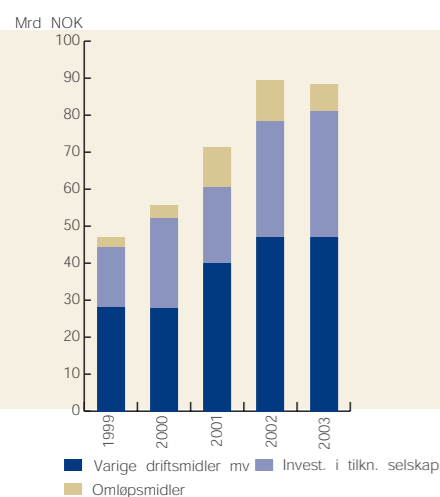
Konkurransemyndighetene har pålagt Statkraft å selge sine aksjer i Hedmark Energi Holding AS og E-CO Vannkraft AS. Det må videre avhendes produksjonskapasitet i Sør-Norge tilsvarende 1 TWh, dersom ikke importkapasiteten til Sør-Norge økes med minst 200 MW. I tillegg er Statkraft pålagt enten å selge aksjene i Trondheim Energiverk, selge ut den delen av selskapet som omfatter kraftproduksjon, eller selge seg ut av annen tilsvarende produksjonskapasitet i Midt- eller Nord-Norge.

Som følge av påleggene fra konkurransemyndighetene er Statkraft i forhandlinger med eierne av Eidsiva energi AS om salg av andelen i Hedmark Energi Holding. Det er undertegnet en enighetsprotokoll med sikte på å inngå avtale om overdragelse av aksjene i løpet av første halvår 2004. I februar 2004 ble det inngått avtale med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk om salg av Statkrafts eierandel i Kraftverkene i Øvre Namsen som et ledd i å oppfylle vilkårene knyttet til Trondheim Energiverk. Salget omfatter en kapasitet på 0,6 TWh og vil gi en regnskapsmessig gevinst på vel 1 milliard kroner.

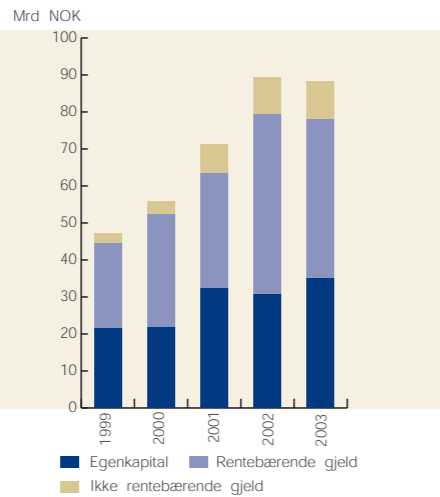
Statkraft vil fortsatt bidra til restruktureringen i kraftbransjen i Norge innenfor de gitte rammebetingelsene. Statkraft ønsker å komme i majoritetsposisjon i Agder Energi og BKK dersom de kommunale eierne vil selge ytterligere eierandeler. Videre vil Statkraft sammen med de andre eierne støtte de regionale selskapene i forhold til økt lønnsomhet og regional fokus.

Internasjonale eierinteresser. Statkrafts største utenlandske eierinteresse er 44,6 prosent av aksjene i svenske Sydkraft AB.

Utvikling av eiendelsposter

Utvikling av egenkapital og gjeld

Hovedaksjonær er det tyske energiselskapet E.ON. Aksjeposten er ikke endret i 2003.

Statkraft og investeringselskapet Norfund etablerte i 2002 Statkraft Norfund Power Invest AS (SN Power) med like eierandeler. SN Power har som visjon å bli et ledende vannkraftselskap i nye vekstmarkeder og bidra til økonomisk vekst og bærekraftig utvikling. Selskapet vil gjøre dette ved å kjøpe opp, bygge ut, eie og drive vannkraftverk og annen fornybar kraftproduksjon. Hver av de to eierne har tilført selskapet 500 millioner kroner i egenkapital, hvorav 400 millioner kroner i 2003. Det pågår en prosess for å avklare overføring av Statkrafts eierandeler i kraftverk i Nepal og Laos til SN Power, som forutsetter nødvendige godkjenninger fra myndigheter, långivere og medeiere.

Organisasjon og arbeidsmiljø

Ved utgangen av 2003 var antall årsverk 1968 i konsernet og 820 i Statkraft SF. Antallet er betydelig redusert fra 2370 årsverk i konsernet ved inngangen til 2003, hovedsakelig på grunn av salget av Statkraft Grøner og nedbemanningsprosesser i konsernet, herunder i Skagerak Energi og Trondheim Energiverk.

Statkrafts personalpolitikk bygger på våre kjerneverdier; kompetanse, engasjement,

dristighet og ansvarlighet. Gjennom en årlig organisasjons- og lederevaluering måles medarbeidernes tilfredshet. Gjennomsnittlig resultat ble forbedret fra 2002 til 2003, og om lag 80 prosent av konsernets medarbeidere er godt tilfreds. Dette vurderes som et godt resultat.

Statkraft legger betydelig vekt på virksomhetsbasert ledelsesutvikling. Eksempler på pågående aktiviteter er teamorientering av ledergrupper, effektivisering av forretnings- og støtteprosesser, organisasjonsendringer og gjennomføring av omstillingstiltak samt organisasjonsmessige effekter av IKT-investeringer. I tillegg har konsernet tre ulike lederutviklingsprogrammer som fokuserer på forståelse av lederrollen og lederadferd, styrings- og resultatoppfølgingsprosesser samt strategitilforming og -implementering.

Statkraft viderefører de siste års betydelige fokus på sikkerhet og arbeidsmiljø. Selskapet er inne i et flerårig forbedringsprogram som skal sikre lokalt engasjement og ledelsesmessig oppfølging av helse, miljø og sikkerhet (HMS). Med grunnlag i risikoanalyser har det i 2003 vært gjennomført en rekke risikoreduserende tiltak. Det er utviklet et internetbasert HMS-kurs for ansatte, som også innleide og ansatte hos entreprenører skal gjennomgå. Konsekvente krav til risiko-

vurdering har bidratt til at vi i 2003 ikke hadde alvorlige ulykker. Det har imidlertid vært en økning i antallet mindre alvorlige skader, noe som har gitt økte H- og F-verdier. Disse hendelsene har oppstått i hverdagsituasjoner med lav sikkerhetsrisiko. I 2004 vil de holdningsskapende og risikoreduserende tiltakene rettet mot denne type risiko intensiveres. Det stilles også høyere krav til håndtering av HMS-risiko overfor entreprenører og leverandører.

Statkraft har oppnådd stor åpenhet rundt ulykker og farlige forhold. Denne åpenheten gjør det mulig å registrere og forebygge potensiell risiko og alvorlige ulykker. I 2003 er også bruken av revisjoner utvidet for å følge opp HMS både i Statkraft og hos leverandører.

Skadefraværshfrekvensen (H1-verdien, som viser skader med fravær per million arbeidstimer) var for konsernet 7 i 2003 mot 4 for hele 2002. Skadefrekvensen (H2-verdien, som viser skader med og uten fravær per million arbeidstimer) var 18 mot 11 i 2002. Skadefraværstallet (F-verdien, som angir skadefraværstid per million arbeidstimer) var 132, en økning fra 45 i 2002. Det var 25 skader med fravær i 2003, men ingen av disse var alvorlige. Statkraft vil intensivere arbeidet med å forhindre alle typer skader.

Sykefraværet i konsernet har hatt en viss nedgang, fra 4,2 prosent i 2002 til 4,1 prosent i 2003. For Statkraft SF har sykefraværet vært noe lavere. Alle selskapene i konsernet har fortsatt fokus på godt arbeidsmiljø og lavt sykefravær, og flere av dem har inngått avtale om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-bedrift).

Likestilling

Statkraft SF har som mål å oppnå jevnere fordeling mellom kjønnene og flere kvinner i ledende stillinger. Likestillingsfokuset uttrykkes i selskapets personalpolitikk og er spesielt fremtredende innenfor rekruttering og karriereutvikling.

Det har de to siste årene vært en viss økning i antallet kvinnelige ansatte, og 22 prosent av arbeidsstokken utgjøres nå av kvinner. Kvinneandelen i ledende stillinger er på samme nivå som tidligere med 17 prosent. Det er imidlertid betydelige variasjoner innen selskapet, og hovedkontoret viser en økning i kvinnelige ledere fra 21,5 til 27 prosent. Statkraft fikk sin første kvinnelige konserndirektør i 2003. Statkraft har de senere årene lagt mye ressurser i utvikling av ledere gjennom ulike typer lederkurs hvor kvinneandelen har vært betydelig. I lederkandidatprogrammet for 2003/04 er kvinneandelen 44 prosent. Arbeidet med å øke andelen kvinner ytterligere er viktig for å skape en varig og mer balansert profil.

Statkraft har i 2003 rettet stor oppmerksomhet mot kvinnerepresentasjon i styrene i datterselskaper og selskaper hvor Statkraft har større eierinteresser. Prosentvis fordeling mellom kvinner og menn i de ulike styrene varierer imidlertid sterkt. Det er utarbeidet planer for en bedre balanse mellom kjønnene, og styret vil aktivt følge gjennomføring av planene.

Statkraft har som mål å oppnå lik lønn for likt arbeid og lik prestasjon på alle

stillingsnivåer gjennom lønssystemer som gjenspeiler kompetanse, kompleksitet og resultatoppnåelse. Dette er sentralt innen likestillingsarbeidet. Sentralt er også arbeidstidsordningene, som bør ivareta både bedriftens og de ansattes behov og gi fleksibilitet for medarbeidere som har omsorgsansvar. Det har vært en betydelig økning i antall menn som bruker sin permisjonsrett i forbindelse med omsorg for egne barn.

Ytre miljø

Vann- og vindkraft er rene og fornybare energikilder og utgjør miljøvennlige alternativer til annen kraftproduksjon. Imidlertid påvirker utbygging og drift av ethvert kraftanlegg miljøet. Statkraft legger stor vekt på oppfølging av miljøaspektene ved egen virksomhet, og det er de siste årene gjennomført en rekke forbedringstiltak innen dette området.

I 2001 ble Statkraft SF miljøsertifisert etter standarden ISO 14001. Sertifiseringen var en viktig milepæl, og i 2003 er det etablert et samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) for å forbedre og samkjøre Statkrafts interne tilsyn, ISO 14001-revisjoner og NVEs tilsyn. Målet er å effektivisere miljøoppfølging fra selskapets og myndighetenes side.

Miljøaspekter og miljørisiko er sentralt i den daglige virksomheten. Miljøplaner og miljøoppfølging av store prosjekter er vesentlig forbedret. Både ved planlegging og gjennomføring har vi hatt et utstrakt samarbeid med lokale myndigheter og interessenter. Dette har gitt bedre løsninger og bidratt til å redusere miljørisikoen betydelig.

Statkraft har null miljøbrudd som mål. Likevel ble det i 2003 registrert fire brudd med miljøkonsekvenser. Alle brudd blir fulgt opp med kompensierende og forebyggende tiltak. Det alvorligste bruddet

skjedde ved rehabilitering av Akersvassdammen, som er reserve drikkevannskilde, hvor det ble avdekket at en entreprenør hadde brukt forurenset masse. Arbeidet ble umiddelbart stoppet, og noe av massen ble fjernet. Undersøkelser viser at det ikke er sannsynlig at massen vil forringe vannkvaliteten i Akersvatnet. Statkraft er nå i ferd med å gjennomgå og forbedre sin kvalitetssikring og oppfølging av entreprenører i mellomstore og mindre prosjekter for å forhindre slike uønskede hendelser.

Statkraft registrerer også uønskede hendelser uten miljøkonsekvenser. Registreringene har økt i omfang. Som et resultat er det i 2003 gjennomført forbedringer på tekniske innretninger og måleutstyr, holdningsskapende arbeid og rutineendringer.

Fremtidsutsikter

I 2004 vil arbeidet med å videreutvikle Statkraftkonsernet fortsette i tråd med konsernets strategiske mål og visjonen om å være ledende i Europa innen miljøvennlig energi. I dette arbeidet vil Statkraft blant annet fokusere på å:

- effektivisere kjerneaktiviteter innen produksjon og handel ved å videreutvikle eksisterende kompetanse og konkurransefortrinn
- videreutvikle eierskap og sammen med de andre eierne bidra til å øke lønnsomheten samt støtte opp om det regionale fokuset selskapene har
- gjennomføre pålagte nedslag i Norge og foreta nye investeringer i det nordiske og nordeuropeiske markedet
- bidra til harmonisering av rammebetingelser knyttet til blant annet skatter og kraftoverføring i et felles nordisk marked

Europeisk markedsliberalisering, teknologiske fremskritt og etterspørselen etter miljøvennlig energi representerer interessante forretningsmessige muligheter for

Statkraft både i Norge og i Europa. Begrenset mulighet for ytterligere vekst i Norge gir økt fokus utenfor landets grenser. Vår kjernekompetanse innen vannkraft, finansiell handel og et miljøvennlig og fleksibelt produksjonsapparat gir et godt utgangspunkt for å realisere nye lønnsomme satsinger.

Statkraft søkte mot slutten av 2002 eieren om tilførsel av ny egenkapital på 12 mil-

liarder kroner. Stortinget vedtok et egenkapitalinnskudd på 4 milliarder kroner i desember 2003. Statkraft vil videreføre et sterkt fokus på å sikre foretakets konkurranseevne og finansielle grunnlag i forbindelse med at Regjeringen planlegger å fremme forslag om endring av Statkrafts selskapsform.

Statkraft gikk inn i 2004 med en beholdning i vannmagasinene som er noe lavere

enn normalt. Forutsatt tilsigs- og markedssituasjon omtrent som i et normalår, ventes resultatet av selskapets ordinære virksomhet å bli om lag som i 2003. Markedssituasjonen er imidlertid fortsatt labil, og det knytter seg stor usikkerhet til resultatutviklingen.

Styret takker ledelsen og alle ansatte for innsatsen som ga et tilfredsstillende resultat i 2003.

Statkrafts styre
Oslo, 3. mars 2004

Terje Vareberg
styreleder

Marit Büch-Holm
nestleder

Erik Nygaard

Toril Mølmen

Inger Østensjø

Astri Botten Larsen

Odd Vanvik

Thorbjørn Holøs

Bård Mikkelsen
konsernsjef

Resultatregnskap

Statkraft SF				Konsern			
2003	2002	2001	Beløp i mill. kr	Note	2003	2002	2001
7 730	6 423	6 417	Kraftsalg	3	9 324	7 979	7 038
417	527	2 880	Andre driftsinntekter	5	2 796	2 910	3 356
8 147	6 951	9 297	Brutto driftsinntekter		12 120	10 889	10 394
-542	-503	-652	Overføringskostnader		-927	-840	-680
7 605	6 448	8 645	Netto driftsinntekter		11 193	10 048	9 714
613	476	434	Lønnskostnader	6,7	1 536	1 379	741
284	257	262	Erstatninger og konsesjonsavgifter	8	334	303	271
1 092	936	829	Andre driftskostnader	9	1 713	1 400	1 020
621	778	807	Ordinære avskrivninger	14,15	1 347	1 490	957
2 610	2 448	2 332	Driftskostnader		4 929	4 572	2 989
4 995	4 000	6 313	Driftsresultat		6 264	5 476	6 725
-	-	-	Resultatandel i tilknyttede selskaper	16	1 114	871	1 054
2 290	1 908	1 442	Finansinntekter	10	474	535	650
-2 732	-2 221	-1 761	Finanskostnader	10	-3 098	-2 783	-1 860
-442	-313	-319	Netto finansposter		-2 625	-2 249	-1 210
4 554	3 687	5 994	Resultat før skatter		4 754	4 098	6 569
-1 694	-1 557	-2 110	Skattekostnad	11	-1 887	-1 620	-2 227
2 859	2 130	3 884	Resultat etter skatt		2 867	2 478	4 342
			Herav minoritetens andel		125	171	70
			Herav majoritetens andel		2 742	2 307	4 272
			Disponering av årets resultat				
2 605	2 192	2 690 ¹⁾	Utbytte				
254	-62	1 194	Til annen egenkapital				
			Konsernbidrag				
1 580	1 803	491	Avgitt konsernbidrag (før skatt)				

¹⁾ Stortinget vedtok i juni 2002 å øke utbyttet for 2001 med 950 millioner kroner til 3640 millioner kroner. Økningen er regnskapsført i 2002.

Balanse

Statkraft SF				Konsern			
31.12.03	31.12.02	31.12.01	Beløp i mill. kroner	Note	31.12.03	31.12.02	31.12.01
EIENDELER							
2 265	2 108	2 192	Immaterielle eiendeler	14	3 247	2 997	3 386
22 657	22 908	23 503	Varige driftsmidler	15	43 824	44 077	36 585
19 933	10 878	9 075	Investering i datterselskap og tilknyttede selskap	16	28 550	29 749	19 018
27 467	36 326	19 898	Øvrige finansielle anleggsmidler	17	5 293	1 532	1 411
72 323	72 220	54 668	Anleggsmidler		80 914	78 356	60 400
37	39	44	Varer		41	43	47
2 876	7 809	3 099	Fordringer	18	3 854	9 241	3 683
-	-	-	Kortsiktige finansielle plasseringer	19	254	217	263
1 473	724	5 937	Bankinnskudd, kontanter og lignende	20	3 214	1 518	6 901
4 386	8 571	9 080	Omløpsmidler		7 363	11 019	10 894
76 709	80 792	63 748	Eiendeler		88 277	89 375	71 294
EGENKAPITAL OG GJELD							
29 250	25 250	25 250	Innskutt egenkapital	21	29 250	25 250	25 250
1 917	1 663	2 722	Opptjent egenkapital	21	2 050	1 820	3 378
-	-	-	Minoritetsinteresser	21	3 724	3 774	3 698
31 167	26 913	27 972	Egenkapital		35 024	30 844	32 326
315	281	291	Avsetning for forpliktelser	22	3 226	2 731	1 914
-	-	-	Ansvarlig lån		65	74	100
37 680	46 001	30 985	Rentebærende langsiktig gjeld	23	42 220	47 814	31 133
37 996	46 282	31 276	Langsiktig gjeld		45 511	50 620	33 147
516	729	-	Rentebærende kortsiktig gjeld	24	776	729	35
1 168	826	693	Betalbar skatt		1 483	1 066	981
5 862	6 042	3 807	Annen rentefri gjeld	25	5 484	6 116	4 805
7 546	7 597	4 500	Kortsiktig gjeld		7 743	7 910	5 821
76 709	80 792	63 748	Egenkapital og gjeld		88 277	89 375	71 294
2 094	2 095	2 098	Pantstillelser		3 436	2 095	2 098
3 316	3 583	5 722	Garantiansvar		4 240	3 802	5 803

Statkrafts styre
Oslo, 3. mars 2004

Terje Vareberg
styreleder

Marit Büch-Holm
nestleder

Erik Nygaard

Toril Mølmen

Inger Østensjø

Astri Botten Larsen

Odd Vanvik

Thorbjørn Holøs

Bård Mikkelsen
konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

Statkraft SF				Konsern			
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001	
LIKVIDER TILFØRT/BRUKT PÅ VIRKSOMHETEN							
4 554	3 687	5 994	Resultat før skatt	4 754	4 098	6 569	
7	-208	-69	Gevinst/tap ved salg av anleggsmidler	-2	-187	-78	
621	778	863	Ordinære av- og nedskrivninger	1 347	1 490	1 048	
-	-	-	Resultatandel i tilknyttede selskaper	-1 114	-871	-1 054	
-1 839	-1 472	-2 053	Betalbar skatt	-1 895	-1 281	-2 109	
3 343	2 785	4 735	Tilført fra årets virksomhet	3 090	3 249	4 376	
1 632	-1 489	114	Endring i lager, debitorer og kreditorer	1 411	-1 354	6	
-	-	-	Utbytte fra tilknyttede selskaper	742	905	381	
1 533	-1 511	-1 301	Endring i andre kortsiktige poster	2 917	-2 778	-643	
6 508	-215	3 548	Netto likviditetsendring fra virksomheten	8 160	22	4 120	
LIKVIDER TILFØRT/BRUKT PÅ INVESTERINGER							
-389	-672	-395	Investeringer i varige driftsmidler	-1 277	-1 387	-546	
8	697	173	Salg av anleggsmidler (salgssum)	50	856	349	
-935	-	-559	Investeringer i andre foretak	-424	-15 598	-3 340	
-1 316	25	-781	Netto likviditetsendring fra investeringer	-1 651	-16 129	-3 537	
LIKVIDER TILFØRT/BRUKT PÅ FINANSIERING							
408	19 616	4 210	Opptak av ny langsiktig gjeld	1 141	21 097	4 210	
-8 572	-4 560	-3 481	Nedbetaling av langsiktig gjeld og ansvarlig lån	-8 466	-6 663	-3 622	
1 913	-16 439	-3 990	Endring i andre langsiktige fordringer og gjeld	704	-70	-2 153	
4 000	-	6 000	Innskudd av selskapskapital	4 000	-	6 000	
-2 192	-3 640	-631	Utdelt utbytte til eier	-2 192	-3 640	-631	
-4 443	-5 023	2 108	Netto likviditetsendring fra finansiering	-4 813	10 724	3 804	
749	-5 213	4 875	Netto endring i likvider gjennom året	1 696	-5 383	4 387	
724	5 937	1 062	Likviditetsbeholdning 01.01.	1 518	6 901	2 514	
1 473	724	5 937	Likviditetsbeholdning 31.12.	3 214	1 518	6 901	

Regnskapsprinsipper

Regnskapsregler

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge. Statkraft SF er etablert som et statsforetak, og virksomheten reguleres særskilt gjennom lov om statsforetak.

Konsernregnskapsprinsipper

Datterselskaper. Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultatet og den samlede økonomiske stillingen for Statkraft SF og dets kontrollerende eierandeler i andre selskaper presentert som én økonomisk enhet. I konsernregnskapet inkluderes de selskaper hvor Statkraft direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse. Datterselskaper kjøpt eller etablert i løpet av året inkluderes fra og med kjøps-/etableringstidspunktet. Investeringer som vurderes å være uvesentlige for konsernet, konsolideres ikke, men behandles til kostmetoden både i selskaps- og konsernregnskapet.

I konsernregnskapet er alle mellomværende og intern omsetning mellom selskaper innenfor konsernet eliminert. Videre er intern fortjeneste ved egne investeringsarbeider eliminert. Ved kjøp av virksomhet gjøres beregning av kostpris og merverdianalyser på avtale-tidspunktet. Opptjente resultater og andre endringer i egenkapitalen, samt renter på vederlaget, i perioden fra avtaletidspunktet til gjennomføringstidspunktet regnskapsføres direkte mot egenkapitalen. Kostpris på aksjer i datterselskaper elimineres mot egenkapitalen på oppkjøps-

tidspunktet. Merverdier utover regnskapsført egenkapital er, på basis av en mer- og mindreverdianalyse, henført til de av selskapets eiendeler og forpliktelser som har andre verdier enn de balanseførte. Det avsettes for utsatt skatt på mer-/mindreverdier. Eventuell mer-/mindreverdi som ikke kan henføres til identifiserbare eiendeler og forpliktelser, behandles som goodwill. Det avsettes ikke for utsatt skatt på goodwill.

Utenlandske datterselskaper anses som selvstendige enheter, og regnskapet omregnes derfor til norske kroner etter dagskursmetoden. Eventuelle omregningsdifferanser føres mot egenkapitalen.

Deleide kraftverk. Kraftverk med delt eierskap, det vil si verk Statkraft driver, men der andre er medeiere, og verk andre driver, men der Statkraft er medeier, er regnskapsført etter bruttometoden. Produsert kraft, med unntak av konsesjonskraft, disponeres av medeierne direkte.

Uttatt kraft fra deleid selskap organisert som aksjeselskap er inkludert i brutto kraftsalg. Statkrafts andel av øvrige driftsinntekter og driftskostnader er inkludert i henhold til aksjonæravtale. Aksjene regnskapsføres til kostpris.

Kraftverk som er utleid til andre, føres brutto i regnskapet. Brutto leieinntekter inngår i andre driftsinntekter, og driftskostnader regnskapsføres under vedkommende kostnadsart.

Tilknyttede selskaper. Eierandeler i selskaper hvor Statkraft har betydelig, men

ikke bestemmende innflytelse er behandlet etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Dette innebærer at konsernets andel av selskapets årsresultat etter skatt, korrigert for merverdiavskrivninger, samt eventuelle avvik i regnskapsprinsipper, vises på egen linje i konsernets resultatoppstilling. I balansen er investeringen klassifisert som anleggsmiddel, og står oppført til kostpris korrigert for akkumulerte resultatandeler, fratrukket mottatte utbytter og hensyntatt eventuelle valuta-justeringer.

Prinsipper for innarbeidelse av eierandeler ved kjøp av virksomhet er de samme som for datterselskaper.

Investeringer som vurderes å være uvesentlige for konsernet, behandles til kostmetoden både i selskaps- og konsernregnskapet.

Vurderings- og klassifiseringsprinsipper

Prinsipper for inntektsføring og kostnadsføring

Inntektsføring ved salg av varer og tjenester foretas ved opptjening, mens kostnadsføring skjer etter sammenstillingsprinsippet. Resultater fra datterselskaper inntektsføres i opptjeningsåret, mens utbytte fra andre selskaper inntektsføres etter kontantprinsippet. Se forøvrig avsnitt ovenfor om konsernregnskapsprinsipper. Renteinntekter fra kontrakter med vesentlige forskuddsbetalinger klassifiseres som driftsinntekter. Gevinst/tap ved salg av ordinære anleggsmidler behandles som driftsinntekter eller -kostnader.

Inntektsføring av krafthandel

Kraftproduksjon. Kraftproduksjonen i konsernet inntektsføres med produsert volum multiplisert med salgspris. Statkraft pris-sikrer kraftproduksjonen ved inngåelse av fysiske og finansielle kontrakter. Finansielle instrumenter i krafthandelen er finansielle bilaterale kontrakter, terminmarkedskontrakter (futures og forwards) og opsjoner. Fysisk og finansiell handel for sikring av fremtidig produksjon regnskapsføres som sikring. Forutsetningen for sikringsvurdering er at sikringsnivået ligger innenfor egen produksjonsevne. Produksjonsevne defineres som den produksjon man med 80 % sikkerhet vil oppnå. Tap/gevinst på sikringskontrakter, beregnet som marginen mellom kontraktpris og spotpris, regnskapsføres ved levering og presenteres som en del av kraftsalgsinntektene. I mellomliggende perioder foretas ingen verdivurdering. Dersom netto salgsforpliktelser overstiger produksjonsevnen, behandles det overskytende til laveste verdis prinsipp basert på LIFO-prinsippet.

Betalte og mottatte opsjonspremier for fremtidige kraftleveranser på faste betingelser balanseføres og resultatføres i takt med realisert levering. Dersom samlet verdi av opsjoner i porteføljen er lavere enn balanseførte opsjonspremier, gjøres en nedskrivning til virkelig verdi.

Trading og origination. Selskapet har separate porteføljer for trading og origination som forvaltes uavhengig av selskapets forventede kraftproduksjon. Tradingporteføljen består av finansielle kraftkontrakter og agerer i markedet med tanke på gevinster på korte og lange endringer i markedspriser for elektrisk kraft. Porteføljen består i hovedsak av produkter omsatt på Nord Pool eller bilaterale standardiserte produkter. Porteføljen regnskapsføres til

virkelig verdi etter regnskapsloven § 5–8. Originationporteføljen består av skreddersydde bilaterale kraftkontrakter som tilbys kundene etter behov. Siden det ikke eksisterer noe kvotert marked med tilfredsstillende prisfastsettelse for slike ikke-standardiserte kontrakter, oppfyller ikke porteføljen vilkårene for regnskapsføring til virkelig verdi etter god norsk regnskapsskikk, og porteføljen regnskapsføres derfor etter laveste verdis prinsipp på porteføljenivå.

Nettinntekter. Med virkning fra 1997 har Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) innført et reguleringsregime for nettvirksomheten. NVE fastsetter hvert år en maksimal inntektsramme for den enkelte netteier. Denne rammen reduseres årlig med et generelt effektivitetskrav på 1,5 %. I tillegg til dette kan netteier bli pålagt individuelle effektivitetskrav.

Hvert år beregnes en mer-/mindreinntekt som utgjør differansen mellom faktiske tariffinntekter og tillatte inntekter (inntektsramme). Akkumulert mer-/mindreinntekt regnskapsføres som henholdsvis gjeld til eller fordring på nettkundene. Akkumulert mer-/mindreinntekt renteberegnes iht. fastsatt rente fra NVE. Reguleringsmodellen inneholder også maksimums- og minimumsgrenser for avkastning på regnskapsført nettkapital som ved eventuell overskridelse skal behandles på samme måte som akkumulert mer-/mindreinntekt.

Mer-/mindreinntekt regnskapsføres som korleksjon av nettinntektene. Resultatført nettinntekt etter fratrukk for overføringskostnader fra overliggende nett vil således tilsvare tildelt inntektsramme fra NVE.

Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd vurderes særskilt, og blir regnskapsmessig behandlet som en

korleksjon til den posten tilskuddet er ment å dekke.

Erstatninger

Konsernet betaler erstatninger til grunneiere for å få bruksrett til vannfall og grunn. I tillegg utbetales erstatninger til andre for skade påført skog, grunn, telenett og lignende. Erstatningsutbetalingene er dels engangsutbetalinger, og dels løpende, i form av utbetalinger eller plikt til å levere erstatningskraft m.v. Engangserstatninger blir for nye kraftanlegg balanseført sammen med anleggsinvesteringen, mens løpende utbetalinger blir kostnadsført når de påløper. Kapitalisert verdi av løpende fremtidige erstatningsutbetalinger er beregnet og vist i note.

Konsesjonsavgifter

Det blir årlig innbetalt konsesjonsavgifter til stat og kommuner for den økning av produksjonsevnen som innvinnes ved regulering og vannoverføringer. Konsesjonsavgifter blir kostnadsført når de påløper. Kapitalisert verdi av fremtidige avgifter er beregnet og vist i note.

Pensjonskostnader

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser regnskapsføres i henhold til Norsk regnskapsstandard om pensjonskostnader. Konsernets pensjonsordninger er ytelsesplaner.

Periodens netto pensjonskostnad er inkludert i lønn og andre personalkostnader, og består av summen av periodens pensjonsopptjening, rentekostnad på den beregnede forpliktelsen og forventet avkastning på pensjonsmidlene. Virkning av planendring fordeles over gjenværende gjennomsnittlig opptjeningstid. Estimert avvik som overstiger 10 % av den største verdien av brutto pensjonsforpliktelse eller

pensjonsmidler (korridor) resultatføres direkte.

Netto pensjonsmidler for overfinansierte ordninger er balanseført som langsiktig eiendel, og består av differansen mellom virkelig verdi av pensjonsmidlene og nåverdien av de beregnede pensjonsforpliktelser, samt uamortisert effekt av planendringer og estimatavvik. Tilsvarende er netto pensjonforpliktelser for underfinansierte ordninger klassifisert som avsetning for forpliktelser under langsiktig gjeld.

Utviklings- og forprosjekteringskostnader

Prosjektutvikling og forprosjektering kostnadsføres frem til nødvendige styrevedtak og eventuelt godkjent konsesjon foreligger.

Vedlikeholdsutgifter

Gjennomført vedlikehold blir løpende kostnadsført.

Skatter

Selskap i konsernet som driver med kraftproduksjon, er underlagt de særskilte reglene for beskatning av kraftforetak. Konsernet står derfor overfor fire forskjellige typer skatt; naturressursskatt, eiendomsskatt, overskuddsskatt og grunnrenteskatt.

Naturressursskatt. Naturressursskatt er en overskuddsuavhengig skatt og beregnes på grunnlag av det enkelte kraftverkets gjennomsnittlige produksjon de siste syv årene. Skattesatsen er satt til 1,3 øre per kWh. Overskuddsskatt kan avregnes mot betalt naturressursskatt. Den andelen av naturressursskatt som overstiger overskuddsskatt, kan fremføres med renter til senere år, og blir balanseført som en forskuddsbetalt skatt.

Eiendomsskatt på kraftanlegg. Eiendomsskatt for kraftverk er til en viss grad en overskuddsavhengig skatt. Den blir beregnet på basis av faktisk produksjon, med fradrag for faktiske driftskostnader og betalt grunnrenteskatt i det enkelte kraftverk. Inntektssiden i eiendomsskatten er beregnet på samme basis som i grunnrentebeskatningen, med utgangspunkt i verkets produksjon time for time, multiplisert med spotprisen i den korresponderende timen. For leveranser av konsesjonskraft benyttes faktisk kontraktpris.

Eiendomsskattegrunnlaget fremkommer ved å diskontere gjennomsnittet av foregående 5 års netto driftsinntekter i kraftverket med fastsatt rente over all fremtid, og til fradrag kommer nåverdien av kraftverkets beregnede kostnader til utskifting av driftsmidler. Av eiendomsskattegrunnlaget beregnes fra 0,2 % til 0,7 % eiendomsskatt til den enkelte kommune.

Eiendomsskatt på kraftanlegg, som i stor grad er korrelert med kraftsalgsinntektene, er klassifisert som en skattekostnad.

Overskuddsskatt. Overskuddsskatt blir beregnet etter ordinære skatteregler. Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi, samt skattevirkninger av underskudd til fremføring. Utsatt skattefordel vil bare bli balanseført i den grad det er sannsynlig at fordelene vil bli realisert i fremtiden. Skatt knyttet til egenkapitaltransaksjoner føres mot egenkapitalen.

Grunnrenteskatt. Grunnrenteskatt er til en viss grad overskuddsavhengig. Den blir beregnet på grunnlag av det enkelte verkets produksjon time for time, multiplisert med spotprisen i den korresponderende timen. For leveranser av konsesjonskraft og kraft på langsiktige kontrakter over syv år, brukes faktisk kontraktpris. Den beregnede inntekten reduseres med faktiske driftskostnader, avskrivninger og en friinntekt for å komme frem til skattegrunnlaget netto grunnrenteinntekt. Friinntekten utgjør 9,7 % av skattemessig verdi av driftsmidlene i kraftverket.

Grunnrenteskatten utgjør 27 % av netto grunnrenteinntekt ved det enkelte verket. Eventuell negativ grunnrenteinntekt per kraftverk kan fremføres mot senere positiv grunnrenteinntekt med renter i samme kraftverk. Utsatt skattefordel knyttet til fremførbare underskudd samt utsatt skatt knyttet til andre midlertidige forskjeller er basert på kraftverk hvor det er sannsynliggjort positiv grunnrenteinntekt i overskuelig fremtid, og beregnes med utgangspunkt i en estimert faktisk grunnrenteskattesats.

Klassifisering og vurdering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år, klassifiseres som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig lån er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes å ikke være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig.

Langsiktige lån balanseføres til pålydende, korrigert for eventuell uamortisert over/underkurs. Langsiktig lån med fast rente oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendringer. Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig lån balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig lån oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendringer.

Immaterielle eiendeler. Utgifter til immaterielle eiendeler er balanseført i den utstrekning kriteriene for balanseføring er oppfylt. Utgifter til forskning og utvikling kostnadsføres imidlertid løpende.

Varige driftsmidler. Investeringer i produksjonsanlegg og andre varige driftsmidler blir balanseført og avskrevet lineært over antatt økonomisk levetid fra det tidspunktet driftsmidlet blir satt i ordinær drift. Investeringer i verk som ikke drives av Statkraft SF, avskrives tilsvarende etter en gjennomsnittlig avskrivningssats. Påløpte kostnader til egne investeringsarbeider i konsernet balanseføres som anlegg under utførelse. Byggelånsrenter på større investeringer blir beregnet og balanseført. Vannfallrettigheter og rettigheter til å overta kraftverk som hjemfaller, er balanseført til kost og avskrives ikke. Kraftverk som hjemfaller i fremtiden, vil bli avskrevet fra overtagelsestidspunktet.

Anleggsaksjer og -andeler. Alle langsiktige investeringer behandles til kostmetoden i selskapsregnskapet. Mottatt utbytte behandles som finansinntekt.

Lagerbeholdning/reservedeler. Innkjøpte standardvarer og reservedeler knyttet til drift av kraftverk klassifiseres som omløpsmidler, og vurderes til laveste verdis prin-

sipp. Reservedeler som ikke har karakter av standardvare, og som er knyttet til særskilte anleggsmidler eller grupper av anleggsmidler, balanseføres og avskrives over anleggsmidlenes levetider.

Magasinbeholdninger. Magasinert vann beholdningsføres ikke. Opplysninger om mengde vann i magasinene er gitt i note. Kjøp av vann balanseføres frem til produksjonstidspunktet.

Fordringer. Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Aksjer, obligasjoner, sertifikater o.l. Aksjer, klassifisert som omløpsmidler, og obligasjoner, sertifikater o.l. klassifisert som omløpsmidler, er for hver av gruppene vurdert til laveste verdis prinsipp på porteføljebasis.

Valuta

Pengeposter i valuta omregnes til balanse dagens kurs. Forpliktelser i valuta som er etablert med sikte på å sikre eiendeler eller fremtidige inntekter i samme valuta, regnskapsføres til kursen på opptakstidspunktet. Gjeld i konsernregnskapet som sikrer eiendeler som er omregnet til dagskurs, omregnes også til dagskurs. Omregningsdifferanser føres direkte mot egenkapitalen.

Prinsipper for kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstilling er utarbeidet med basis i den indirekte metoden. Dette innebærer at man i oppstillingen tar utgangspunkt i foretakets årsresultat for å kunne presentere kontantstrømmer tilført fra henholdsvis ordinær drift, investeringsvirksomheten og finansieringsvirksomheten.

Noter til regnskapet

NOTE 1 VIKTIGE ENKELTHENDELSE

2003

Salg av virksomhet

Statkraft SF gikk med virkning fra september 2003 ut av forretningsområdet konsulentvirksomhet gjennom salg av rundt 92 % av aksjene i Statkraft Grøner AS til svenske SWECO AB. Selskapet hadde en balanseført verdi i konsernet på 64 millioner kroner og ble solgt med en begrenset regnskapsmessig gevinst.

Ny kapital

I desember 2003 ble Statkraft tilført 4 milliarder kroner i ny egenkapital gjennom en stortingsvedtatt kapitalforhøyelse.

2002

Oppkjøp

Statkraft kjøpte i 2002 100 % av aksjene i Trondheim Energiverk AS for 4338 millioner kroner og 45,5 % av aksjene i Agder Energi AS for 4487 millioner kroner. I tillegg økte Statkraft sin eierandel i Bergenshalvøens kommunale kraftselskap (BKK) fra 26 til 49,9 %, og eierandelen i det svenske selskapet Sydkraft økte fra 35,7 til 44,6 %. Statkraft betalte henholdsvis 3224 og 3451 millioner kroner for de økte eierandelene.

Annet

Statkraft og det statlige investeringselskapet Norfund etablerte selskapet Statkraft Norfund Power Invest AS med like eierandeler.

2001

Oppkjøp

Statkraft kjøpte i løpet av året ytterligere aksjer i Hedmark Energi AS, Skagerak Energi AS, Sydkraft AB og Nordic Hydropower AB.

Annet

Statkraft SF inntekstførte 1995 millioner kroner som følge av at E.ON terminerte en langsiktig kraftutvekslingsavtale. Videre bevilget Stortinget 457 millioner kroner for tap knyttet til at utbyggingen av Beiar, Bjellåga og Melfjord ble stanset.

NOTE 2 SEGMENTINFORMASJON

Statkraftkonsernet hadde følgende resultat tall innenfor de viktigste virksomhetsområdene. Konsulentvirksomhet er inkludert i annet. Det henvises til side 20 i årsrapporten for nærmere omtale av virksomhetsområdene.

Tall for Statkraft konsern 2003

Beløp i mill. kroner	Produksjon og sikringshandel						Konsern-funksjon og eliminerings
	Konsern	Trading	Nett	Sluttbruker	Annet		
Brutto driftsinntekter	12 120	9 944	575	1 364	574	497	-835
Driftsresultat	6 264	5 964	101	167	37	51	-55
Resultatandel tilknyttede selskaper	1 114	520	30	486	79	106	-106
Netto finans	-2 625	-2 161	-11	-329	-16	-70	-39
Resultat før skatt	4 754	4 328	120	327	102	86	-209
Årsresultat 2003	2 867	2 530	76	305	88	66	-197
Herav minoritetsinteresser	125	112	-	12	4	-1	-2
Årsresultat 2002	2 478	2 133	253	414	-89	-13	-220
Årsresultat 2001	4 342	3 508	526	294	-66	9	71

Konsernets driftsinntekter genereres i all vesentlighet i Norge.

NOTE 3 KRAFTSALG

Statkraft optimaliserer sin kraftproduksjon ut fra en vurdering av verdien av tilgjengelig vann mot faktisk og forventet fremtidig spotpris. Dette gjøres uavhengig av inngåtte kontrakter. Dersom Statkraft har fysiske leveringsforpliktelser som avviker fra den faktiske produksjonen, kjøpes eller selges differansen i spotmarkedet. Nødvendige spotkjøp regnskapsføres som en korreksjon mot kraftsalg. Fysiske og finansielle kontrakter benyttes for å sikre den underliggende produksjonen i form av inngåelse av salgs- eller kjøpsposisjoner. Salgsposisjoner inngås for å sikre prisen på en nærmere fastsatt andel av fremtidig planlagt produksjon. Kjøpsposisjoner inngås for å justere sikringsnivået dersom forutsetningene endres og det viser seg at Statkraft har en for høyt sikret posisjon. Alle kontrakter føres som en justering av den underliggende inntekten fra produksjonen basert på marginen mellom kontraktspris og spotpris (systempris for finansielle kontrakter).

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
9 932	8 766	6 236	Produksjon til spotpriser	11 645	10 111	6 473
-3 917	-2 128	-1 622	Avvik fra spotpris på stortingsbestemte kontrakter ¹⁾	-4 234	-2 296	-1 622
1 416	-539	782	Resultat fra kommersielle kontrakter	1 034	-767	722
299	324	1 021	Øvrige netto inntekter kraftsalg ²⁾	879	932	1 465
7 730	6 423	6 417	Sum	9 324	7 979	7 038

¹⁾ Industrikontrakter til priser fastsatt av Stortinget, samt konsesjonskraft til kommuner. I 2003 var prisen på denne kraften henholdsvis 11 og 7 øre/kWh. Industrikontraktene løper gradvis ut frem til 2011.

²⁾ Inkluderer gevinst/tap på trading, margin ved produksjonsoptimalisering, utvekslingskontrakter med utlandet og konsesjonskraft fremmedverk.

Tall i TWh	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Industriavtaler	17,3	14,3	13,1	10,9	9,1	8,7	8,8	1,1	0
Konsesjonsavtaler	2,3	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2
Sum faste salgavtaler	19,6	16,7	15,4	13,2	11,4	11	11,1	3,3	2,2

Som følge av avtaler om foregrepet hjemfall inngått i perioden 1957 til 1966 har Statkraft SF eierskapet til kraftverkene Saudefaldene, Tyssefaldene, Bjølvo, Høyanger og Svelgen. Bjølvo og Høyanger drives av Statkraft. De øvrige er utleid på stortingsbestemte vilkår i samsvar med St.prp. nr. 52 (1998–99). I 2003 og frem til 2006 gjelder dette Saudefaldene, Tyssefaldene og Svelgen. Kraftverkene Tysso II og Sauda IV hjemfaller til Statkraft i henholdsvis 2007 og 2010 med middelproduksjon og utleid volum på til sammen 1,1 TWh. Fra 2011 vil Statkraft få tilbake disposisjonsretten til flere av kraftverkene i Tyssefaldene, mens de øvrige kraftverkene er utleid frem til 2030.

Tall i TWh	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011–2030
Utleid volum	1,7	1,7	1,7	2,6	2,6	2,6	2,8	2,2

I tillegg har Statkraft andre fysiske kontraktsforpliktelser av varierende varighet både til innenlandske og utenlandske kunder. Statkraft har ingen langsiktige fysiske kjøpsforpliktelser av vesentlig betydning. Det omsatte energivolumet gjelder i sin helhet det nordiske hjemmemarkedet.

NOTE 4 MAGASINBEHOLDNING OG PRODUKSJON

Tall i TWh	Magasinbeholdning pr 31.12.			Maksimal kapasitet	Produksjon ¹⁾			
	2003	2002	2001		2003	2002	2001	Middel
Statkraft SF	18,4	18,8	26,5	33,9	32,5	40,4	33,3	33,6
Konsern	21,9	21,7	29,1	39,6	39,3	48,8	35,1	41,7

¹⁾ Etter tap

I et normalår vil magasinbeholdningen variere omkring en middelbeholdning med -11 TWh ved et minimum i april og +5 TWh ved et maksimalnivå i oktober. Tilsiaget har i 2003 vært tilnærmet normalt. Til tross for lave magasinnivåer ved inngangen av året har produksjonen blitt opprettholdt av de høye prisene. Dette har medført en svak reduksjon av magasinnivået gjennom året.

NOTE 5 ANDRE DRIFTSINNTÆKTER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
249	249	245	Inntekter ved utleie av kraftverk	215	315	245
-	-13	120	Netto inntekter fra nettvirksomhet	1263	1 285	306
-	-	-	Inntekter fra sluttbrukervirksomhet	574	430	-
-	-	-	Inntekter fra fjernvarmevirksomhet	184	177	-
114	83	47	Øvrige leieinntekter og salg av tjenester	525	523	337
54	208	16	Gevinst ved salg av anleggsmidler	35	180	16
-	-	2 452	Erstatninger	-	-	2 452
417	527	2 880	Sum	2 796	2 910	3 356

Negativ inntekt ved utleie av overføringsanlegg for Statkraft SF skyldes restoppgjør knyttet til tidligere år.

Statkraft SF solgte 1. januar 2002 alle sine sentralnettanlegg. Dette medførte en gevinst ved salg av anleggsmidler på 180 millioner kroner. Statkraft SF driver etter dette ikke lenger med nettvirksomhet. Inntektsramme og nettkapital er overdratt til nye eiere. Det gis derfor ikke lenger opplysninger om monopolvirksomhet i regnskapet til Statkraft SF.

NOTE 6 LØNN OG ANDRE PERSONALKOSTNADER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
400	343	357	Lønn	1 047	900	577
70	65	56	Folketrygdavgift	156	145	87
143	66	20	Pensjonskostnader	288	178	48
-	2	1	Andre ytelser	45	155	29
613	476	434	Sum	1 536	1 379	741

Lønn til konsernsjef utgjør 2 200 000 kroner for 2003. Årets pensjonskostnad utgjør 1 957 494 kroner og andre ytelser 163 590 kroner.

Medlemmene av konsernledelsen har pensjonsalder 65 år med rett til 66 % av årslønnen. I perioden mellom 60 og 65 år har medlemmene av konsernledelsen avtaler som innebærer en gjensidig rett til nedtrapping av arbeidsoppgaver og arbeidsvederlag. Medlemmene i konsernledelsen, med unntak av konsernsjef, har rett til en årlig bonus på inntil 200 000 kroner. Bonusen utbetales basert på oppnåelse av individuelt fastsatte mål. Konsernsjef og konsernledelsen har ikke vederlagsordninger ved opphør utover det som er omtalt ovenfor. Det eksisterer heller ingen lån eller sikkerhetsstillelser.

Styret har ikke avtaler om annet vederlag enn styrehonorar, og det er heller ikke ytt lån eller stilt sikkerhet til fordel for medlemmer av styret. Honorar til styrets medlemmer har vært 1 177 500 kroner, herav 210 000 kroner til styrets leder.

Gjennomsnittlig antall årsverk i 2003 var for konsernet 2211 og for morselskapet 807.

NOTE 7 PENSJONSFORHOLD

Kollektive pensjonsordninger i konsernet

Konsernet har kollektive pensjonsordninger for sine ansatte som tilsvarer ytelser etter lov om Statens Pensjonskasse. Ytelserne er alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon. Ordningene dekker ytelser av pensjonsgrunnlag opp til 12 G på 66 % av grunnlag ved full opptjening. Pensjonsytelsene samordnes med folketrygdens ytelser. Alle ordningene har medlemskap i overføringsavtalen. Forøvrig har alle selskapene avtalefestet førtidspensjonsordning (AFP) fra 62 år.

Statkraft SF har kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i Statens Pensjonskasse. Ordningen i Statens Pensjonskasse er ikke fondsbasert, og utbetalingen av pensjonene er garantert av staten (pensjonsloven §1). Det simuleres derfor en forvaltning av fondsmidler («fiktive fond») som om midlene var plassert i langsiktige statsobligasjoner. I simuleringen legges det til grunn at obligasjonene holdes til utløpstidspunkt. Pensjonsmidlene verdsettes derfor til regnskapsført verdi.

Trondheim Energiverk hadde til og med 31.12.2003 kollektiv pensjonsordning gjennom Trondheim kommunale pensjonskasse. Fra og med 1.1.2004 er denne pensjonsordningen overført til Statens Pensjonskasse.

Skagerak Energi har kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i egen pensjonskasse.

Andre ordninger

Statkrafts pensjonskasse

I tillegg til statens pensjonskasse hadde Statkraft SF supplerende ordning i egen pensjonskasse hvor alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon ble gitt med 44 % av pensjonsgrunnlaget i intervallet 8G–12G. Ordningen opphørte 1.5.2000, og de ansattes ytelser er omgjort til fri-poliser. Ordningen dekker også etterlattepensjon utover Statens Pensjonskasses ytelser for ansatte med pensjonsansiennitet etter 1976, men er lukket for ansatte etter 1.7.2002.

Udekkede pensjonsforpliktelser

Statkraft SF har i tillegg til de ovenfor nevnte ordningene også inngått pensjonsavtaler som gir alle ansatte med pensjonsgrunnlag over 12G alders- og uførepensjon på 66 % av overskytende 12G. For åtte ledere gir ordningen også etterlatte- og barnepensjon. Disse pensjonene dekkes over driften.

Investeringsoversikt pensjonsmidler

I tabellen nedenfor følger beskrivelse av investeringsstrategi og avkastning i 2003 for midler i de ulike pensjonsordningene i konsernet.

Portefølje	Andel	Beskrivelse investeringsstrategi	Avkastning 2003
Statens Pensjonskasse	32 %	Fiktivt fond som forrentes i henhold til lik avkastning på 10 års statsobligasjoner på investeringstidspunktet	6,6 %*
Statkrafts pensjonskasse	8 %	Rentebærende norske papirer gjennom eksterne forvaltere	11,5 %
Skageraks pensjonskasse	41 %	Diversifisert portefølje av norske og utenlandske rentebærende papirer, pantelån, aksjer (maks. 19 %) og hedgefond (maks. 7 %) gjennom eksterne forvaltere	10,7 %
Trondheim kommunale pensjonskasse på vegne av Trondheim Energiverk	19 %	Rentebærende norske og utenlandske papirer og aksjer (maks. 10 %), samt utlån til medlemmer	12 %*
Sum	100 %		

* Estimat

Forutsetninger

Ved beregning av årets netto pensjonskostnad og netto pensjonsmidler (forpliktelse) er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	2003	2002	2001
Årlig diskonteringsrente	5,5 %	6,0 %	6,0 %
Lønnsregulering	3,3 %	3–4 %	3,3 %
Regulering av løpende pensjoner	2,9 %	2,9 %	2,9 %
Regulering av folketrygdens grunnbeløp	2,9 %	2,9 %	2,9 %
Forventet frivillig avgang			
• Opptil 45 år	2,5 %	2,5 %	2,5 %
• Mellom 45 og 60 år	0,5 %	0,5 %	0,5 %
• Over 60 år	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Forventet avkastning	6,5 %	7,0 %	7,0 %
Inflasjonsrate	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Uttakstilbøyelighet AFP	20–50 %	20–25 %	20–25 %

Sammenstilling av periodens pensjonskostnad

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
39	30	22	Nåverdi av opptjente pensjonsrettigheter i året	83	141	49
37	32	26	Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	102	76	66
76	62	48	Årets brutto pensjonskostnad	185	217	115
-34	-32	-26	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-87	-78	-67
89	1	-	Resultatført virkning av estimatendringer	179	3	-
11	35	-2	Resultatført virkning av planendringer	11	36	-
142	66	20	Årets netto pensjonskostnad	288	178	48

Avstemming av pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
750	555	480	Pensjonsforpliktelser brutto	1 921	1 456	1 204
582	499	456	Pensjonsmidler i pensjonskassene	1 478	1 240	1 095
-168	-56	-24	Netto pensjonsforpliktelser	-443	-216	-109
65	54	15	Ikke amortiserte estimatavvik	182	117	70
20	-	35	Ikke resultatført planendring	20	22	41
-12	-3	-2	Arbeidsgiveravgift	-34	-15	-15
-95	-5	24	Netto balanseførte pensjonsforpliktelser	-275	-92	-13
-139	-46	-20	Forpliktelse pensjoner over drift – usikrede ordninger	-356	-258	-123
44	41	44	Pensjonsmidler – sikrede ordninger	81	166	110

Vi gjør oppmerksom på at balanseførte forpliktelser ikke er juridisk bindende for Statkraft.

NOTE 8 ERSTATNINGER OG KONSESJONSAVGIFTER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
210	201	213	Konsesjonsavgifter	248	236	221
74	56	49	Erstatninger	85	67	50
284	257	262	Sum	334	303	271

Konsesjonsavgifter prisjusteres med konsumprisindeksen ved første årsskifte fem år etter at konsesjonen ble gitt og deretter hvert femte år. Årlige og varige erstatningsutbetalinger til kompensasjon for skade eller ulempe som er påført ved vannkraftutbygginger, prisjusteres etter samme regler som for konsesjonsavgifter. Nåverdien av løpende, og varige konsesjons- og erstatningsforpliktelser knyttet til kraftanleggene er beregnet til henholdsvis 3000 millioner kroner og 439 millioner kroner diskontert med en rente på 7 % i henhold til forskrift om justering av konsesjonsavgifter, årlige erstatninger og fond m.v.

NOTE 9 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
37	44	30	Materialer	118	97	43
400	472	399	Fremmedytelser	606	663	442
98	96	91	Kostnader utleide kraftverk	98	95	42
69	59	65	Kostnader kraftverk drevet av andre	135	128	75
-	-	72	Nedskrivning anleggsmidler	11	-	91
488	265	172	Øvrige driftskostnader	745	418	327
1 092	936	829	Sum	1 713	1 401	1 020

Honorarer til konsernrevisor fordeler seg som følger for 2003 (i hele kroner):

	Statkraft SF	Datter-selskaper	Konsern
Revisjonshonorar	940 000	1 955 250	2 895 250
Revisjonsrelatert bistand	382 058	745 025	1 127 083
Skatterådgivning	1 122 492	345 550	1 468 042
Operasjonell revisjon ¹⁾	2 343 424	-	2 343 424
Annen bistand	84 550	1 167 425	1 251 975
Sum	4 872 524	4 213 250	9 085 774

¹⁾ Bistand fra revisor regnskapsføres i den perioden faktura mottas. For operasjonell revisjon er det for 2003 inkludert 1 424 000 kroner som gjelder arbeid utført i 2002.

NOTE 10 FINANSINTEKTER OG -KOSTNADER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
1 890	1 479	935	Renteinntekter fra foretak i samme konsern	-	-	-
314	381	441	Renteinntekter	396	487	237
86	48	66	Andre finansinntekter	78	48	413
2 290	1 908	1 442	Sum	474	535	650

Finanskostnader

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
-	-39	-	Rentekostnader til foretak i samme konsern	-	-	-
-2 646	-2 115	-1 704	Rentekostnader	-2 949	-2 637	-1 805
-86	-67	-57	Andre finanskostnader	-149	-146	-55
-2 732	-2 221	-1 761	Sum	-3 098	-2 783	-1 860

NOTE 11 SKATTER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
466	470	455	Naturressursskatt	581	580	478
280	270	266	Eiendomsskatter	348	334	279
-4	-1	-1	Tilbakebetalt/-ført skatt for tidligere år	-4	-1	-1
742	739	720	Overskuddsuavhengig skatt	925	913	756
1 067	901	1 552	Overskuddsskatt	944	602	1 503
-615	-570	-1 507	Utlignet overskuddsskatt ¹⁾	-787	-510	-1 385
149	100	1 052	Fremført/tilbakeført ²⁾	206	-70	924
334	339	222	Grunnrenteskatt	445	386	229
-30	-37	14	Endring vedr. tidligere år/omarbeiding	-30	-40	82
905	733	1 333	Overskuddsavhengig skatt	778	368	1 353
1 647	1 472	2 053	Betalbar skatt ³⁾	1 703	1 281	2 109
-145	85	57	Endring utsatt skatt	-8	339	118
192	-	-	Korreksjonsskatt ⁴⁾	192	-	-
1 694	1 557	2 110	Skattekostnad	1 887	1 620	2 227
37 %	42 %	35 %	Effektiv skattesats ⁵⁾	40 %	40 %	34 %

¹⁾ Overskuddsskatt til staten utlignes mot betalt naturressursskatt.

²⁾ Dersom naturressursskatt ikke fullt ut kan samordnes med overskuddsskatten, kan den overskytende delen av naturressursskatten fremføres med renter og benyttes i utligning av overskuddsskatt senere år.

³⁾ For Statkraft SF er betalbar skatt oppgitt for effekten av konsernbidrag.

⁴⁾ Beregnet korreksjonsskatt har sin bakgrunn i at summen av utbytte til Staten og avgitte konsernbidrag overstiger alminnelig inntekt.

⁵⁾ Skattekostnad/resultat før skattekostnad.

Nedenfor er det vist hvordan man kommer fra regnskapsmessig resultat til skattegrunnlag for beregning av overskuddsskatt.

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
4 554	3 687	5 994	Resultat før skattekostnad	4 754	4 098	6 569
-415	-269	-268	Permanente forskjeller	-78	-765	-452
-	-	-	Permanente forskjeller ført mot egenkapitalen	-	-456	-
-312	-184	-178	Endring av midlertidige forskjeller	173	-597	-455
3 827	3 234	5 547	Årets skattegrunnlag	4 849	2 279	5 663
28 %	28 %	28 %	Skattesats	28/40 %	28/35 %	28/35 %
1 071	906	1 553	Beregnet overskuddsskatt	1 151	668	1 601
-4	-4	-1	Godtgjørelses-/kredittfradrag	-207	-66	-98
1 067	902	1 552	Overskuddsskatt før utligning	944	602	1 503
-615	-570	-1 507	Utligning naturressurskatt	-787	-510	-1 385
452	332	45	Overskuddsskatt etter utligning	157	92	118

Nedenfor er det gitt en spesifikasjon av midlertidige forskjeller og fremførbart underskudd, samt beregning av utsatt skattefordel, jf. note 14. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynliggjort at den vil bli utnyttet. I utsatt skattefordel knyttet til driftsmidler er det inkludert midlertidige forskjeller i både overskuddsbeskatningen og grunnrentebeskatningen. Netto utsatt skattefordel som er presentert som en immateriell eiendel, gjelder selskap som etter skattereglene behandles som en skatteenhet. Endring utsatt skatt / utsatt skattefordel i konsernet fra 2001 til 2002 samsvarer ikke med endring i midlertidige forskjeller grunnet utsatt skatt i oppkjøpte selskaper.

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
-346	-413	-202	Omløpsmidler/kortsiktig gjeld	-647	-530	-265
-1 334	-1 444	-1 838	Anleggsmidler	-1 184	-1 377	-2 398
-	-	-	Fremførbare underskudd/godtgjørelse	-37	-76	-433
-1 680	-1 856	-2 040	Sum midlertidige forskjeller og fremførbare underskudd	-1 868	-1 983	-3 096
-470	-519	-571	Utsatt skattefordel	-524	-564	-867
-577	72	20	Midl. forskjeller grunnrentebeskatning	-577	386	20
-116	14	4	Utsatt skatt på midl. forskjeller grunnrenteskatt	-116	35	4
-248	-184	-207	Fremførbar negativ grunnrenteskatt	-248	-184	-207
-364	-170	-203	Utsatt skattefordel grunnrentebeskatning	-364	-149	-203
-834	-689	-774	Total utsatt skattefordel	-888	-713	-1 070
28/20 %	28/20 %	28/20 %	Anvendt skattesats	40/28/20 %	40/28/20 %	28/20 %

Nedenfor er det gitt en spesifikasjon av midlertidige forskjeller og utsatt skatt i konsernet som ikke er utlignet mot utsatt skattefordel, jf. note 22. For konsernet presenteres utsatt skattefordel og utsatt skatt knyttet til ulike skattesubjekter/regimer hver for seg. Det er beregnet utsatt skatt på resultatandeler fra utenlandske tilknyttede selskaper.

Konsern			
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner
1 438	1 024	1 129	Resultatandeler
6 724	6 755	3 882	Merverdier oppkjøpte selskaper
8 162	7 779	5 011	Sum midlertidige forskjeller
2 285	2 178	1 403	Utsatt skatt
1 100	637	461	Midl. forskjeller grunnrentebeskatning
182	127	75	Utsatt skatt på midl. forskjeller grunnrenteskatt
-48	-62	-33	Fremførbar grunnrenteskatt
134	65	42	Utsatt skatt grunnrentebeskatning
2 419	2 243	1 445	Total utsatt skatt
28/20 %	28/20 %	28/16 %	Anvendt skattesats

NOTE 12 ANDELER AV RESULTATPOSTER VEDRØRENDE EIERANDELER I KRAFTVERK DREVET AV ANDRE

I kraftselskaper hvor Statkraft SF har eierandeler uten driftsansvar, jf. note 15, tar foretaket ut for eget salg en andel av vedkommende selskaps kraftproduksjon som tilsvare eierandelen. Denne kraften inngår som en del av ordinært kraftsalg på lik linje med kraft som produseres i egendrevne verk. Unntatt er pålagt salg av konsesjonskraft som ivaretas av vedkommende kraftselskap, og hvor salgsinntekten fordeles til eierne.

Ved slikt eierfellesskap fordeles vedkommende kraftselskaps driftskostnader og driftsinntekter knyttet til salg av konsesjonskraft m.v. på eierne gjennom løpende avregning. Nedenfor følger en oversikt over Statkraft SFs andel av resultatposter i disse kraftselskapene. Beregnet inntekt fremkommer som Statkrafts faktiske uttak av kraft fra eierandelene, multiplisert med gjennomsnittlig pris for salgbar produksjon, samt Statkrafts andel av konsesjonskraftinntektene.

Beløp i mill. kroner	Statkraft SF		
	2003	2002	2001
Beregnet inntekt	903	759	673
Andre driftsinntekter	10	10	10
Overføringskostnader	-55	-52	-52
Netto driftsinntekter	858	717	631
Erstatninger og konsesjonsavgifter	23	23	22
Andre driftskostnader	90	85	84
Ordinære avskrivninger	80	80	80
Driftskostnader	193	188	186
Beregnet resultat før skatt og finans	665	529	445

NOTE 13 PROFORMATALL FOR KONSERNET

Beløp i mill. kroner	Konsern		
	2003	2002	2001
Driftsinntekter	12 120	10 889	12 066
Driftsresultat	6 264	5 476	7 217
Resultat før skatt	4 754	4 098	6 270
Resultat etter skatt	2 867	2 478	3 962
Herav minoritetsinteresser	125	171	106

Proformattall for 2001 er utarbeidet for å vise effekten dersom oppkjøpene av datterselskapene Skagerak Energi og Trondheim Energiverk fant sted per 1. januar 2001.

Det er foretatt justeringer for resultatførte resultatandeler knyttet til Skagerak Energi i periodene før konsernetableringstidspunktet. Videre er det hensyntatt årlige merverdiavskrivninger slik disse er beregnet på oppkjøpstidspunktet. Resultatet er justert for kalkulatorisk rente (7 %) knyttet til finansieringen av kjøpet.

Proformattallene er ikke revidert.

NOTE 14 IMMATERIELLE EIENDELER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
1 431	1 419	1 418	Konsesjoner, fallrettighet mv.	2 093	2 039	2 063
834	689	774	Utsatt skattefordel	887	713	1 070
-	-	-	Goodwill	267	245	253
2 265	2 108	2 192	Sum	3 247	2 997	3 386

Beløp i mill. kroner	Rettigheter	Goodwill	Sum
Konsern			
Anskaffelseskost 01.01.03	2 123	338	2 461
Tilgang 2003	43	44	87
Avgang 2003	-	-	-
Akk. avskrivning 31.12.03	73	115	188
Balanseført verdi 31.12.03	2 093	267	2 360
Årets ordinære avskrivning	22	23	45
Statkraft SF			
Anskaffelseskost 01.01.03	1 476	-	1 476
Tilgang 2003	24	-	24
Avgang 2003	-	-	-
Akk. avskrivning 31.12.03	69	-	69
Balanseført verdi 31.12.03	1 431	-	1 431
Årets ordinære avskrivning	21	-	21
Antatt økonomisk levetid	7 år til uendelig	5–25 år	

Utsatt skattefordel er nærmere omtalt i note 11.

NOTE 15 VARIGE DRIFTSMIDLER

Beløp i mill. kroner	Regu- lerings- anlegg	Turbiner, genera- torer, mv.	Nettanlegg	Andeler i kraftverk drevet av andre	Fjellrom, bygg, vei, bru og kaianlegg	Anlegg under utførelse	Annet	Sum
Konsern								
Anskaffelseskost 01.01.03	22 742	16 996	7 259	3 565	6 100	745	2 235	59 642
Tilgang 2003	246	296	310	8	172	344	353	1 729
Avgang 2003	-	20	108	-	29	607	267	1 031
Balanseførte byggelånsrenter	-	-	-	-	-	40	-	40
Valutaeffekter	-	-	-	-	-22	-	-	-22
Akk. av-/nedskr. 31.12.03	3 888	6 400	3 023	822	1 301	-	1 100	16 534
Balanseført verdi 31.12.03	19 100	10 872	4 438	2 751	4 920	522	1 221	43 824
Årets ordinære avskrivning	259	401	250	92	116	-	184	1 302

Beløp i mill. kroner	Regu- lerings- anlegg	Turbiner, genera- torer, mv.	Nettanlegg	Andeler i kraftverk drevet av andre	Fjellrom, bygg, vei, bru og kaianlegg	Anlegg under utførelse	Annet	Sum
Statkraft SF								
Anskaffelseskost 01.01.03	15 991	6 022	-	2 801	4 660	619	908	31 001
Tilgang 2003	246	78	-	4	167	152	218	865
Avgang 2003	-	-	-	-	4	520	150	674
Balanseførte byggelånsrenter	-	-	-	-	-	40	-	40
Akk. av-/nedskr. 31.12.03	3 497	2 724	-	792	1 080	-	482	8 575
Balanseført verdi 31.12.03	12 740	3 376	-	2 013	3 743	291	494	22 657
Årets ordinære avskrivning	228	145	-	61	67	-	99	600
Avskrivningstid	30–60 år	15–30 år	25–30 år	5–50 år	50–60 år		3–40 år	

I forbindelse med samordning av avskrivningstider innen konsernet er det foretatt en fornyet vurdering av økonomiske levetider for de ulike anleggsmidlene. Dette har medført reduserte årlige avskrivninger som for 2003 utgjør cirka 170 millioner kroner for Statkraft SF og cirka 154 millioner kroner for konsernet. De nye avskrivningstidene er som følger:

	Avskrivningstid	Avskrivningstid
Fallrettigheter	evig	Nettanlegg
Damanlegg		- transformator
- fyllingsdammer, betongdammer	75	- apparatanlegg, høyspent
- øvrige dammer	30	Bygninger (adm. mv.)
Tunnelsystemer	75	Øvrige faste anlegg
Maskintekniske installasjoner		- varige
- rørgater	40	- mindre varige
- aggregater (turbin, ventil)	40	Diverse løsøre
- øvrige maskintekniske anlegg	15	Tomter
Fjellrom	75	Kontor- og datautstyr
Veier, broer og kaier	75	Inventar og utstyr
Elektrotekniske anlegg		Transportmidler
- transformator/generator	40	Anleggsmaskiner
- apparatanlegg (høyspent)	35	Småbåter
- kontrollanlegg	15	Goodwill
- driftssentral	15	individuell vurdering
- samband	10	

Kraftverk mv. hvor det er delt eierskap med andre, eller hvor fylkeskommuner mv. har rettigheter til å ta ut og disponere en andel av kraftproduksjonen mot kostnadsdekning, er ført opp etter fradrag for verdien av de andres rettigheter beregnet som deres relative andel av uttak av kraft.

Fylkeskommuner og offentlig eide energiselskaper har følgende rettigheter til uttak av kraft i kraftanlegg som drives av Statkraft SF:

Kraftverk	Andres andeler
Eidfjord	35,00 %
Følgefonn	14,94 %
Grytten	12,00 %
Kobbelv	17,50 %
Leirdøla	35,00 %
Svartisen	30,00 %
Svorka	50,00 %
Ulla-Førre	28,00 %
Vikfalli	12,00 %

Statkraft SF har følgende eierandeler i kraftselskaper som drives av andre:

Beløp i mill. kroner	Eierandel	Andel varige driftsmidler
Aurlandsverkene	7,00 %	372
Kraftverkene i Øvre Namsen ¹⁾	50,00 %	255
Mørkfoss-Solbergfoss	33,33 %	62
Røldal-Suldal Kraft AS ²⁾	8,74 %	-
I/S Sira-Kvina kraftselskap	32,10 %	1 323
Tyssefaldene	20,29 %	1
Sum		2 013

¹⁾ Statkrafts eierandel i Kraftverkene i Øvre Namsen er solgt i 2004. Se note 29.

²⁾ Statkraft SF eier 8,74 % av aksjene i Røldal-Suldal Kraft AS, som igjen eier 54,79 % i kraftverket IS Røldal-Suldal Kraft. Statkrafts indirekte eierandel i interessentskapet er dermed 4,79 %.

NOTE 16 EIERANDELER I DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER

Aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper er behandlet etter kostmetoden i selskapsregnskapet.

Aksjer eid av morselskapet

Beløp i mill. kroner	Forretningskontor	Eier- og stemmeandel	Balansført verdi
Datterselskaper			
Statkraft Holding AS	Oslo	100 %	13 951
Statkraft Energy Enterprise AS	Oslo	100 %	3 738
Statkraft Energy Europe AS	Oslo	100 %	699
Finnmark Energiverk AS	Alta	100 %	343
Nordic Hydropower AB	Stockholm	100 %	166
Himal Power Limited	Katmandu	51 %	119
Statkraft Vind AS	Oslo	100 %	365
Statkraft Forsikring AS	Oslo	100 %	30
Empresa de Generacion Electrica Cheves SA	Peru	100 %	20
Tilknyttede selskaper			
Statkraft Norfund Power Invest AS	Oslo	50 %	500
Andre			2
Sum			19 933

Aksjer i konsoliderte datterselskaper eid av øvrige konsernselskaper

Navn	Forretningskontor	Morselskap	Eier- og stemmeandel
Statkraft Invest AB	Malmö	Statkraft Energy Enterprise AS	100 %
Statkraft Markets AB	Stockholm	Statkraft Energy Europe AS	100 %
Statkraft Markets GmbH	Düsseldorf	Statkraft Energy Europe AS	100 %
Skagerak Energi AS	Porsgrunn	Statkraft Holding AS	66,62 %
Trondheim Energiverk AS	Trondheim	Statkraft Holding AS	100 %
Smøla Vind AS	Oslo	Statkraft Vind AS	100 %
Smøla Vind 2 AS	Oslo	Statkraft Vind AS	100 %
Hitra Vind AS	Oslo	Statkraft Vind AS	100 %
Statkraft Markets Austria GmbH	Wien	Statkraft Markets GmbH	100 %
Statkraft Markets BV	Amsterdam	Statkraft Markets GmbH	100 %
Enita AS	Trondheim	Trondheim Energiverk AS	66 %
Trondheim Energiverk Fjernvarme AS	Trondheim	Trondheim Energiverk AS	100 %
Trondheim Energiverk Kraft AS	Trondheim	Trondheim Energiverk AS	100 %
Trondheim Energiverk Kraftsalg AS	Trondheim	Trondheim Energiverk AS	100 %
Trondheim Energiverk Nett AS	Trondheim	Trondheim Energiverk AS	100 %
Skagerak Kraft AS	Porsgrunn	Skagerak Energi AS	100 %
Skagerak Nett AS	Sandefjord	Skagerak Energi AS	100 %
Telekraft AS	Porsgrunn	Skagerak Energi AS	100 %
Numedalsverkene AS	Porsgrunn	Skagerak Energi AS	100 %
Småkraft AS	Oslo	¹⁾	

¹⁾ Småkraft eies med 16,67 % hver av Statkraft Holding, Skagerak Energi og Trondheim Energiverk. Gjennom styresammensetning har Statkraft bestemmende innflytelse.

Aksjer i tilknyttede selskaper

Aksjer i tilknyttede selskaper av vesentlig størrelse er behandlet etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Dette gjelder følgende selskaper:

Navn	Forretningskontor	Eierandel	Stemmeandel
BKK	Bergen	49,9 %	49,9 %
Agder Energi AS	Kristiansand	45,5 %	45,5 %
Fjordkraft AS ¹⁾	Bergen	3,2 %	3,2 %
Theun Hinboun Power Company Ltd	Laos	20,0 %	20,0 %
Sydskraft AB ²⁾	Malmö	44,6 %	43,4 %
Baltic Cable AB ³⁾	Malmö	33,3 %	33,3 %
Statkraft Norfund Power Invest AS	Oslo	50,0 %	50,0 %
Istad AS	Molde	49,0 %	49,0 %
Barrow Offshore Wind Ltd	Storbritannia	37,5 %	37,5 %
HEAS ⁴⁾	Hamar	49,0 %	49,0 %
E-CO ⁴⁾	Oslo	20,0 %	20,0 %

¹⁾ Fjordkraft AS eies av Statkraft SF (3,15 %), BKK AS (48,85 %) og Skagerak Energi AS (48 %) i fellesskap, og er ansett å være en felleskontrollert virksomhet for Statkraft-konsernet. Selskapet er behandlet etter egenkapitalmetoden i konsernet.

²⁾ Statkraft har opsjon på å kunne selge sine andeler i Sydkraft til majoritetseieren E.ON innen 2007.

³⁾ Statkraft har med virkning fra 1.1.2004 kjøpt seg opp til 2/3 eierandel i Baltic Cable. Selskapet behandles som datterselskap fra denne dato.

⁴⁾ Eierandelene i HEAS og E-CO er behandlet etter kostmetoden og reklassifisert til øvrige finansielle anleggsmidler fra 1.1.2003 som følge av at man ikke lenger har betydelig innflytelse.

Beløp i mill. kroner	BKK	Agder	Fjordkraft	THPC	Sydskraft	Baltic Cable
Inngående balanse	5 852	4 491	344	268	13 884	195
Resultatandel	178	128	73	38	1 000	-
Merverdiavskrivninger	-18	-45	-29	-9	-182	3
Investering	-	38	-	-	-	-
Utbytte	-125	-182	-	-36	-355	-
Omregningsdifferanser	-	-	-	-8	2 146	32
Utgående balanse	5 887	4 430	388	253	16 493	230

Merverdi 31.12.03	2 451	2 740	259	234	5 421	-38
Herav fallrettigheter som ikke avskrives	1 818	333	-	-	1 729	-

Beløp i mill. kroner	SNPI	Istad	BOW	Andre ¹⁾	HEAS	E-CO	SUM
Inngående balanse	97	371	-	10	1 939	2 254	29 705
Resultatandel	-17	8	-1	-	-	-	1 407
Merverdiavskrivninger	-	-13	-	-	-	-	-293
Investering	400	-	24	-	-	-	462
Utbytte	-	-10	-	-	-34	-	-742
Omregningsdifferanser	-	-	-	-	-	-	2 170
Reklassifisering	-	-	-	-	-1 905	-2 254	-4 159
Utgående balanse	480	356	23	10	0	0	28 550

Merverdi 31.12.03	-	171	-	-	-	-	11 238
Herav fallrettigheter som ikke avskrives	-	-	-	-	-	-	3 880

¹⁾ Andre tilknyttede selskaper som er behandlet etter kostmetoden.

NOTE 17 ØVRIGE FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
569	999	629	Lån til tilknyttede selskaper	618	1 003	629
26 569	35 106	18 657	Lån til konsernselskaper	-	-	-
258	173	561	Obligasjoner og øvrige langsiktige fordringer	390	346	660
44	41	44	Pensjonsmidler	81	166	110
27	7	7	Andre aksjer og andeler	4 204	17	12
27 467	36 326	19 898	Sum	5 293	1 532	1 411

Andre aksjer og andeler inkluderer 49 % av Hedmark Energi Holding AS og 20 % av E-CO Vannkraft AS. Disse postene er reklassifisert fra investering i tilknyttede selskaper, da de ikke lenger behandles etter egenkapitalmetoden. Balanseført verdi er henholdsvis 1905 og 2254 millioner kroner.

NOTE 18 FORDRINGER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
227	1 890	427	Kundefordringer	966	2 960	1 012
280	266	268	Periodiserte inntekter mv.	1 228	889	405
1 260	3 931	161	Rentebærende bundne midler	1 260	3 931	161
179	698	1 708	Andre fordringer	400	1 461	2 105
930	1 024	535	Kortsiktige fordringer konsernselskap	-	-	-
2 876	7 809	3 099	Sum	3 854	9 241	3 683

Kundefordringer er ført opp etter fradrag for avsetning til tap. For Statkraft SF er avsetningen på 14 millioner kroner for 2003. Tilsvarende beløp for 2002 og 2001 var henholdsvis 14 millioner og 1 million kroner.

Rentebærende bundne midler er sikkerhetsstillelse for negativ markedsverdi av derivatkontrakter og innbetalinger på marginkonto hos Nord Pool.

NOTE 19 KORTSIKTIGE FINANSIELLE PLASSERINGER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
-	-	-	Rentefond	11	20	-
-	-	-	Aksjer og finansplasseringer	18	40	50
-	-	-	Obligasjoner	225	157	213
-	-	-	Sum	254	217	263

Obligasjoner per debitorkategori:

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
-	-	-	Forretnings-/sparebanker	54	36	74
-	-	-	Kredittforetak	15	7	10
-	-	-	Industri	12	28	18
-	-	-	Offentlig sektor	144	86	111
-	-	-	Sum	225	157	213

Alle obligasjoner er i norske kroner.

NOTE 20 LIKVIDE MIDLER

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
295	300	1 562	Sertifikater og gjeldsbrev	295	300	1 562
1 178	424	2 618	Kontanter og bankinnskudd	2 919	1 218	3 582
-	-	1 757	Utenlandske sertifikater	-	-	1 757
1 473	724	5 937	Sum	3 214	1 518	6 901

Bundne bankinnskudd vedrørende skattetrekk utgjorde 100 millioner kroner for konsernet og 23 millioner kroner for Statkraft SF. Depotkonti knyttet til kraftomsetning over børs utgjør 198 millioner kroner. Statkraftkonsernet har langsiktige kommitterte kredittlinjer på inntil 6850 millioner kroner, hvorav 450 millioner kroner er benyttet.

NOTE 21 EGENKAPITAL

Statkraft SF	Innskutt kapital	Opptjent kapital	Sum egenkapital
Beløp i mill. kroner			
Egenkapital per 31.12.00	19 250	1 528	20 778
Kapitalforhøyelse	6 000	-	6 000
Resultat 2001	-	3 884	3 884
Avsatt utbytte for 2001	-	-2 690	-2 690
Egenkapital per 31.12.01	25 250	2 722	27 972
Resultat 2002	-	2 130	2 130
Ekstraordinært utbytte for 2001	-	-950	-950
Avsatt utbytte for 2002	-	-2 192	-2 192
Prinsippendring	-	-47	-47
Egenkapital per 31.12.02	25 250	1 663	26 913
Kapitalforhøyelse	4 000	-	4 000
Resultat 2003	-	2 859	2 859
Avsatt utbytte for 2003	-	-2 605	-2 605
Egenkapital per 31.12.03	29 250	1 917	31 167

Konsern	Innskutt kapital	Opptjent kapital	Minoritets- interesse	Sum egenkapital
Beløp i mill. kroner				
Egenkapital per 31.12.00	19 250	2 412	80	21 742
Kapitalforhøyelse	6 000	-	-	6 000
Resultat 2001	-	4 272	70	4 342
Avsatt utbytte for 2001	-	-2 690	-77	-2 767
Endring som følge av oppkjøp	-	-386	3 503	3 117
Emisjon/salg til minoritet	-	-	122	122
Endring i omregningsdifferanse	-	-230	-	-230
Egenkapital per 31.12.01	25 250	3 378	3 698	32 326
Resultat 2002	-	2 307	171	2 478
Ekstraordinært utbytte for 2001	-	-950	-	-950
Avsatt utbytte for 2002	-	-2 192	-77	-2 269
Endring som følge av oppkjøp	-	-	20	20
Endring i omregningsdifferanse	-	-343	-	-343
Prinsippendring	-	-44	-	-44
Andre endringer i egenkapitalen ¹⁾	-	-336	-38	-374
Egenkapital per 31.12.02	25 250	1 820	3 774	30 844
Kapitalforhøyelse	4 000	-	-	4 000
Resultat 2003	-	2 742	125	2 867
Avsatt utbytte for 2003	-	-2 605	-164	-2 769
Endring i omregningsdifferanse	-	221	-11	210
Andre endringer i egenkapitalen ²⁾	-	-128	-	-128
Egenkapital per 31.12.03	29 250	2 050	3 724	35 024

¹⁾ Gjelder nettoeffekten av opptjente resultater, endringer i egenkapitalen og renter på vederlag i perioden mellom avtaletidspunktet og gjennomføringstidspunktet for kjøpet av aksjene i Agder Energi AS.

²⁾ Gjelder tilbakeføring av skatteeffekten av renter på vederlaget ved kjøpet av aksjene i Agder Energi AS.

NOTE 22 AVSETNING FOR FORPLIKTELSE

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
139	46	20	Pensjonsforpliktelser	356	258	123
-	-	-	Utsatt skatt	2 419	2 243	1 445
176	235	271	Andre avsetninger for forpliktelser	451	230	346
315	281	291	Sum	3 226	2 731	1 914

Pensjonsforpliktelser er nærmere omtalt i note 7, mens utsatt skatt er omtalt i note 11. Andre avsetninger for forpliktelser for 2003 inkluderer 199 millioner kroner i restruktureringsavsetninger i Skagerak og TEV.

NOTE 23 RENTEBÆRENDE LANGSIKTIG GJELD

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
34 544	41 297	21 902	Obligasjonslån	35 915	42 353	21 557
295	295	4 210	Gjeld til kredittinstitusjoner	1 965	2 331	4 101
2 841	4 409	4 873	Øvrig langsiktig gjeld	4 340	3 130	5 475
37 680	46 001	30 985	Sum	42 220	47 814	31 133

Nærmere spesifikasjon av tabellen over for Statkraft SF:

Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
Lån fra staten	1 275	1 700	2 125
Øvrige langsiktige lån i norske kroner	22 949	29 680	14 315
Lån i svenske kroner	11 890	11 912	11 796
Forskuddsbetalinger/periodisert kraftsalg	1 566	1 717	1 743
Lån fra datterselskaper	-	992	1 006
Sum Statkraft SF	37 680	46 001	30 985

Valutafordelingen i tabellen over tar hensyn til underliggende valuta- og rentebytteavtaler.

Lån med svenske kroner som effektiv valuta er tatt opp i sammenheng med Statkrafts investering i Sydkraft AB. Lånene anses som sikring av investeringen og er balanseført til den opprinnelige vekslingskursen for lånene i selskapsregnskapet. Veid balanseført gjennomsnittskurs SEK/NOK er 92,15. I konsernregnskapet er SEK-lånene og investeringen i Sydkraft vurdert til dagskurs. Gjennomsnittlig effektiv, løpende rente på Statkraft SFs lån ved årsslutt var på 6,8 % for lån i norske kroner og 2,9 % for lån i svenske kroner.

Avdragsplan

Beløp i mill. kroner	2004	2005	2006	2007	2008	Senere	Sum
Avdragsplan Statkraft SF	2 723	2 753	5 649	11 623	4 937	9 995	37 680
Avdragsplan andre foretak i konsernet	444	123	1 362	119	116	1 367	3 531
Konsernposterings						1 008	1 008
Sum konsern	3 167	2 876	7 011	11 742	5 053	12 371	42 220

Konsernposterings inneholder blant annet valutatap på sikringsgjeld i SEK som er ført mot egenkapitalen.

Stortinget har fastsatt en øvre ramme for Statkraft SFs totale lån og garantiforpliktelser på 52,5 milliarder kroner. Pr. 31.12.2003 utgjorde totale lån og garantiforpliktelser for Statkraft SF 41,6 milliarder kroner, hvorav 40,7 milliarder kroner er implisitt garantert av Staten gjennom overgangsreglene i lov om statsforetak.

NOTE 24 RENTEBÆRENDE KORTSIKTIG GJELD

Inkludert i rentebærende kortsiktig gjeld er 500 millioner kroner i sertifikatlån.

For Statkraft SF ble skyldig konsernbidrag på 1803 millioner kroner i 2002 klassifisert som rentebærende kortsiktig gjeld. Dette er nå reklassifisert til annen rentefri gjeld, siden konsernbidraget ble gjort opp i 2003 uten renteberegning.

NOTE 25 ANNEN RENTEFRI GJELD

Statkraft SF				Konsern		
2003	2002	2001	Beløp i mill. kroner	2003	2002	2001
175	160	191	Leverandørgjeld	640	879	599
277	504	220	Skyldige offentlige avgifter	397	707	357
933	923	635	Periodiserte kostnader	1 266	1 272	760
292	460	42	Annen rentefri gjeld	525	1 015	322
2 605	2 192	2 690	Skyldig utbytte	2 656	2 243	2 767
1 580	1 803	29	Kortsiktig gjeld til konsernselskap	-	-	-
5 862	6 042	3 807	Sum	5 484	6 116	4 805

Annen rentefri gjeld i Statkraft SF er hovedsakelig mottatte balanseførte opsjonspremier for finansielle kraftkontrakter.

NOTE 26 PANTSTILLELSER, FORPLIKTELSER OG GARANTIANSVAR**Pantstillelser**

Fylkeskommuner og offentlig eide energiselskaper er i visse tilfeller gitt rett til å disponere en andel av kraftproduksjonen i Statkraft SFs kraftverk mot å dekke en andel av byggekostnadene, jf. note 12. Som grunnlag for å finansiere erverv av slike rettigheter, er det gitt anledning for fylkeskommunene/selskapene til å stille til rådighet pant i vedkommende kraftverk overfor långiver. Pantegjeld som fylkeskommunene har tatt opp under denne ordningen, utgjør samlet 2094 millioner kroner. Balanseført verdi i Statkraft SF av pantsatte eiendeler utgjør 6522 millioner kroner per 31.12.2003. I tillegg har datterselskapene pantstillelser på til sammen 342 millioner kroner knyttet til enkelte låneopptak, samt sikkerhetsstillelse for handel på Nord Pool.

Forpliktelser og garantiansvar

Statkraftkonsernet har til sammen garantier og forpliktelser som ikke er balanseført på totalt 4240 millioner kroner, mens tilsvarende tall for Statkraft SF er 3316 millioner kroner. For Statkraft SF vedrører 1726 millioner kroner kraftutvekslingsavtaler, 648 millioner kroner morselskapsgarantier og 941 millioner kroner husleieforpliktelser. Datterselskapene har garantier, hovedsakelig vedrørende prosjekter og kraft-handel, på til sammen 907 millioner kroner.

Inkludert i husleieforpliktelsene er Statkrafts leie av kontorbygg i Lilleakerveien 6, Oslo, av Mustad Eiendom AS. Avtalen har en leieperiode på 20 år med opsjon på ytterligere 10 år. Årlig leie beløper seg til 54,5 millioner kroner.

NOTE 27 POSTER SOM IKKE BALANSEFØRES**Terminkontrakter, valuta**

Beløp i mill. kroner	Kjøpt	Solgt	Markedsverdi i NOK
EUR/NOK	1 000	1 191	18
EUR/DKK	-	3	-
EUR/SEK	65	24	-
SEK/NOK	78	4 952	-133
DKK/NOK	-	15	-
USD/NOK	-	3 079	403
Sum	1 143	9 264	288

Valutaterminene forfaller i perioden 2004 til 2013. Transaksjonene er relatert til avtalte salgssinntekter fra elektrisitetshandler i valuta eller investeringer i de aktuelle valutaene. Valutaterminkontraktene klassifiseres derved som sikringstransaksjoner og skal i henhold til prinsipper for regnskapsføring av sikring ikke balanseføres til markedsverdi med regnskapsmessig virkning. Dette motsvares ved at salgssinntektene som sikres vil bli regnskapsført til avtalte terminkurser for sikringstransaksjonene. For valutasikrede investeringer vil realisert agio bli balanseført frem til avhendelse av investeringen. For sistnevnte blir renteelementet i terminkontrakten resultatført fortløpende.

For å sikre investeringen i Sydkraft er det inngått terminkontrakter der urealisert tap/gevinst på sikringsbeløp opp til balanseført verdi føres sammen med omregningsdifferanse på investeringen i konsernregnskapet. Inngåtte terminkontrakter som overstiger balanseført verdi av investeringen behandles som kontantstrømsikring. Urealisert tap på denne delen av sikringen utgjør 33 millioner kroner og er ikke regnskapsført. Valutaterminene vises brutto. Realisert, ikke resultatført gevinst ved sikringskontrakter i valuta per 31.12.2003 var 39 millioner kroner.

Rentebytteavtaler

Valuta	Sum brutto hovedstol i valuta	Markedsverdi i NOK
Beløp i millioner		
NOK	42 446	-268
SEK	500	14
EUR	350	262
CHF	400	95
Sum		103

Rentebytteavtaler inngås for å tilpasse rentesensitiviteten på foretakets lån til hva foretaket til enhver tid anser for å være et hensiktsmessig sikringsnivå.

Rente- og valutabytteavtaler

Beløp i millioner	Fra valuta	Til valuta	Markedsverdi i NOK
Fra EUR til NOK	419	3 405	50
Fra EUR til SEK	229	1 919	507
Fra CHF til NOK	200	1 083	40
Fra CHF til SEK	1 250	7 129	570
Fra NOK til SEK	2 794	3 225	-205
Fra JPY til NOK	13 000	970	-101
Fra JPY til SEK	1 500	130	-25
Sum			836

Rente- og valutabytteavtaler inngås for å oppnå gunstig finansiering i ønsket valuta når en kombinasjon av finansiering i annen valuta og en skreddersydd rente- og valutabytteavtale gir lavere rentekostnader enn finansiering direkte i ønsket valuta. Statkraft har underliggende finansiering i EUR, CHF, NOK og JPY.

Opsjoner på lån og rentebytteavtaler

Statkraft hadde ved årets utgang lån med opsjoner på innfrielse før forfall for totalt underliggende beløp på 247 millioner kroner.

Urealisert gevinst/tap på rente- og valutainstrumenter må ses i sammenheng med den underliggende opplåningen.

Renteeksponering for Statkraft SF**Reprisingstabell (beløp i mill. kroner)**

Reprisingperiode	0-3 mnd.	3-6 mnd.	6-12 mnd.	1-3 år	>3 år	Totalt
Durasjon						
Likvide midler	1 473	-	-	-	-	1 473
Sertifikater	-500	-	-	-	-	-500
Rentebærende langsiktig gjeld	-4 461	-8 866	-1 926	-12 988	-9 439	-37 680

Tabellen viser hvilke deler av Statkrafts likviditetsportefølje og innlån inkludert rentebytteavtaler som er eksponert for renteendringer i ulike durasjonsintervaller.

Statkraft benytter modifisert durasjon for måling av rentesensitivitet i innlansporteføljene. For NOK innlån utgjorde denne 2,6 år pr. 31.12.2003 og for SEK innlån 0,3 år. Tallet gir et anslag på prosentvis endring i markedsverdi ved en endring i markedsrenten på ett prosentpoeng.

NOTE 28 MARKEDSMESSIG, FINANSIELL OG FORSIKRET RISIKO

I sin virksomhet utsetter Statkraft seg for ulike typer risikoer. De viktigste er naturlig nok knyttet til produksjon av og handel med kraft, men foretaket er også utsatt for ulike finansielle risikoer og operasjonell risiko.

Markedsrisiko

Statkrafts hovedvirksomhet er produksjon av og handel med kraft. I et marked med stort innslag av vannkraft, der tilgangen på vann varierer sterkt fra år til år, vil også pris og produksjonsevne variere betydelig. Dette kan gi store utslag på Statkrafts resultat. Da produksjon og pris ofte er negativt korrelert, dvs. at mye vann og høy produksjon medfører lav pris, og motsatt, gir dette en naturlig demping av det totale utfallsrommet for resultatet. I tillegg til dette driver Statkraft aktiv risikostyring tilpasset den aktuelle markedssituasjonen. På lang sikt søker Statkraft med dette å oppnå en maksimal inntjening fra produksjonen, hensyntatt foretakets risikokriterier.

Risikostyring. Statkraft bruker i stor grad terminkontrakter og andre finansielle instrumenter til inntektssikring. Kontraktshandelen bidrar til å stabilisere Statkrafts inntekter fra år til år, noe som anses ønskelig med tanke på den store usikkerheten som ellers er knyttet til de samlede kraftsalgsinntektene. Disse avhenger både av volatile spotpriser og usikker produksjonsevne. I denne sammenhengen er det ingen forskjell mellom fysiske og finansielle kontrakter som handles bilateralt eller via megler, eller finansielle kontrakter i terminmarkedet (Nord Pool). Det er prisen som primært er den styrende faktoren ved valg av handelsform. Det viktigste er dermed at nye kontrakter er gode sett i sammenheng med eksisterende kraftkontrakter og utfallsrommet for både egenproduksjon og spotpriser. For å maksimere forventet inntjening innenfor gitte risikokriterier, justeres kontraktsporføljen kontinuerlig.

Handel med derivater for sikringsformål. Statkraft handler med ulike fysiske og finansielle instrumenter for inntektssikring. Sikringshandelen, som altså tar hensyn til selskapets nåværende og fremtidige produksjonsevne, har som formål å sikre en optimal kontraktposisjon i forhold til risikokriterier. Statkraft er utsatt for både pris- og mengderisiko, fordi både framtidig pris og tilsig er ukjent. Ved utgangen av 2003 hadde selskapet forhåndssolgt mer enn 40 % av middelproduksjonen frem til og med år 2014. Den samlede markedsrisikoen kan tallfestes ved utfallsrommet for netto kraftsalgsinntekter, etter overføring, i forhold til forventningsverdien. Innenfor en sannsynlighet på 80 % anslås utfallsrommet for netto kraftsalg å ligge innenfor +/- 800 millioner kroner i 2004 og +/- 1200 millioner kroner i 2005 og +/- 850 millioner kroner for 2006. Kraftverksbeskatningen vil dempe virkningen på selskapets resultat etter skatt.

Handel med derivater for tradingformål. I tillegg til sikringshandelen bruker Statkraft finansielle derivater til å ta begrensede kortsiktige posisjoner i markedet. «Value at Risk» er her et viktig redskap i risikostyringen. Omsatt volum er betydelig, men den økonomiske eksponeringen er til enhver tid svært begrenset i forhold til sikringshandelen. For både sikrings- og tradingformål er det etablert interne retningslinjer for grad av eksponering i markedet.

Origination. Statkraft tilbyr kunder skreddersydde bilaterale kontrakter. Ved å tilpasse kontraktsvilkårene til kundens individuelle behov, genereres merverdier i forhold til standard børsnoterte kontrakter. Risikoen ved denne virksomheten sikres i stor grad ved handel i standardkontrakter. Gjenværende økonomisk eksponering er svært liten i forhold til sikringshandelen og kvantifiseres både med «Value at Risk» og «Profit at Risk». Interne begrensninger på disse måltallene brukes for å sikre at eksponeringen er innen vedtatte retningslinjer.

Finansiell risiko

Valutarisiko. Statkrafts målsetting for valutarisiko er å begrense svingningene i nåverdien av valutainntekter og aktiva i valuta samt å maksimere nåverdien av disse innenfor gitte rammer. For å oppfylle risikomålsettingen benyttes lån i aktuell valuta, rente- og valutabytteavtaler til ønsket valuta samt terminkontrakter i valuta. Statkrafts langsiktige investeringer i aktiva denominert i valuta gjelder i hovedsak eierandelen i Sydkraft. Rammen for maksimal beregnet årlig endring i markedsverdi av valutaposisjonen er 300 millioner kroner. Beregning av endring i markedsverdi tar hensyn til hvordan de valutaene eksponeringen er i historisk har variert mot norske kroner.

Renterisiko. Statkrafts målsetting for renterisiko er å minimere rentekostnadene, redusere svingningene i disse samt å begrense verdiendringene på foretakets netto gjeld. For å måle rentesensitivitet benyttes modifisert durasjon som anslag på endring i markedsverdi som følge av en endring i markedsrenten på ett prosentpoeng. Porteføljen i norske kroner skal ha modifisert durasjon mellom 1,5 og 3,5, mens porteføljen i svenske kroner skal ha modifisert durasjon mellom 0 og 1 år. For å oppfylle risikomålsettingen benyttes i hovedsak rentebytteavtaler.

Likviditetsrisiko. Statkraft påtar seg likviditetsrisiko ved at løpetiden på finansielle forpliktelser ikke stemmer overens med den kontantstrømmen som eiendelene genererer. Statkraft har en høy kredittverdighet, hvilket bekreftes av langsiktige kredittratinger på BBB+/Baa2 fra henholdsvis Standard & Poor's og Moody's Investor Service. Statkraft har derfor gode lånemuligheter i det norske pengemarkedet og i bankmarkedet. Trekkfasiliteter benyttes for å sikre tilgang til kortsiktig finansiering. Det er foretakets policy å begrense kortsiktig belåning til sum av likviditetsbeholdning og kommitterte linjer. Kortsiktig finansiering benyttes primært til brofinansiering og ikke til å dekke langsiktige finansieringsbehov.

Statkraft har et mål om at likviditetsevnen skal ligge mellom 1,5 og 2,5. Likviditetsevnen er i denne sammenheng definert som likviditetsbeholdning pluss kommitterte trekkrettigheter pluss prognose innbetalinger neste 6 måneder over prognose utbetalinger neste 6 måneder. Normalt vil Statkraft ha en likviditetsbeholdning på mellom 800 millioner og 1,5 milliarder.

Kredittrisiko. Statkraft påtar seg også kredittrisiko ved plasseringer av overskuddslikviditet hos utstedere av verdipapirer, og ved bruk av sikringsinstrumenter som rentebytteavtaler, rente- og valutabytteavtaler og valutaterminer. Rammer for hver debitor fastslås med utgangspunkt i formell kredittrating eller antatt kredittverdighet. Kvantifisering av risiko ved plasseringer tar utgangspunkt i hovedstol på Statkrafts fordringer, mens det for finansielle instrumenter beregnes et tapspotensial ved manglende oppfyllelse av kontrakter fra motpartens side. Kredit- og motpartsrisikoen var i hovedsak fordelt mellom utenlandske finansinstitusjoner med A-rating eller bedre og de største nordiske bankene.

Forsikringsrisiko

Statkraft har en betydelig risikoeksponering i den operative driften gjennom skader/tap på eiendeler (primært kraftverk), tapt produksjon og skade på tredjemanns liv og eiendom, for eksempel ved brann, flom eller oversvømmelse etter damskader/-brudd. Statkrafts forsikringsdekninger kanaliseres i hovedsak gjennom det heleide captivet Statkraft Forsikring AS. Statkraft Forsikring AS tar en begrenset risiko per hendelse, og kostnad ved skader ut over dette nivå er overlatt til reassuransemarkedet. Alle Statkrafts eiendeler er forsikret i henhold til gjenanskaffelsesverdi. For dammer og tunneler er det dog etter en samlet vurdering av risikoen fastsatt et maksimalt erstatningsnivå per hendelse på henholdsvis 400 millioner kroner og 50 millioner kroner.

NOTE 29 ANDRE FORHOLD

Tvistesaker

NVE har gitt pålegg om at rørgaten til kraftverkene Sauda I-III må skiftes ut. Kraftverkene er leid ut til AS Saudefaldene. Det er uenighet mellom Statkraft og Saudefaldene om hvem av partene som skal dekke kostnadene ved utskiflingen. Saken har vært behandlet av Ryfylke tingrett, som avsa dom hvor Saudefaldene ble frifunnet for å dekke kostnadene. Statkraft har anket saken inn for lagmannsretten. Ankeforhandling fant sted i januar 2004. Lagmannsrettens avgjørelse ventes i løpet av første kvartal 2004.

Statkraft har en til enhver tid et mindre antall saker i forbindelse med krav om erstatning på eiendommer og anlegg i regulerte vassdrag. Disse sakene gjelder beskjedne beløp.

Pålegg om salg

Konkurransemyndighetene har opprettholdt sin avgjørelse vedrørende pålegg om salg av eiendeler som følge av Statkrafts erverv av Agder Energi. Dette gjelder salg av selskapets aksjer i Hedmark Energi Holding AS og E-CO Vannkraft AS. I tillegg må det avhendes produksjonskapasitet i Sør-Norge tilsvarende 1 TWh dersom ikke overføringskapasiteten til landsdelen økes med 200 MW.

Det pågår forhandlinger rundt realisasjon av aksjene i Hedmark Energi Holding AS og E-CO Vannkraft AS. Salgene antas ikke å skje til under balanseført verdi av investeringene.

Også kjøpet av aksjer i Trondheim Energiverk har vært underlagt behandling av konkurransemyndighetene. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har i februar i 2003 vedtatt å opprettholde Konkurransetilsynets inngrep mot ervervet av aksjene. Dette betyr at Statkraft enten må selge alle aksjene i Trondheim Energiverk, selge ut den delen av energiverket som omfatter kraftproduksjon, eller selge seg ut av annen kraftproduksjon. Som følge av dette er det i februar 2004 inngått avtale om salg av Statkrafts eierandel i Kraftverkene i Øvre Namsen (KØN) med virkning fra 1. mai. Den samlede kraftproduksjonen i andelen som nå selges, er på 596 GWh. Salgssummen er 1265 millioner kroner og gir en regnskapsmessig gevinst i Statkraft på 1010 millioner kroner før skatt.

Annet

Statkraft og investeringsselskapet Norfund etablerte i 2002 selskapet Statkraft Norfund Power Invest AS med like eierandeler. Det er en pågående prosess for å overføre Statkrafts eierandeler i kraftverk i Nepal og Laos til dette selskapet, forutsatt nødvendige godkjenninger fra konsesjonsmyndigheter, långivere og medeiere. Forholdet er også omtalt i årsberetningen.

NOTE 30 OVERGANG TIL IFRS

EU har vedtatt en forordning som innebærer at fra 2005 skal alle børsnoterte foretak i EU utarbeide konsernregnskapet etter International Financial Reporting Standards (IFRS). Statkraft forpliktet til dette regelverket gjennom sine børsnoterte obligasjonslån, men har opsjon for utsettelse med implementering av IFRS til 2007. Statkraft vil benytte seg av adgangen til å utsette implementeringen.

For Statkraft vil de største endringene ved implementering av IFRS knytte seg til standarden IAS 39 om finansielle instrumenter og sikring.

Revisors beretning

ERNST & YOUNG

■ Statsautoriserte revisorer ■ Foretaksregisteret:
NO 976 389 387 MVA

Ernst & Young AS
Oslo Atrium
Postboks 20
N-0051 Oslo
Tel. +47 24 00 24 00
Fax +47 24 00 24 01
www.ey.no

Medlemmer av Den norske Revisjonsforening

Til Foretaksmøtet i
Statkraft SF

Revisjonsberetning for 2003

Vi har revidert årsregnskapet for Statkraft SF for regnskapsåret 2003, som viser et overskudd på kr 2.859 millioner for morselskapet og et overskudd på kr 2.867 millioner for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling, noteopplysninger og konsernregnskap. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av foretakets styre og konsernsjef. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk omfatter revisjon også en gjennomgåelse av foretakets formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for foretakets og konsernets økonomiske stilling 31. desember 2003 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 3. mars 2004
ERNST & YOUNG AS

Olve Gravråk
statsautorisert revisor

■ Besøksadresse:
Oslo Atrium
Christian Frederiks plass 6
0154 Oslo

■ Arendal, Bergen, Bø, Drammen, Fosnavåg, Fredrikstad, Holmestrand, Horten, Hæresås, Kongsberg, Kragerø, Kristiansand, Larvik, Levanger, Lillehammer, Moss, Ålsey, Notodden, Oslo, Otta, Porsgrunn/Skien, Sandefjord, Sørlandsfjord, Stavanger, Steinkjer, Trondheim, Trondheim, Tvedestrand, Vikersund, Ålesund

Elektrisitet er ...

... en foredlet form for energi som vi har anvendt i drøyt 100 år – helt siden det ble oppdaget at det er en sammenheng mellom elektrisitet og magnetisme.

Alt som går rundt, kan brukes til å lage strøm, enten det er en dynamo på et sykkelhjul, en vindmølle, en motor som drives av gass eller bensin, eller en dampmaskin som henter varme fra kull, gass, olje eller uran. I dag er elektrisk energi så vanlig å benytte at det nesten er umulig å forestille seg en verden uten. En gjennomsnittlig husstand i Norge bruker om lag 20 000 kWh i året. Med 1 kWh kan en 60 watts lyspære være tent fra morgen til midnatt, eller man kan koke poteter tre ganger.

Fokus på økonomi

Statkraft er et kommersielt selskap som leverer økonomiske resultater i form av langsiktig verdiskaping til eier.

Konsernet	Enhet	2003	2002	2001 justert*	2000	1999
Fra resultatregnskapet						
Brutto driftsinntekter	Mill. kr	12 120	10 889	7 942	10 394	5 285
Driftsresultat/EBIT	Mill. kr	6 264	5 476	4 273	6 725	2 178
Resultatandel fra tilknyttede selskaper	Mill. kr	1 114	871	1 054	1 054	729
Netto finanskostnader	Mill. kr	2 625	2 249	1 210	1 210	1 142
Resultat før skatter	Mill. kr	4 754	4 098	4 117	6 569	1 765
Årsresultat	Mill. kr	2 867	2 478	2 577	4 342	847
Utbytte	Mill. kr	2 605	2 192	3 640	3 640	600
Fra balansen						
Likvide midler	Mill. kr	3 214	1 518	6 901	6 901	2 514
Egenkapital	Mill. kr	35 024	30 844	30 561	32 326	21 742
Totalkapital	Mill. kr	88 277	89 375	69 529	71 294	55 778
Forholdstall resultatregnskapet						
Driftsmargin ¹⁾	%	52	50	54	65	41
FFO interest coverage ²⁾		2,4	2,6	2,6	3,5	1,9
Skatteprosent	%	39,7	39,5	37,4	33,9	52,0
Forholdstall balansen						
ROACE før skatt ³⁾	%	14,4	13,6	14,3	21,9	8,3
ROACE etter skatt ⁴⁾	%	8,4	8,0	8,0	13,5	3,6
Totalrentabilitet etter skatt ⁵⁾	%	6,7	6,5	6,3	9,8	4,7
Egenkapitalrentabilitet før skatt ⁶⁾	%	14,4	13,0	13,1	24,3	8,2
Egenkapitalrentabilitet etter skatt ⁷⁾	%	8,7	7,8	8,2	16,1	3,9
Egenkapitalandel ⁸⁾	%	39,7	34,5	44,0	45,3	39,0
Ubenyttede trekkrettigheter	Mill. kr	6 400	1 834	2 700	2 700	2 700
Langsiktig rating – Standard & Poor's		BBB+	BBB+	AA+	AA+	AA+
Langsiktig rating – Moody's		Baa2	Baa2	Aaa	Aaa	Aaa
Kontantstrøm						
Kontantstrøm fra årets virksomhet	Mill. kr	3 090	2 744	2 611	4 376	1 043
EBITDA	Mill. kr	7 611	6 966	5 230	7 682	3 027
Investeringer						
Investeringer i eierandeler	Mill. kr	424	15 850	4 767	4 767	9 145
Investeringer i varige driftsmidler	Mill. kr	1 277	1 150	370	370	266
Personal						
Årsverk	Antall	1 968	2 370	2 035	2 035	1 276
Tall fra produksjon og handel**						
Produksjon, årsmiddel***	TWh	41,7	41,5	37,9	37,9	33,2
Produksjon, virkelig***	TWh	39,2	48,8	35,1	35,1	40,2
– Herav industri- og konsesjonskraft til faste priser	TWh	21,5	21,5	20,8	20,8	19,8
Installert ytelse	MW	10 822	10 822	10 160	10 160	8 815
Magasinkapasitet	TWh	39,6	39,6	37,5	37,5	33,9
Hel- og deleide kraftverk	Antall	144	143	123	123	93
Tall fra andre segmenter						
Antall sluttbrukerkunder		1 000	75	74	-	-
Antall nettkunder		1 000	263	259	175	-
Overføringsnett	Km	22 500	22 500	17 500	17 500	-
Markedstall						
Andel av produksjonen i det nordiske markedet	%	10,9	12,8	9,1	9,1	10,4
Makroøkonomiske tall som er viktige for Statkraft						
Kraftforbruk i det nordiske markedet	TWh	377,0	385,0	393,0	393,0	384,0
Kraftproduksjon i det nordiske markedet, virkelig	TWh	359,7	380,7	387,0	387,0	386,0

* Korrigert for engangserstatninger vedr. terminering av kraftutvekslingsavtale og pålagt stans av kraftutbyggingsprosjekter.

** Norsk del av konsernet. Viser volum til disposisjon for eget salg.

*** Etter pumping og tap.

1) $\frac{\text{Driftsresultat} \times 100}{\text{Brutto driftsinntekter}}$ 2) $\frac{\text{Driftsresultat} + \text{finansinnt.} + \text{avskrivninger} + \text{utbytte fra tilkn. selsk.} + \text{betalbar skatt}}{\text{Finanskostnader}}$

3) $\frac{\text{Driftsresultat}}{\text{Gjennomsnittlig (egenkap.} + \text{inv. tilkn. selsk.} + \text{likvide midler} + \text{rentebærende gjeld)}}$ 4) $\frac{\text{Årsresultat} + (\text{netto finansposter} \times 0,72) + \text{resultatandel tilkn. selsk.}}{\text{Gjennomsnittlig (egenkap.} + \text{inv. tilkn. selsk.} + \text{likvide midler} + \text{rentebærende gjeld)}}$

5) $\frac{(\text{Årsresultat} + \text{finanskostnader}) \times 100}{\text{Gjennomsnittlig totalkap.}}$ 6) $\frac{\text{Resultat før skatt} \times 100}{\text{Gjennomsnittlig EK}}$ 7) $\frac{\text{Årsresultat} \times 100}{\text{Gjennomsnittlig EK}}$ 8) $\frac{\text{Egenkapital} \times 100}{\text{Eiendeler}}$

Fokus på miljø

Statkrafts fleksible og miljøvennlige energi er overlegen andre energikilder som i dag dominerer i Europa. Vi gjør vårt ytterste for å spille på lag med naturen – selve kilden til vårt produkt.

Indikator	Enhet	2003	2002	2001	2000	1999
Kraftproduksjon:						
– vannkraft	TWh	39,1	48,8	35,1	40,2	32,5
– vindkraft	TWh	0,1	0,02	-	-	-
Miljøbrudd	Antall	4	11	8*	3*	-

* Omfatter både miljøbrudd og uønskede miljøhendelser, kun for Statkraft SF.

Fokus på samfunn

Som et av Norges største selskaper spiller Statkraft en viktig rolle i samfunnet.

Vi er en betydelig arbeidsgiver og har et sosialt ansvar overfor våre ansatte og omgivelsene – både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Indikator	Enhet	2003	2002	2001	2000	1999
Fordeling av verdiskaping:						
– långivere og eiere	Mill. kroner	8 021	6 948	8 044	3 401	2 734
– ansatte	Mill. kroner	1 353	1 262	645	554	575
– selskapet	Mill. kroner	137	115	632	210	346

Fokus på kompetanse og kultur

Ved siden av naturressurser er kompetanse Statkrafts viktigste innsatsfaktor.

Vi har en sterk felles bedriftskultur – en forutsetning for å tiltrekke, bevare og videreutvikle kunnskapsrike mennesker. Vår solide forankring i et felles verdigrunnlag støtter opp om selskapets visjon og strategi.

Indikator	Enhet	2003	2002	2001	2000	1999
Skadefrekvens, H1						
	Antall skader med fravær					
	per million arbeidstimer	7,0	4,0	9,2	6,1	11,0
Sykefravær						
	%	4,2	4,2	3,9	4,2	4,1
Organisasjons- og lederevaluering						
	Skala 1 til 5, der 5 er best	3,93	3,57	-	-	-